



брой 2 (год. 16) август, 2020

# АМВОН

Списание на храм „Св. Атанасий“ гр. Варна

## Вести от православния свят



**На 8 юни**, празника на Светия Дух, архиепископът на Томи (Кюстенджа) Теодосий ръкоположи за свещеник световноизвестния неврохирург

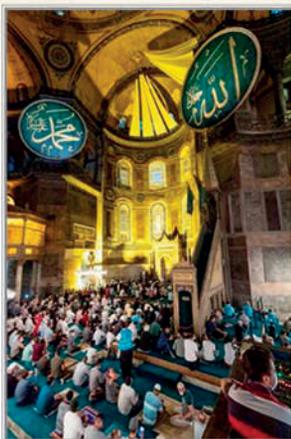
протодякон д-р Стефан Алекса Миндя. О. Стефан е прекарал повече от тридесет години в Америка. Завършил университета „Станфорд“ в Калифорния, САЩ. На 36 години става най-младият началник на отделение в историята на известния университет, както и университетски преподавател. Животът на неврохирурга се променя коренно след запознанството му със стареца Юстин (Първу), който го съветва да се завърне в родината и да поеме по пътя на духовното поприще. Той изоставя успешната си светска кариера отвъд океана и се завръща в Румъния, заедно със съпругата си и шестте си деца. Владиката се обърна и към новия свещеник с думите: „Следвайте примера на о. Юстин (Първу), който ви доведе тук. Бог да ви дарува дейно и душеполезно свещенство. Сега ще съчетавате по-добре медицинското с църковното дело, защото ще служите като духовник и ще лекувате. Нека всички ваши операции бъдат успешни, защото и Бог ще бъде с вас. Амин!“

**В началото на м. юни** Св. Синод на Гръцката църква обсъди на заседание участието на клирици в мероприятията на организацията „Ротари клуб“ и „Лайънс“ и изпрати до всички митрополии окръжно, с което призовава гръцките архиереи и свещеници да не участват в техни прояви. Според решението, тези организации „не се ограничават само със социални изяви, но извършват и действия с религиозен характер, като имат официална обредна церемония за приемане на нови членове и извършват молитва, отправена – в разрез с християнското учение – към един бог в общия смисъл на тази дума, а не според нашата православна християнска вяра“.



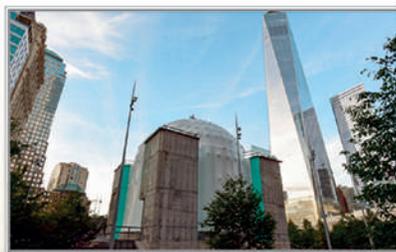
**На 23 юни** на заседание на Св. Синод на Вселенската патриаршия беше причислен към лика на светците митрополитът на Едеса (Воден), Пела и Алмопия Калиник, ръководил митрополията от 1967 г. до 1984 г. Новопрославеният светител е роден през 1919 г. с кръщелно име Димитриос Пулос в с. Ситаралона в

Етолоакарнания. Неговият дядо е бил свещеник в селото и така малкият Димитриос израснал в храма. През 1957 г. на 38-годишна възраст е ръкоположен за дякон и презвитер, след което става протосингел на Етоло-Акарнанийската митрополия. На 25 юни 1967 г. архим. Калиник е избран и ръкоположен за митрополит на Едеса, Пела и Алмопия и служи на Църквата в продължение на седемнадесет години до смъртта си на 7 август 1984 г. Остава в паметта на Църквата с аскетичния си живот и жертвено служение на ближните.



**На 24 юли** в храма „Света София“ в Истанбул се проведе първият петъчен намаз след обявяването на храма за музей през 1934 г. В молитвата, която имаше демонстративен характер, участва турският президент Ердоган, който прочете стихове от корана. В храма обаче не присъстваха кметът на Истанбул, както и лидерът на опозицията,

които бяха против промяната на музейния статут на „Света София“. Християнските изображения на Иисус Христос и св. Богородица бяха закрити с плътни завеси. За първата петъчна молитва две хиляди квадратни метра от пода бяха застлани със зелени вълнени килими с османски мотиви от 17 в.



**В началото на м. август** храм „Св. Николай Мирликийски“, който се намира в Ню Йорк в

близост до, съборения при терористичния акт от 11 септември, световен търговски център, отново отвори врати със служба по обновяването му и водосвет. Гръцките медии съобщават, че Американският архиепископ Елпидифор е приканил православните християни да отправят горещи молитви към Бога за по-бързото цялостно завършване на храма, както и започване на редовен молитвен богослужбен живот в него, което се очаква да се случи при отбелязване 20-тата годишнина от извършването на терористичния акт през идващата 2021 година.

## НЯМА ПО-ГОЛЯМО ЩАСТИЕ ОТ ОБЩУВАНЕТО С ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА

Протоиерей Артемий Владимиров

**Н**яма на земята по-голямо щастие от общуването с Пресвета Богородица - чрез съзерцаването на Нейните свети икони, чрез размисъла и спомнянето на Нейния непорочен живот, а най-вече и особено – чрез молитвата към нея. Да обръщаме своя благоговеен взор към лика на Невесната

Царица! Да разкриваме сърцата си, стеснени от страсти и скърби, да въздишаме от дълбините на душите си и да изливаме молитвите

и просбите си пред нея:

„О, Пречиста, Пресвята Дево, Владичице Богородице! Погледни душата ми, потъмняла от грехове... Ти виждаш съкровенията язви на моята болна съвест, от Твоя поглед нищо не се укрива... Докосни страдащото ми сърце, изцели болестта, изгони всяка таяща се в него немощ... Очисти душата ми от всичко, което оскърбява, прогневява Всесветия и Праведния Съдия и Господ, за да послужи на Него и на Теб от цялата си душа и сърце, от цялата си мисъл...“

Молейки се на Владичицата с тези или други слова, ние бързо, по мярата на вярата

и искреността на молитвата си, ще усетим в душите си чудна промяна! Ще изчезне болката, ще се отдръпнат помислите, сковавачи ума, ще се просвети мисълта ни, ще омекне като восък коравото наше сърце - като че ли тайнствено животворно дихание е влязло в душата ни, възкресило я е от мъртвите и я е

поднесло пред лицето на Живия Бог.

Знайте, че в такива минути Самата Пречиста Богородица Мария е хванала трепетната ни ръка и ни води

към страшния Престол на Божествената Слава, където в непостижимо и неопишуемо с човешки слова величие, е седнал Нейният Син и наш Господ Иисус Христос!

*Превод от руски език:  
Валя Марчелова*





## Богословски размисли

# ПРАВОСЛАВИЕТО КАТО ТЕРАПИЯ

## Протопрезвитер Георгий Металлинос

**А**ко трябва да се даде условно определение на православното християнство, би могло да се каже, че то е опитът на явяването на Несътворения Бог в историята, а също и възможността за тленния човек да стане Бог „по благодат“.

Изхождайки от факта за постоянното присъствие на Бога в Христос в реалността на историческото битие, християнството предоставя на човека възможност за обожение, подобно както медицината предоставя на човека възможност за поддръжка или възстановяване на здравето му, чрез осъществяване на конкретно лечение и спазване на определен режим.

Авторът е имал възможността да се убеди от личен опит в сходството на медицината и църковното пастирство, защото бидейки едновременно диабетик и християнин, той е осъзнал, че и в двата случая е длъжен стриктно да следва указанията, както на медицината, така и на Църквата, за да достигне пълно изцеление.

Главната и абсолютна цел на живота в Христос е обожението, тоест единението с Бога, при което човек, приобщавайки се към нетварната Божия енергия, става „по благодат“ такъв, какъвто е Бог по своята природа - безначален и безкраен.

Такава е същността на спасението в християнството. То не е в нравственото усъвършенстване на човек, но в неговото преобразяване в Христос, в новото претворяване на човека и обществото чрез битийната и екзистенционална връзка с Христос,

Който е явяване на Бога в плът в човешката история.

Това е отразено и в думите на апостол Павел (2 Кор. 5: 17): „който е в Христа, той е нова твар“. Достигналият единение с Христос е ново творение. И затова в християнството Въплъщението на Словото Божие, спасителното «нахлуване» на Вечния и Безкрайния в историческото ни време слага началото на нов свят, в пълния смисъл на тази дума, една «нова ера» (New age), продължаваща в течение на векове в лицето на истинските християни, тоест светците.

Църквата като Тяло Христово и като обичуване в Христос съществува, за да носи спасение и ознаменува встъпването по пътя на възраждането. Църквата осъществява по особен целебен начин тази спасителна мисия и следователно по самата си същност, тя има ролята на световна Лечебница в човешката история. Свети Йоан Златоуст (+407) нарича Църквата „Духовна лечебница“.

Да потърсим отговори на следните въпроси:

- 1) какви именно болести лекува православното християнство;
- 2) какъв метод за лекуване прилага;
- 3) каква е същността на истинското християнство и с какво се отличава то коренно от ересите и от всички останали религии.

1. Болестта в човешката природа е следствие от грехопадението на човека и цялото творение - „всички твари заедно стенат и се мъчат досега“ (Рим. 8: 22) заедно с него. Тази



диагноза може да бъде поставена на всеки човек, независимо от това дали е християнин или не, вярващ или невярващ, въз основа на природното единство на човечеството (виж. Деян. 17: 26).

Православието не се затваря в тесните рамки на вероизповеданието, грижещо се единствено за своите последователи, но подобно на Бога, „иска да се спасят всички човеци и да достигнат познание на истината“ (1 Тим. 2: 4), нали Господ „е Спасител на всички човеци, а най-вече на верните“ (1 Тим. 4: 10).

И така, недъгът, за който свидетелства християнството, е общочовешки и „смъртта премина във всички люде чрез един човек, в когото всички съгрешиха“ (Рим. 5: 12).

И доколкото грехопадението (недъгът) е общочовешки, то и изцелението-спасението е непосредствено свързано с вътрешния свят на човека.

Естественият (същинският) състояние на човека се определя, според светите отци, от действието в него на три системи памет, две от които се изследват и контролират от медицината, а третата попада в сферата на пастирското изцеление. Първата система е клетъчната памет (ДНК), определяща всичко в човешкия организъм.

Втората система е клетъчната памет на главния мозък, неговата дейност, определяща отношението ни към нас самите и околните. И двете системи се изучават от медицината, и пак тя се грижи за правилното им функциониране.

По свидетелството на светиите, съществува още една система на паметта: сърдечна или душевна памет, съсредоточена в сърцето. Сърцето, според православното учение, има не само физиологическата функция на помпа, снабдяваща с кръв. Светите отци учат, че нашето самосъзнание е концентрирано не в главния мозък и не в нервната система, а в сърцето. Защото сърцето има не само естествени, но и превъзхождащи физиологическото естество функции. При наличието на определени условия то се превръща в пространство за общуване с Бога, тоест с Неговата нетленна енергия. Очевидно е, че това е възможно да се постигне само

чрез опита на светиите, а не на основата на логическото мислене или интелектуалното богомъдруване. Свети Никодим Светогорец (+1809), обобщавайки цялата светоотеческа традиция в своята книга „Увещателно ръководство“, нарича

сърцето център, както естествен, така и свръхестествен, но и противоестествен, когато свръхестествен му страна отслабва и сърцето бива управлявано от страстите. Свръхестествената работа на сърцето е необходимо условие за завършването и окончателното формиране на човека, тоест за неговото обожение както, и пълното му включване в общението с Христос.

В своята свръхестествена сфера сърцето става пространство за активизиране на ума. Съгласно терминологията на правос-





лавието, умът, наричан в Новия Завет «дух» на човека и «око на душата му», е енергия на душата, посредством която човекът познава Бога, достига духовно съзерцание на Бога – виждането на Бога, Боговидението. Разбира се, необходимо е да отбележим, че познанието на Бога означава не познанието на неговата недостъпна и непостижима Божествена същност, но познаването на Божествена енергия. Различаването на същността и енергията на Бога са най важната разлика между православието и другите вероизповедания на християнството. Дейността на ума в сърцето е „умното действие“. И отново да отбележим, че Умът и Логосът (Разсъдъкът) в православието не се отъждествяват, тъй като разсъдъкът е съсредоточен в мозъка, а разумът в сърцето.

Умното действие се осъществява като непрестанна молитва (срв. 1 Солун. 5: 17) на Светия Дух в сърцето (срв. Гал. 4: 6; Римл. 8: 26; 1 Солун. 5: 19) и се нарича от светите отци «памет Божия». Човек, имайки в сърцето си «паметта Божия», тоест, слушайки в своето сърце Неговия «зов» (1 Кор. 14: 2; Гал. 4: 6 и т. н.), усеща, че Бог «живее в него» (Рим. 8: 11). Василий Велики във второто си писмо казва, че паметта Божия пребивава в нас непрестанно, ако разумът не се разсейва от земните грижи, но се издига към Бога, тоест достига общуване с Него. Само че това не означава, че вярващият, насочен в своята дейност към Божествената енергия, напълно се откъсва от необходимите житейски дела, пребивавайки в бездействие или в някакъв екстаз, но означава само освобождаване на ума от грижите, с които е длъжен да се занимава разсъдъкът. Ще обясним това с разбираем пример. Ученият, усвоил умното действие, с помощта на разсъдъка решава научни въпроси, докато умът, заключен в неговото сърце, пази неизменната памет Божия. Човек, запазващ и трите гореспоменати системи памет, е светец. Такъв човек православието счита здрав. И поради тази причина православно изцеление се

състои в привеждането на човека към тази святост.

Застоят и забавянето на умната енергия в човек е същността на грехопадението. Прословутият «първороден грях» не е нещо друго, освен неспособността на човека в самото начало на своя исторически път да съхрани паметта Божия, тоест общността с Бога в своето сърце. Това болезнено състояние обхваща всички потомци на прародителите, тъй като става въпрос не за лично престъпление против нравствеността, а за недъга на самото човешко естество. „Нашето естество боледува от греха“ – отбелязва свети Кирил Александрийски (+444), и този недъг се предава от поколение на поколение, както болестта на дървото се предава на всички негови клони.

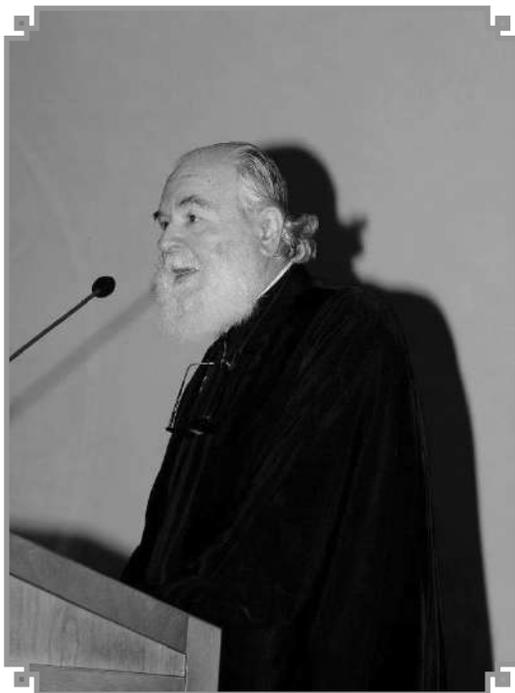
Привеждането в бездействие на ума или паметта Божия, както и смесването им с дейността на мозъка (което често се случва с всички нас), държи човек в плена на постоянния стрес, в плен на околните и на борбата за материално благосъстояние, което се достига чрез индивидуализъм и антиобществено поведение. В болезненото състояние на грехопадението човек използва Бога и ближния си за защита на своята лична безопасност и щастие. Използването на Бога става посредством «религията», което може да се изроди в самообожение („самоистукан бых страстьми“ - „на своите страсти се покланях като на идол“, както казва свети Андрей Критски в своя Велик Покаен канон). Използването на ближния и на цялото творение се осъществява чрез експлоатирането им по всякакъв възможен начин. Следователно за изцелението на този недъг, човек трябва да се подложи изцяло на „духовно лечение“ в Църквата.

2. Целта на съществуването на Църквата като общуване в Христа в света е изцелението на човека посредством създаването на сърдечно общуване с Бога, тоест умното действие. По думите на професора отец И.

Романидис, „светоотеческата традиция не е нито социална философия, нито етническа система или религиозна догматика, а начин за изцеление. И в тази връзка общуването с Бога много напомня медицината, най-вече, психиатрията. Умната енергия на душата, непрестанно и разумно произлизаща от сърцето, е орган на нашия организъм, който притежават всички и който се нуждае от лечение. Нито философията, нито която и да е друга от известните точни или хуманитарни науки не е способна да изцели този орган. И поради това болният даже не подозира, че го притежава“.

Необходимостта от изцелението на човека, съгласно висшеизложеното, е общочовешка задача, свързана преди всичко с възстановяването на естественото състояние на всеки човек и с повторното стимулиране на действията на третата памет. В това влиза и мястото на човека в

социума. За да може човек да е в братско общуване със своя ближен, е необходимо користните му интереси, които не са нищо друго освен проява на себелюбие, да се превърнат в безкористност (виж 1 Кор. 13: 5: «Любовта... не дири своето»). Безкористната любов на Троицния Бог (виж Рим. 5: 8, 1 Иоан. 4: 7), даваща всичко безвъзмездно. И поради това социалната особеност на православното християнство не е „общата собственост“, а «нестяжанието» – отсъствието на всякаква собственост и доброволен отказ от всякакви привързаности. Защото само тогава е възможна справедливостта.



Методът за лечение, който предлага Църквата, е духовен живот, живот в Светия Дух. Духовният живот се живее чрез аскеза и приобщаване към съдържащата се в църковните тайнства нетленна Благодат. Чрез аскезата се преодолява нашата обособена и умъртвена от греха природа, стремяща се към духовна или вечна смърт, тоест към вечното отдалечаване от Благодатта Божия. Аскезата ни води към победа над страстите, подтискайки развитието на болестите във вътрешните огнища в душата на човека, и ни прави съпричастници на Христовата кръстна смърт и Неговото Възкресение. Християнинът, подвизаващ се в аскезата под ръководството на своя целител-духовник, се превръща в съсъд на благодатта, която той приема чрез участието в тайнствата на Църковното Тяло.

Християнин, който не се подвизава в аскезата, е подобен на болелен, неспазващ лечението, предписано му от неговия лекар.

3. Въз основа на всичко казано може да формулираме непоклатимите ценности, определящи същността на православното християнство:

а) Църквата като Тяло Христово изпълнява ролята на болница. В противен случай, тя не е Църква, а религия. Клириците поначало се избират от числото на лекуващите се, с цел по-нататък да се превърнат в целители. Изцеляващата дейност на Църквата и до



днес се запазва, преди всичко в манастирите, които, противопоставяйки се на секуларизма в обществото, продължават традициите на Църквата от апостолските времена.

б) Специалисти в църковното лечение са вече изцелените. Този който не е преживявал от личен опит изцелението, не е способен да лекува. В това се състои съществената разлика на пастирското лечение от това на медицината.

Светите отци и майки, т.е. специалистите църковни лечители посочват следващите целители, точно както професорите по медицина назначават своите приемници.

в) Свеждането на ролята на Църквата единствено до опрощаване на греховете, с цел откриване осигуряване входа към рая след смъртта, е изкривяване на същността ѝ и е равнозначно на това, медицината да се прости с болния, за да се излекува след смъртта си! Църквата не може да изпрати човека нито в рая, нито в ада. Освен това, раят и адът не са определени места, а начин на съществуване. Църквата, изцелявайки човека, го готви за вечното съзерцание на Христа в нетварната Му светлина, тоест за рая, а не за ада, „където изстребя с огън“ (Евр. 12: 29). И това, разбира се, се отнася за всеки един, тъй като всички хора ще съзерцават вечно Христос като Съдия на света.

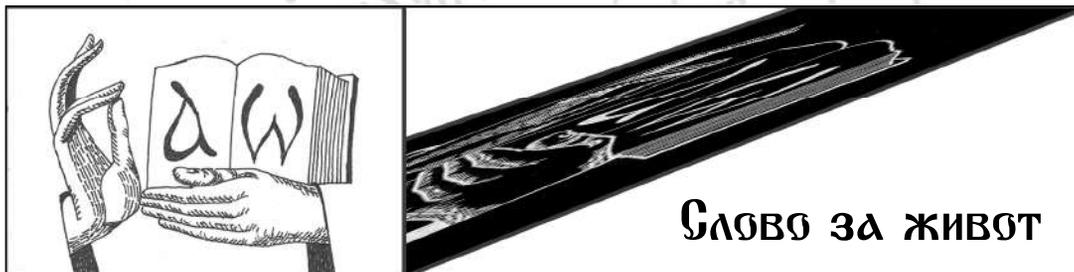
г) Актуалността на научното знание се определя от достигането с негова помощ на определени цели (например, за медицината – лекуването на болните). Така може да се различи истинската наука от шарлатанството. Критерият за пастирската лечебна дейност на Църквата е достигането на духовно изцеление и откриване пътя към обожението. Това лечение не преминава в живота след смъртта, а завършва с живота на човека в този свят. Подтвърдението на това е победата над естествения процес на разложението на нетленните мощи на светците, например, на светите Спиридон, Герасим, Дионисий, императрица Теодора... Нетленните свети мощи са неоспоримо доказателство за обожението, с други думи, успешно-

то завършване на аскетичното изцеление на Църквата. Аз бих искал да привлека особено вниманието на медицинската общественост към факта за съществуването на нетленните мощи на светиите, тъй като те не само не са били подлагани на научна намеса, но и свидетелстват за действието на Божествената Благодат, тъй като именно в момента, когато започва разрушението на клетъчната система, процесът на разлагането се прекратява и вместо зловоние се разнася благовоние. Ще се ограничим в медицинските характеристики, и няма да описваме чудесата, доказващи обожението, тъй като те се отнасят вече към друга сфера.

д) Най-накрая, свещените текстове на Църквата (Писанието, тълкователните и светоотеческите текстове) не са сбор от правила на определена християнска идеология, а имат лечебен характер и изпълняват роля, подобно на университетските учебници по медицина. Това се отнася също и за литургическите текстове, например, за молитвите. Простото четене на молитви без едновременното включване на вярващите в лечебната работа на Църквата, не е по различно от случая, когато болният отива на лекар със силна болка и лекарят вместо да му помогне, просто слага болния на операционната маса и му прочита от учебника раздел, в който е разказано неговото заболяване.

Такава е с няколкото думи същността на православието. Не е важно дали го приемате ли или не. Обръщайки се в този момент към учените, аз се опитах, като колега в научната дейност, да ви отговоря научно на въпроса „Какво е Православието?“. Всяка друга версия на християнство е изкривяване на духа му, дори и да се представя за Православие.

*Превод от руски език: Вероника Димитрова*



## СЛОВО ЗА ЖИВОТ

# ЗВУЧИ НЕВЕРОЯТНО, НО ДУМАТА ХРИСТИЯНИН СЕ СРЕЩА ЕДВА ТРИ ПЪТИ В ПИСАНИЕТО

Архимандрит Сава (Мажуко)

Звучи невероятно, но думата „християнин“ се среща едва три пъти в Писанието: два пъти в книгата Деяния на апостолите и веднъж в Съборното послание на Петър. А как е при Павел? В никое от четирнадесетте Павлови послания този термин го няма.

Апостол Павел не е назовавал себе си християнин, не се е обръщал така и към своите ученици. Той използвал друга дума: „призован“. Днес казваме: „вярващ човек“, „православен“, „християнин“, „религиозен човек“, „енорияш“ и така нататък. А за апостол Павел главното и скъпо име на християнина било – **призован!**

В началото на двете най-обширни свои послания – към Римляните и Коринтяните – той нарича себе си „призован апостол“ – κλητός απόστολος. Но и към своите читатели се обръща по този начин: „вие сте призвани“ – κλητοί, така че призивът звучи твърде дръзко и предизвикателно за ухото на православния: „на всички вас, кои-

то сте в Рим възлюбени Божии, призвани светии“ (Рим. 1:7).

Тук има три много важни определения: **възлюбени Божии; призвани; светии**

Ако наричаме себе си наследници на апостолите и нашата Църква даже в символа на вярата се провъзгласява за апостолска, то тези три характеристики са наши имена, наше самоназвание.

Ще можем ли обаче да напишем писмо на своя събрат по вяра и да се подпишем така: „Сава, възлюбен Божий, призован светия“?

А сега отложете четенето за минутка и произнесете тази формула, вмъквайки своето име. Какво е чувството?.. Та това са апостолите! Тогава всички наоколо били святи, а ние? За къде сме ние грешници-

те? Но точно това апостол Павел считал за норма за учениците на Христос. Тези три определения са и формулата за християнски живот.

Църквата обаче живее поредното си хи-

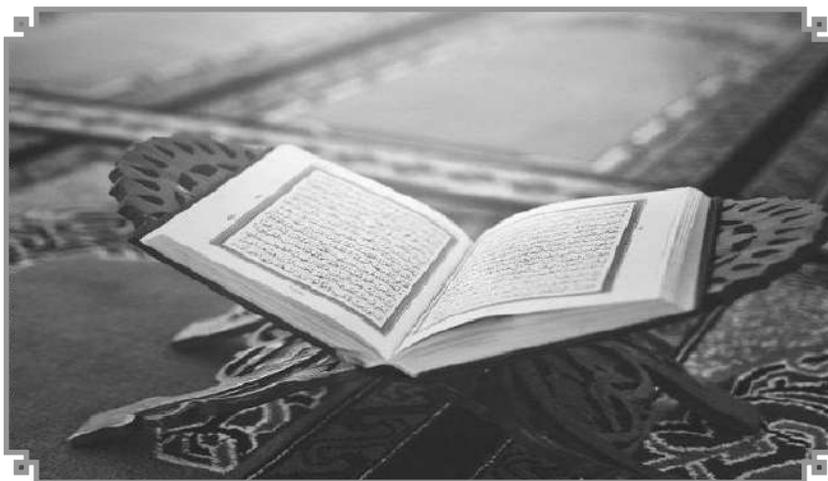




лядолетие, и думата „свети“ с всеки изминал век загубва своето християнско съдържание, придобивайки все повече религиозно такова. В съвременната църковна употреба на думата, свят е човекът, достигнал върховете на духовния живот, чудотворец, религиозен авторитет, който има най-често всецърковно признание под формата на канонизация. За първите християни светията е ученикът и последователят на Христос, свят чрез Неговата святост, праведен чрез Неговата праведност, любящ чрез Неговата любов.

### Съзерцанието на Христос: първата крачка

Как светостта на Христа може да ме достигне? Благодарение на подвизите на поста и молитвата, на дългогодишните



духовни упражнения и съблюдаването на устава? Не! Апостол Павел постоянно говори за дара на праведността, който е невъзможно да се заслужи, да се спечели, да станеш достоен за него.

Да си свят, не значи да си непорочен и безгрешен. Себе си апостол Павел нарича първи сред грешниците, и това не е празно религиозно кокетство, това са думите на един толкова честен човек, че е трудно да поставиш някого редом с него. Той е свят, защото живее чрез живота на Христос.

Прочетете пак и пак словата на апостола. Но ги прочетете така, сякаш ги виждате за първи път, позволете си свежестта на четене-

нето:

„Разпнах се с Христа, и вече не аз живея, а Христос живее в мене. А дето живея сега в плът, живея с вярата в Сина Божий, Който ме възлюби и предаде Себе Си на мене.“ (Гал. 2:19-20).

Павел е свят, защото в него живее Христос и защото той живее чрез Христос.

Това са много известни думи, и ние толкова много пъти сме ги чели, че изобщо не усещаме очевидната им скандалност. Но нима това не е дързост – да кажеш такова нещо:

„А дето живея сега в плът, живея с вярата в Сина Божий, Който ме възлюби“.

Който ме възлюби? И какво следва от това? А по-нататък е още по-дръзко: „и предаде Себе Си на

мене.“

Тоест Христос е умрял за Павел? Лично за Павел? Значи, и аз, като християнин, мога да кажа, че Иисус е умрял лично за мен, за Сава? Откъде такава самоувереност?

И тук също ще ви помоля да прекъснете четенето и да вмъкнете своето име в тази формула на Павел, и да я изречете със своето име няколко пъти, за да останете пределно честни със себе си, със своята християнска съвест.

Кои са тези възлюбени Божии, призвани от Христа? Това сме ние с вас, същите онези, които носят името християни. Призваните сме ние.



Да бъдеш призван означава да преживееш призиването – събитието на срещата с Бога, Който те е повикал лично. При апостол Павел това станало много ярко и драматично, и той през целия си живот се връщал към тази среща по пътя за Дамаск, отчитайки своето християнско летоброене от този именно момент.

Повечето от нас обаче, не могат да разкажат много за своя опит на Срещата, и това не е страшно, защото същността на призиването не са гръмките чудеса, сътресенията и изобличенията, а откровението на Божиата любов.

Как да разбере, че Господ ме е призвал? Призиването е откриването на любовта на Бога към мен. Жалко, че така са се изтъркали думите – „любов“, „Бог“, „откровение“, – те съвсем са престанали да откликват в ума и сърцето на съвременния човек, пък бил той и християнин. Но именно с това започва моят живот во Христа и чрез Христа – Бог ме обича – да, точно мен, даже в греха ми и с моите грешки. И всички тези значителни събития от църковната история – Рождество Христово, проповедта, Кръста, Пасхата – всичко това е за мен и заради мен!

След такова откритие на човек би трябвало да му пораснат криле. Ала къде са нашите криле?

Повечето хора живеят с жаждата за любов и приятелство, от деца мечтаят да обичат и да бъдат любими и все пак остават завинаги самотни, защото не могат да повярват, че някой може да ги обикне – ама за какъв Бог говорим, ако аз не позволявам на своите приятели да ме обикнат, бягам от любовта и грижата им!

Много по-лесно и удобно е събитията от евангелската история да се мислят в друг мащаб – исторически, универсален, там, където са гигантите на духа, маговете и кралете, а кой съм аз, че да се нагаждам към този величествен епос?!

Кой си ти? Ти си възлюбеният Божий и призван светия – ето кой си ти! И всички удивителни библейски събития не са зара-

ди маговете и кралете, не са заради космическото равновесие, а заради теб, именно заради теб.

Лично теб Господ е призвал, откривайки ти Своята любов, теб е направил свят и благовестител. Затова цялото Евангелие е написано за теб и разказва за теб!

Рождество Христово не е просто красива приказка за източните царе, това е част от моята семейна история – да, именно така е! Моята и вашата! Нужно е да се развълнуваме достатъчно и да си позволим да мислим така. Ние съвсем не сме сираци и бездомници! Апостол Павел е учил призиваните да повтарят: Ние сме свои на Бога!

А ако не вярвате, отворете посланието към Ефесяни – втора глава, деветнадесети стих – „И тъй, вие не сте вече чужди и пришълци, а съграждани на светиите и свои на Бога“, ето го нашето място в Църквата, ето я нашата наследствена титла!

Такова е било себеусещането на първите християни. Това не е екзалтация и самовнушение, а единствената норма и отправна точка на християнския живот.

– Ти кой си?

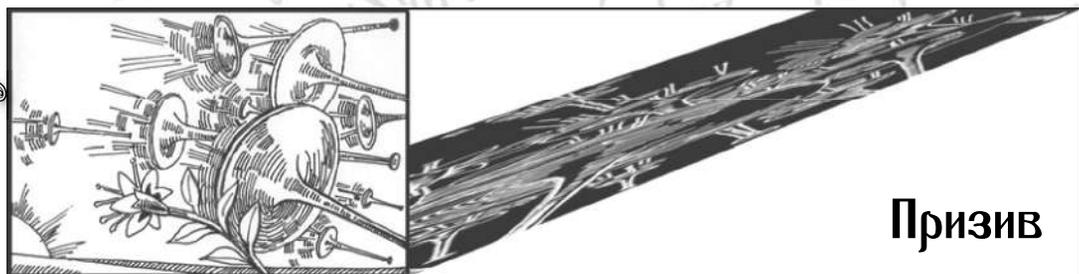
– Аз съм Сава, възлюбен Божий и призван светия!

А сега адресирам този въпрос към вас. Произнасяйте името си в тази фраза ясно и отчетливо, „изпробвайте“ върху себе си апостолския отговор.

Няма да се получи веднага, най-вероятно ще мине много време в съмнения и размисли, но си струва. Даже ако през целия си живот се блъскате и размишлявате над тези думи на апостола, ще намерите повече, отколкото онези, които с години се крият в лъжливо смирение от страх да обикнат и да бъдат любими.

*Превод от руски език:*

*Йоанна Калешева*



## Призив

# КАК ДА ВЪЗВЪРНЕМ ВЯРАТА СИ?

## Протоиерей Андрей Ефанов

### **Въпрос от читател:**

Преди две години заболях сериозно и започнах да усещам, че сякаш полудявам. Не мога да кажа, че бях християнка за пример преди това изпитание, но редовно се молах и четях св. Евангелие. Тогава живеях в Европа, наоколо нямаше православни църкви. Но когато се завръщах, винаги посещавах храма.

След като се разболях, постепенно спях да чета и да се моля. От една страна ми беше много трудно да го правя, а от друга - сякаш вече не виждах смисъл в това. Когато най-накрая отидох на лекар, ми поставиха диагноза повтаряща се депресия в умерена степен. Все още взимам лекарства и посещавам психотерапевт, сега се чувствам много по-добре. Почти съм възстановена, но не мога да възвърна вярата си. Все още ми е трудно да се моля от сърце и да чета св. Писание внимателно. Дори стана по-зле, често чувствам гняв и омраза към Бога заради това изпитание. Не разбирам защо Той допусна да ми се случи, какво лошо бях сторила. Сигурна съм, че молитвите повече няма да ми помогнат, тогава защо да се опитвам да се моля?

Когато отида на църква, винаги плача от неприятните спомени, омразата и убе-

деността, че всичко винаги ще бъде лошо. Не казвам, че вече не вярвам в Бога, но не намирам утеха, подкрепа и сила във вярата. Все още смятам, че Той ме изостави и ще продължавам да страдам, и тогава започвам да се ядосвам.

Как да се избавя от такива грешни мисли? Как да възвърна вярата си и любовта към Бога? Благодаря!

Поздрави, Яна

### **Протоиерей Андрей Ефанов отговаря:**

Здравей Яна, когато ситуацията е усложнена от толкова обстоятелства и е налице депресия, едно писмо не е никак достатъчно. Следователно, ще отговоря какво може да направиш на базата на написаното от теб, но бих те посъветвал скоро да намериш възможност да се видиш със свещеник. Ако

си в чужбина, потърси най-близкия православен храм.

Предполагам, че при теб се е случило нещо често срещано в духовното възрастване. Когато човек тепърва започва своя духовен живот, Бог излива върху него специална благодат. Ето защо хората,

правещи първите си стъпки в църквата, са толкова въодушевени, ентузиазирани и щастливи да присъстват на службите, да се молят и да изучават Св. Писание. После идва





моментът на израстването. Както в живота родителите пускат детето си да се опита да върви само, първо в буквалния смисъл, а после и в духовен и финансов аспект, така и Бог, когато дойде времето, оставя човека да върви сам, защото в противен случай ще остане духовно незрял. Той не го изоставя, продължава да го обича и е готов да му помогне, но му дава възможност да опита силите си. Тогава изведнъж се оказва, че човекът изгубва ентусиазма си за молитва и четене на Писанията. Домързява го да стане рано и да отиде на Литургия, спира да присъства на бдени-

ята, не приема св. Причастие дълго време. Всичко му става трудно. Все се намира нещо по-важно и интересно за него от молитвата и Евангелието и скоро започва да мисли, че тези неща не са необходими. Сякаш забравя, че доскоро е виждал смисъл във всичко, което е правел и е знаел защо. На какво се дължи тази промяна? Появила се е ситуация, в която той е трябвало да започне да разчита на собствените си сили, но не е пожелал, искал е Бог да продължава да го води и да го държи в ръцете Си. Какво би трябвало да направи? Да извика към Господа за помощ и да положи усилие, дори и ако се наложи да се самопринуди. Ако трябва да се помолите, кажете: "Господи, помогни ми!", и започвайте да четете молитвата. Важно е и да четете от Евангелието поне по една глава на ден, кажете си: "Господи, помогни ми, защото ми е трудно, не мога да го направя.", и започвайте да четете. Ако трябва да потърсите храм, пак кажете: "Боже, помогни!", и се качвайте в колата, автобуса или влака. В началото ще ви бъде много трудно, но постепенно ще

стъпите на краката си, ще съзрете духовно, изповедите ви ще станат по-смислени и задълбочени. Само не напускате Църквата и не спирайте да викате към Господа за помощ! Защото в процеса на съзряването нашият враг ни атакува с подобни мисли, които споменахте: че всичко е безсмислено, че не е необходимо, че Бог ни е изоставил. Това са лъжи! Господ е тук! Но един етап от

вътрешния ни духовен живот е заменен от друг. Кризата е неизбежна, но ние не бива да се отказваме, а напротив, да действваме!

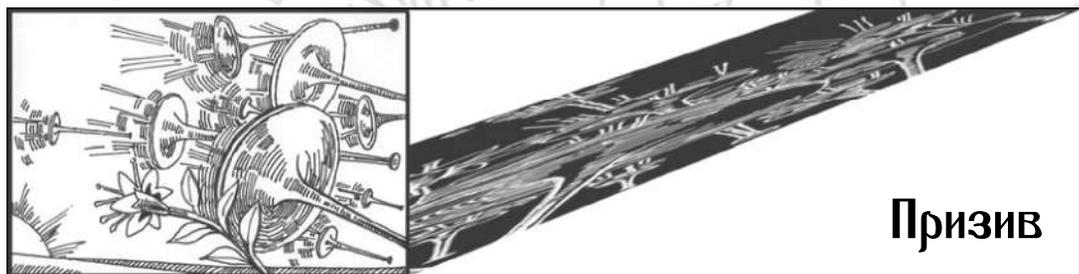
Вероятно подобен модел на поведение може да се приложи и

за другите аспекти на живота. Депресията, която е съпътствана от общ спад в тонуса, от чувство на безсмислие и т.н., често е резултат от това, че когато в определен момент от живота си човек е трябвало да вземе инициативата в собствените си ръце, той не го е направил. Например, да се погрижи за здравето си, за финансовото си благополучие, за израстването в професията и т.н. За тези неща рецептата е същата – разберете къде и какво сте пропуснали в живота си и не чакайте помощ отвън, а направете сама каквото трябва, защото никой няма да го стори вместо вас.

Да промениш модела си на поведение, не е лесно, но е много полезно нещо и нека Бог ви даде да пожънете добри плодове в този път!

Бог да ви благослови!

*Превод от английски :  
Весела Митева-Костова*



Призив

## ЗАКЪДЕ БЪРЗАШ?

Ставрофорен иконом Дончо Александров

Този въпрос витае във въздуха в последно време. Той е породен от световната обстановка, предизвикана от Ковид 19. Отправен е към човечество като цяло, но и към всеки от нас поотделно. Небесен въпрос. Поставен в един динамичен свят със забързани хора. Ние живеем в този свят, изпълнен с много шум и надпревара. Ако може да отправим поглед сякаш сме извън него, ще видим нелицеприятна картина. Натоварени улици и булеварди с превозни средства, хвърчащи в различни посоки, изпреварващи се, нарушаващи правила, с изнервени и нетърпеливи водачи. Хора, тичащи към работните си места с умислени, угрижени лица, пиещи кафе в движение или нервно пушещи поредната цигара. Усмивките са изчезнали от лицата.

В домовете обстановката не е по-различна. Бързи и кратки разговори, протоколни думи, изпразнени от чувства и съдържание. Бързо хранене и всеки потъва в собствения си свят. Часовникът тиктака неумолимо.

Следим го тревожно и все за някъде и нещо бързаме... дори и в съня си. Гледаме на живота като скоростна отсечка. Искане възможно най- бързо да вземем всичко, което светът предлага. Бързи пари, бързи кредити, бързи връзки, бързи раздели. Няма свободни минути. Напрежение, стрес и липса на търпение.

Изведнъж светът спря своя бяг, като че ли замря. Темпото се промени. Наложиха се да

се приберем по домовете си. Улиците се изпразниха. Шумът изчезна. Започнахме да чуваме песента на птичките. Настъпи тревога, появи се страхът. И тогава сякаш във все повече хора настъпи опомняне. Дойде часът на проглеждане-

то. Закъде толкова бързаме? Има ли смисъл от убийствената динамика и стремеж да постигаме целите си на всяка цена? В тези дни с всичко, което се случваше, си припомниме едни забравени от мнозина слова: „Суета на суетите - всичко е суета!“ (Еклисиаст 1:2). Мъдри, изпитани думи! Те ни учат да гледаме с други очи на света, хората и събитията.





## Призив



Да имаме поглед за важните, стойностните, красивите, истинските, душеспасителните неща в живота. В препускането ни не можем да ги видим. Да обърнем внимание на близките ни хора и вникнем в техните мисли, чувства, преживявания, нужди. Споделянето, общуването са безценни. Всеки поздрав, усмивка и протегнатата ръка са жест на уважение. Да забележиш онези, които срещаш. Да видиш и усетиш чуждата болка, страдание, нужда и да откликнеш. Да проявиш търпение, да влезеш в положението на другия, да се поставиш на неговото място, да вникнеш

в ситуацията, в която е попаднал – всичко това е част от нормалните човешки взаимоотношения. А правим ли го? Или изричаме няколко шаблонни, бездушни изречения и бързаме да си тръгнем, защото задачите не чакат. Пък и защо да се товарим с чужди проблеми, малко ли са ни нашите?... Нали? Често сме безразлични не само към човека, но и към приро-

дата, този безценен дар, даден ни от Бога. И нея не забелязваме в безсмисления си бяг в ежедневието, не болеем за нея, не ѝ се наслаждаваме, не страдаме, когато „боледува“, не е наша грижа и отговорност... Вперили сме поглед в себе си. Нашите мисли, копнежи, желаниа, стремежи са най-важни. Сами спускаме гъста мъгла над заобикалящия ни свят.

Но се наложи мъглата да се вдигне. Чакаме на опашки търпеливо, стоим на дистанция, мълчим, вглеждаме се в лицата на хората. Искаме да помогнем. Да дадем на

другия частица любов. Липсват ни приятелите. Искаме живите срещи, а не виртуалните. И разбрахме какво е да изгубиш разходката сред природата, да обикаляш по гори и поляни, да наблюдаваш морето, да усещаш мириса му и погледът ти да се рее над вълните. Или просто да се разхождаш по любимите улици на любимия град, да поседнеш на пейка, да влезеш с близки хора във „вашето“ заведение и просто да си поговорите, да отдъхнете... Права си е приказката, че човек оценява нещо, когато го загуби. Имахме нужда да намалим оборотите. Може би

сега по-трезво виждаме ценните и важните неща в живота. Осъзнаваме грешките си, а дано и тръгнем да ги поправаме.

Твърденията в постигналата ни ситуация с един непознат вирус са толкова разнообразни! Чуват се различни гласове: всичко е световна конспирация, определени хора или човек с икономически интереси стоят

зад всичко това, създадено е изкуствено или нарочно, за да се прочисти населението на планетата... Няма да се спирам и коментирам тук всевъзможните теории, много от които са резултат от развихрено въображение и увлечение по конспирации. Безспорно е обаче, че моментът е труден за цялото човечество. Ние, християните, знаем, че няма нищо случайно. И каквито и пъклени планове да се кроят от нас, хората, Бог има последната дума. Всичко става по Божие допущение. Господ обаче никога не е причина за злото. Макар и на пръв поглед положе-





## Призив



нието да е толкова тежко и безнадеждно, изходът винаги е с положителен знак. Бог винаги превръща човешките действия в повод за спасение. Той използва всяка ситуация - дори и тези, които не са толкова приятни - да ни изпрати покана, за да се доближим до Него. Без да ни насилва, дава ни много причини да Го обичаме. И сега е така. Обръща ни внимание. Дава ни шанс да се огледаме и видим живота си. Велики са Божиите благодеяния, макар често невидими за нас. Както казва народът: „Всяко зло за добро“. Нека и този път си припомним изповедта на Псалмопевица: „Господ ме строго наказва, ала на смърт ме не предаде“ (Пс. 117:18).

Превърнахме дните си в битие, а не в истинско житие. Имаме ли време за небесното, за молитвата, за Църквата, за Бога? Грижим ли се за душата си? Силна ли е вярата ни, жива ли е? Все въпроси, върху които човек, потънал в динамиката на ежедневието си, не размисля. През моите наблюдения, срещи и разговори с хората в последните месеци усетих у мнозина помисли в тази посока. Някои даже пристъпиха крачка напред в интереса и желанието си да водят духовен живот. За нас, определящи се като вярващи и въцърковени хора, поводът за размисъл също не е малък. Често в забързаните ни дни претупваме молитвата си към Бога, оплакваме се, че нямаме време да четем Евангелието и друга духовна литература. За храма намираме време почти само в неделя, но дори и след Литургията гледаме

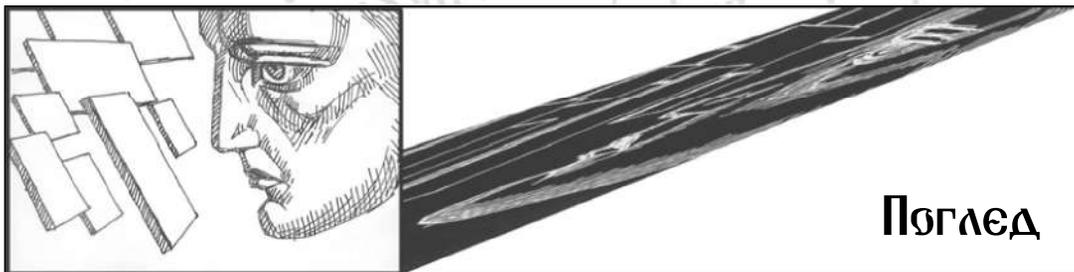
скорошно да си тръгнем, за да се отдадем на всякакви уж неотложни задачи. Превръщаме вярата в навик, изпадаме в куп формалности... И така ни се даде възможност да оценим и зажадуваме за храма, богослужението. Да укрепим вярата си, засилим молитвеното си общение, усетим тишината и се стремим повече към придобиване на вътрешен мир и спасение. Ясно да разберем истинската стойност на свободата.

През последните няколко месеца често в съзнанието ми отекваха думите от една известна песен на Стефан Вълдобрев : „Пополека, забави. Забави. Пополека. Забави“. Колко актуално и на място звучи този зов! Имаме потребност да забавим оборотите. Да си зададем кардинално въпроса: Закъде бързаш? Защо препускаш? По-

спри! Замисли се! Не изпускай времето! Съсредоточи се върху трайното, важното, нетленното! Живей в този свят по Бога, носейки любовта, вършейки добро, издигайки се духовно! Изпитвай благодарност и радост за всичко!

Простете за многото удивителни. И една последна: Дано не отлети бързо поуката от всичко, което ни донесе един вирус! И пак – с Божията помощ.





Поглед

## „АКО ТЪРПИТЕ НАКАЗАНИЕ, ГОСПОД ПОСТЪПВА С ВАС КАТО СЪС СИНОВЕ“ ИЛИ: ЗА ЕДНО ЗАБРАВЕНО ИЗПИТАНИЕ ЗА НАШИЯ ГРАД ПРЕЗ КРИМСКАТА ВОЙНА

Валерий Андонов

*„Божем попущением тоє лето удари една чума и порази касабите и селата. Не оста чисто ни едно место, грехи наших ради“.*

Из стар манастирски летопис

От времето на Потопа при нашия праотец Ной, та чак до наши дни, Бог е допуснал връхлитането на всякакви изпитания върху изпадналото в безгрижие човечество, забравило за Него и нехаещо за заповедите Му. Губителни епидемии от болести, кръвопроливни войни, опустошителни природни бедствия... Те са се стоварвали с различна сила и продължителност, оставяйки след себе си човешки и материални жертви. И обикновено са служели за предупреждение, вразумление и поука. За изправление и осъждане там, където са били разбирали правилно.

За съжаление късата памет на хората е способствала за твърде скорошна забравя и възвръщане към безгрижието на живота преди изпитанието. Подобно на болния страдалец, който се е каял и заклевал да промени порочните си навици, докарали му болестта, а след оздравяването си бързо се е връщал към тях. До следващото заболяване...

Днес, когато в началото на сегашното ни изпитание се чува гласове, че то е „толкова страшно и незапомнено от историята“, мисля че си струва да се върнем не много назад

в миналото на нашия град – само 176 години, за да направим едно сравнение и защо не – да си извадим поука. Да си припомним едно позабравено изпитание, стоварило се върху варненци. Да си припомним събитията във Варна през Кримската война.

През месец май 1854г. във Варненския залив акостират три флотилии кораби. Те стоварват много хиляди войници – 30000 френски, 25000 английски и 10000 турски. Черноморският град с важно пристанище е определен за сборен пункт на войските от противоруската коалиция, готвеща се за десант в Кримския полуостров и Русия.

Година преди това избухва поредната Руско – турска война, породена от желанието на Руската империя да наложи влиянието си в Проливите, в защита на православните християни в Светите места и правата им в Османската империя. След разгрома на османците в Молдова и Влашко, Франция и Англия, обезпокоени от нарастващата руска мощ и загрижени за собствените си интереси на Изток, обявяват от своя страна война на Русия в съюз с Турция.

Начело на съюзническите войски са: на френските – маршал Сен Арно, на англий-



ските – лорд Раглан и на турските – Омер паша. За щаб в града е избрана представителната къща на братя Тедески (сега бул. „Приморски“ 23). Там се провеждат съвместни заседания за предстоящата кампания в Крим, дала името на войната.

Повечето французи се настаняват на лагер около село Франга (дн. Каменар). Англичаните избират местността около с. Кадъкъой (дн. Западна Промислена зона). Животът в лагерите е безметежен, войниците се радват на спокойствието преди предстоящите военни действия. Дори изнасят любителски театрални представления. Скоро Варна се препълва с тълпи от разхождащи се и търсеци забавления военнослужещи.

Какво представлява Варна по онова време? Несъмнено важно пристанище и средище от стратегическо значение във военен и търговски смисъл (каквато е била през цялата си история от основаването си през VI в. пр. Хр.).

Но многократно по – малка по територия и население от сега. Стегната от крепостни стени, с типично ориенталски облик отвътре – криви и тесни улици, с паянтови къщи, покрити с дърво, пълна с дюкяни, работилнички и множество кръчми. Сградите от камък са малко, повечето – обществени, като конака, казармите, болницата и др. Къщите са със слепи стени отвън, прозорците са откъм вътрешния двор. Тъмни, влажни и не особено хигиенични домове, в които епидемии и пожари са лесно разпространени.

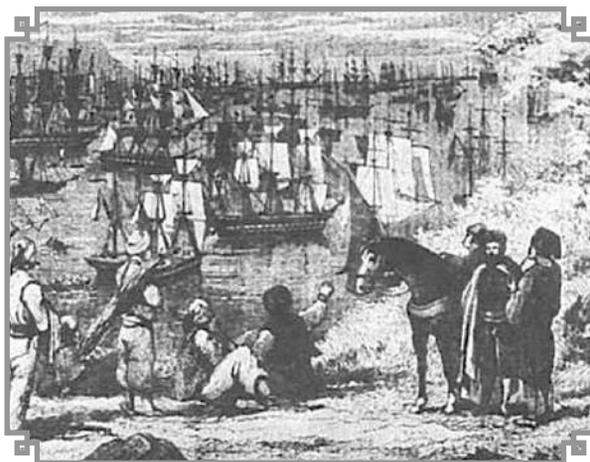
А числеността на жителите? Според Панаютис Вретос, гръцки консул, те не надвишават 16000. От космополитен характер

– турци, гърци, гагаузи, българи, арменци и малко евреи.

Нека се опитаме да си представим вавилонското стълпотворение, което настана при препълването на града с няколкократно повече от броя на населението чужденци, които изкарват из релси дори привикналите с чуждо присъствие на моряци, жители на града.

Разбира се, в началото те са доволни от търговското оживление, което им носи печалби. Но впоследствие им „пресяда“ от поведението на тези гости на града, които често се държат безцеремонно и арогантно, почти като окупатори с привикналите на патриархално поведение варненци. Ден и

нощ шумни тълпи се носят из града и не оставят жителите да си починат. Зачестяват пиянските скандали и сбивания в питейните и други заведения, някои не си плащат и оставят след себе си истински погром. Държат се безочливо с жените, с което вбесяват всички, особено



мюсюлманите.

За живота във Варна по време на тези събития е оставил сведения от първа ръка очевидецът сър Адолфъс Слейд, висш английски военен, постъпил на османска служба под името Мушавер паша. В своята книга „Турция и Кримската война“, той описва своеволията на съюзниците, като типично за англичанин, прехвърля повечето от тях върху французите. Според него, техните офицери започнали да се самонастаняват самоволно в градски квартири, които им се стрували по – удобни, без да се съобразяват с техните собственици. Притеснявали всички с желанието си за повече комфорт. Разру-



шили част от Скелята (бившия вълнолом), за да влизат корабите им по – лесно в пристанището. Организирали безмислени военни начинания като похода в Добружда и пр.

Всички оплаквания от страна на местното население от безчинствата на чуждестранните европейски войници, „франсъзи“ и „инглизи“ оставали без последствия. Според Слейд, турските войници се държали по-дисциплинирано и отговорно, отколкото цивилизованите европейци.

Но в един момент се задава друга беда, много по – страшна. В града избухва епидемия от холера, донесена от войниците от 5-ти френски корпус, дошъл от Южна Франция. За кратко време тя се разпространява широко в града. Поначало холерата е болест с висок процент смъртност за заразените. А по това време не съществува нито ваксина, нито подходящ начин за лечение, а и условията в болниците са лоши. С настъпването на юлските горещини болес-



тта достига своя пик и целият град пламва. Сред местното население става рядкост да има къща без болен. Мнозина варненци изоставят дом и работа и бягат от града по околните села и къшкови.

Епидемията достига такива застрашителни размери, че градската болница не може да побере болелите. По някое време те започват да се настаняват в турските казарми, но те са мръсни, нехигиенични, с лошо проветрение и скоро са изоставени. Командването се принуждава да изгради походни болнични пунктове към всяка дивизия, а не след дълго – и гробища за починалите, чийто брой достига 10000 души.

Такива са създадени в местността Карантината (в края на дн. Аспаруховски плаж), между сегашния Паметник – Пантеон и морето, до т.нар. Салхана химтапия (до сегашната Художествена галерия).

Незаболелите се „предпазват“ с различни примитивни средства като разтривки, пускане на кръв, пиене на абсент (силно-алкохолно пиене – 67 градуса) и гълтане на топчета опиум.

Но едно зло не идва само. На 10 август неочаквано избухва пожар, който бързо обхваща пристанищния квартал от Балък пазар до морето. Според свидетелството на един французин, той започва от дюкяна на един грък – питиепродавец от бъчва със

спирт. Адмирал Слейд пък сочи, че пожарът тръгва от френските интендантски складове. По неговите думи цяло чудо е, че пожарът не е избухнал по – рано, след като по цели нощи подпийнали военни и цивилни хвърляли угарки от цигари и

пури, където им падне.

По него време противопожарната „служба“, ако изобщо можело да се нарече така, се състояла от четири ръчни машини – помпи, разнасяни на ръце от доброволци, наричани „толумбаджии“ по името на машините (толумби). Обикновено това били хамали от пристанището.

Борбата с огъня се води хаотично, неорганизирано и с недостатъчна ефективност, с много шум и паника. Сграда след сграда лумват в пламъци, обхванати са и складовете с провизии и обмундиране за войската. Но най – отчаяната борба е да не се запали Барутхането – складовете, където се съхра-



няват снаряди и патрони за цялата предстояща кампания. За да ги спасят, французите постоянно ги покривали с мокри вълнени платнища. Възмутените местни власти обвиняват европейците за пожара. Адмирал Слейд разказва, че турският паша – военен комендант на Варна, чак плакал от отчаяние и скръб, като гледал горящия град. Целият пристанищен квартал бил изпепелен.

Но чуждестранните военни били убедени, че пожарът бил дело на местни жители – руски шпиони, действащи в полза на Русия. Вината била хвърлена главно върху православно християнско население, подозирано в симпатия към едновремените му братя. И понеже се търсели жертви, започват репресии. Особено си изпатили гърците. Много от тях били затворени, разпитвани и бити. И тук англичанинът Слейд не пропуска да спомене, че това правили основно французите.

Притихнал и изплашен, градът чака заминаването на натрапените му „гости“. И това най – сетне се случва на 8 септември 1854г. Цялата армада, включваща 34 броненосца, 55 крейсера и 300 транспортни плавателни съда отплава от Варненския залив в посока Крим и Севастопол, където ще се води войната до нейния край в 1856г.

Преди заминаване, френските военни инженери съставят нов план на изгорялата част, като дават на улиците френски имена. След повече от три десетилетия, в 1888г. по инициатива на френския консул Пелегрини в близост до сегашния Пантеон е издигнат паметник – братска могила, в памет на починалите от холерната епидемия френски войници и матроси. Той представлява пре-

сечена пирамида от камък, на чийто връх има железни гюлета. От Арсенала в Тулон, Южна Франция, са донесени и осем тритонни оръдейни ствола и поставени забити с дулата надолу. През 60-те години на XX век паметникът е преместен в местността Разклона край Винаца, където стои и до днес.

Така завършва една страница от историята на нашия град, свързана със събития от европейската история на XIX век – Кримската война. Градът и жителите му претърпели последователно няколко епизода от изпратено им изпитание, несъмнено по висша Воля – дали заради едно или друго, можем само да предполагаме. Както е речено: „Човек

предполага, Господ разполага“. Изтърпели, само за няколко месеца, притеснения от всякакъв характер – нарушен обществен живот, епидемия с висока смъртност, пожар, репресии и накрая – икономическа криза, породена от тях.

Не знаем какво се е случвало тогава в църковния живот на християнското население, но вероятно вярващите са молиствали сугубо - с удвоено усърдие, защото има признаци, че Бог е проявил милостта си в някои критични моменти.

В крайна сметка, епидемията взема най – много жертви не сред тях, а покосява главно чужденците. По време на пожара, в най – напрегнатия час, когато изглеждало, че целият град ще бъде обхванат от огъня, вятърът, който до този момент духал силно откъм морето, внезапно спрял и разпространението на пожара към центъра било преустановено.

При посещението си във Варна през



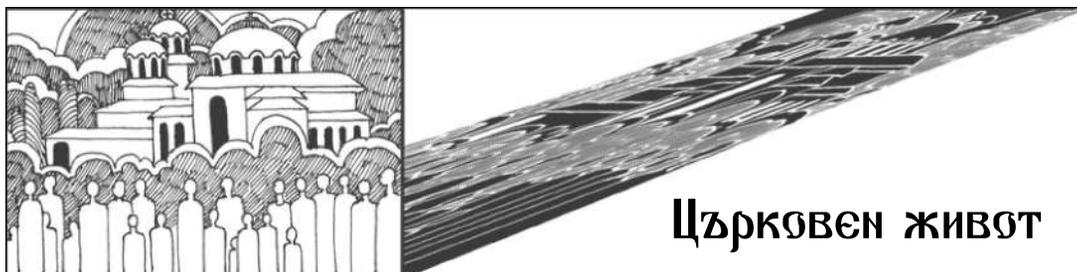


предната Руско – турска война (1828-1829г.) московският журналист Виктор Тепляков пише, че храмът „Свети Атанасий“ давал убежище на болни от тежки болести. Кой знае, може би и през Кримската война е било така? Вероятно.

След преживяното изпитание, градът се възстановявал като след тежка болест. Напусналите го се завръщали, изградили се нови здания, пристанището отново изпращало златно добруджанско жито по дошлите кораби. След края на Кримската война Варна постепенно се съживява ико-

номически, настъпва оживление и подем в градския живот. Като в псалом 106: „засяват ниви, засаждат лозя, които им носят изобилен плод. Той ги благославя и те се умножават и добитъка им Той не намалява“.

Защото, „ако търпите наказание, Господ постъпва с вас като със синове. Защото, кой е тоя син, когото баща му не наказва? Ако пък оставате без наказание, на което всички станаха съучастници, тогава сте незаконни деца, а не синове“ (Евр.12:4-8).



## ЦЪРКОВЕН ЖИВОТ

# „ТОВА, КОЕТО ПРАВИШ, Е СТРАШЕН ГРЯХ!“ ИЛИ МОЖЕ ЛИ НАСИЛА ДА ПРИНУДИШ ХОРАТА ДА СЪД БУДРИ?

## Архимандрит Андрей (Конанос)

**В**секи човек може да се издигне над вътрешното си бласто и да достигне висините на светостта. Всеки от нас е комбинация между святост и посредственост и носи в себе си частица от небето. И когато започнем да разбираме това, може и да се „спуснем“ от небето на земята, вдъхновявайки и останалите да достигнат истинския и естествен живот. Разбира се, това не означава, че даваме „зелена светлина“ за греховете ни. Когато човек се научава да се наблюдава от страни и признава своите немощи, не бива да казва на останалите: „Така или иначе всички сме грешни - продължаваме да грешим!“. В никакъв случай! Това не означава, че хората могат да правят, каквото желаят. Ако човек иска да греша, той ще го направи и насила не

можеш да го спреш.

Всеки грях има горчив вкус - дори в началото да не го усещаш. Затова, ако човек извършва глупава и неприлична постъпка, рано или късно му се открива, че това е било грях - той сам ще го почувства и разбере.

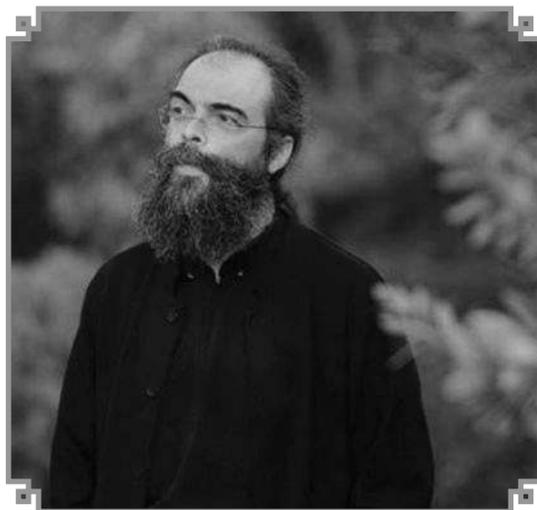
Не е нужно да принуждаваме насила хората да бъдат добри и да ги държим в постоянен страх и напрежение: „Не прави това или онова...“ Необходимо е да помогнем на ближния да се погледне истински и да види своята истинска природа.

Не вдигай високо летвата - нима ти самият си достигнал вече небесното свръхестествено съвършенство без никакви усилия? Не, разбира се. Това не е просто и лесно. След като ти, самият, не постъпваш



по начина, по който говориш, както също и аз, то тогава как въобще можем да говорим за простота? „Толкова е лесно да спреш да пушиш!“ „Не прави така, а инак - по-лесно е!“ Въобще не е лесно, а напротив. Както и старецът Паисий е казвал: „Ако Бог ме остави, ще отида в Солун и ще започна да танцувам в бузуки баровете.“

Сега стоя тук и разговарям с вас и всичко ни се получава, не защото съм прекрасен, а вие ужасни, а защото Господ ме държи за ръката и ми помага. Естествено, и аз Му съдействам, като си подавам ръката, но най-важното е Неговата огромна помощ. И работата не е там, че вие сте хулигани и бандити, а ние сме такива добри. Просто когато започвам да проумявам, че Господ ми помага, се спускам от небето на земята,



а хората се удивяват: „Колко добре ме разбирате, отче! Разбирате защо постъпвам и живея по този начин, разбирате всичките ми грехове, падения, пороци, мерзост и небрежност!“. Как да не те разбира? И аз нося всичко това в сърцето си. „Не може да бъде! Ама Вие никога не сте правили така!“ Да, наистина. Но мислено в сърцето си съм. Както с вкусен сладкиш, дори и да не го хапваш, а е само във въображението и устата ти се напълват със слюнка. Нали е така!? Достатъчно е само да минете покрай някоя витрина - поне при мен е така.

Веднъж ме поканиха на беседа в Лондон. А там навсякъде се продават толкова сладкиши. Точно тогава бях в период, когато се налагаше да се ограничавам, тъй като лекарят ми забрани. Не се доближих до нито една пастичка, спазвах режима. Ала мисле-

но изяждах всичко, което видех! Наистина, нито хапка не сложих в устата си и онези, които бяха там, могат да потвърдят, тъй като ме убеждаваха да пробвам поне една, но аз с упорство отговарях: „Не, не!“. И само душата ми знае какво се случваше вътре в мен, че мислено изядох всички тези пастички.

Затова, когато при мен идва човек, каещ се в греха на чревоугодieto, не мога отвисоко да му обяснявам: „Знаеш ли, че това,

което правиш, е недопустимо! Чревоугодieto е страшен смъртен грях! „ и т.н. Нима и аз не страдам от време навреме от същия този грях и не го ли желая? Така се заражда и състраданието. Много ми харесва значението на тази дума - когато разделяш страданието си с някого, и другите страдат заедно с теб. Разбирането и милосър-

дието също са част от това. Тоест на човек му е болно заради твоята болка и скърби с твоята скръб, а когато съгрешава, пада заедно с теб. Без разбиране страданието е невъзможно. За да страдаш за човека, трябва да го разбираш. И ако аз съм толкова прекрасен, чист, свят и недосегаем, как ще мога да ти състрадавам истински? А ти как ще ми се откриеш и ще ми признаеш това, което носиш в сърцето си?

Много е важно духовникът, който те обгрижва, да е истински подвижник, а не да се представя за неизвестно какъв; като бъдещ човек на свят живот, той трябва да умее да състрадава, съчувства и съжالياва идващите при него грешници, да живее с подвига - самият той да пада и да става, да се бори и подвизава, да полага усилия, а не да ти представя идеализиран образ на христия-

нин; да не вдига летвата толкова високо, тъй че ти да загубиш и последните си сили и да пожелаеш да захвърлиш всичко: „Не, стига толкова, не мога повече!“. И да започнаш да полудяваш, защото как би могъл да си признаеш всичките тайни помисли и желания пред такова съвършенство? Това е вече голяма заблуда!

Знаете ли кое не престава да ме удивява всеки път? Нима най-святата Личност на земята след Господа Иисус Христа - Неговата Майка, Пресвета Богородица, Която наричаме Блага и Преблага нима не е съвършена? А нима тя осъжда и порицава някого? Рядко се случва добрият човек да не се превъзна над останалите. Рядко можем да кажем за съвършения: „Той си е просто такъв – най-обикновен. Просто освещава всичко около себе си, просто обича, просто живее свят живот - заради целия свят.“ Нали именно това е направила Пречистата Дева – станала е Пресвята заради хората. Кои хора? Които сами се стремят към това. Затова и ние обичаме така Богородица. Тя е Майка - нежна и в същото време величествена, по-чтима от херувимите и по-славна от серафимите, както се казва в молитвата. Тя се отнася към теб, скверния грешник, с уважение, обича те, умива те, очистива те и те пази. Именно така може да бъде променен човекът, когато сам го желае – с добро отношение, милосърдие, ласка, нежност и прегръдка.

Тогавата от сърцето му изчезват и неувереността, и страхът. Ти го ободряваш и той не се страхува да си отвори устата: „Виж ти, нищо ли няма да получа заради това? Нито плесница? И няма да ме отблъснеш? Та ти си

все пак толкова високо...“

Какво ти високо, дете мое? Колко високо? Аз съм на по-ниско ниво и от теб! А и кое е високо и кое ниско? Пред Бог всички сме малки и незначителни. Както и Пресвета Богородица е казала на св. Силуан Атонски: „Не ми харесва как живееш „. Да, Тя му направила забележка, но след това той споделя: „Само ако бяхте чули гласа Й! Тя ме осъди, ала с такава любов! Сърцето ми трепна и се смекчи след такова осъждане!“

Само ако можехме да чуем гласа на Богородица, да почувстваме Нейната благодат, то незабавно бихме променили живота си. Но не защото са ни осъдили, критикували, наказали и обидили, а заради благодатта. Разбирате ли къде е разликата? Изобщо нямам предвид, че трябва да се оправдават чуждите грехове.

Но трябва да разберем и осъзнаем: да, този човек е извършил грях, но аз на негово място бих съгрешил много повече. Върша същите неща, ама тайно и никой не знае, и не вижда това, никой освен моят духовник, на когото ги разказвам. Обаче съществуват и много хора, които не могат и пред духовника си да се изповядат, а търсят човек, който не ги познава, за да не помисля лошо за тях. Откъде ни се е появил този страх: „Как ще отида да разкажа такива неща на свещеника? - вълнува се човек. - Той ще се засрами, та на такива теми изобщо не бива да се разговаря...“ Не бива или бива, но щом като си такъв, като чувстваш и мислиш всичко това, разкрий сърцето си и попитай за всичко, което те интересува!

Повярвайте ми, че голяма част от нещата, които ни се струват страшни и ужасни, въоб-



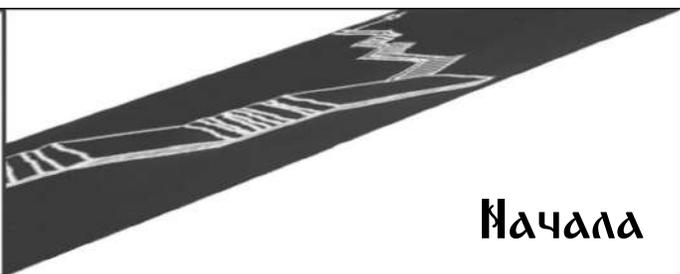
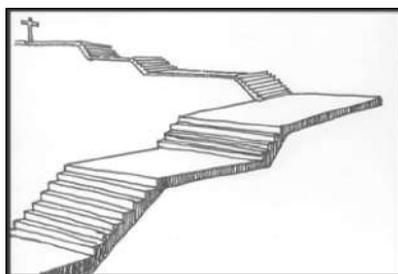


ще не са такива! Най-страшните неща на земята, най-осъждащите и порицаемите от Самия Господ не са тези, които те плашат сега, а съвсем други неща, които едва ли ще признаеш. Това са егоизмът, жестокосърдечиято, ненавистта, отмъс-



тителността, злобата и всички неприятни състояния, които влекат след себе си и останалите грехове.

*Превод от руски език: Теодора Цакова*



**Начала**

## КАКВО Е НАЙ-ДОБРО ДА НАПРАВИМ ЗА НАШИТЕ СВЕЩЕНИЦИ?

**Протоирей Ясен Янчев**

**Т**ова, което е най-добро да направят миряните за един свещеник, е да се молят за него. Нито повече, нито по-малко. Всичко друго е допълнение, без което може и не е задължително. Въпрос на жест и добра воля са различните подаръци и жестове от духовен и светски характер, които са проява на искрена благодарност, но най-важното е свидетелството на молитвата. Горещото моление на духовните чеда, което отправят до Спасителя и Неговите светии!

Светата Църква е Тяло Христово и е вечнo жива, туптяща и пробразяваща със своята бликаща благодат. В нея неизтощимо диша Светият Дух и две хиляди години е потопена в подвига на молитвата. Тя е диханието на Бога, майка на всички добродетели. Тя е онази неизследима свързка между всички членове на този богочовешки организъм,

който онези - другите, външните, които са далеч от него, не могат да разберат.

Много духовници с опит, преживели бури и вълнение, минали през „огън и вода“ на въпроса на своите пасоми какво биха желали за подарък по някакъв повод или събитие, или за спомен от поклонническо пътуване, отговарят кратко: „Където сте, помолете се за мен!“ или „Пишете името ми за споменаване!“.

Защо? Защото всички ние, „родените от жена“ и носещи печата на греха, имаме нужда от облекчение и подкрепа. За нас, които сме на първа бойна линия, в стихията на „невидимата бран“, молитвата е като свеж повей в изгарящата жар на сраженията. Искаме просто да бъдем помилвани –ласкаво и грижовно от нашия Небесен Отец, за да продължим по тесния път към Царството



Божие. Бог да ни прати ангели, които да ни пазят във всичките ни пътища. Да получим „благодат въз благодат“ във всичките си опити и старания да бъдем изцяло Негови.

Спасителят изрича проникновенното: „По това ще ви познаят, че сте Мои ученици, ако имате любов помежду си!“/Йоан 13:35/. И най-пълноценният израз на тази духовна любов е молитвата на повярвалите в Неговата историческа и духовна мисия!

Защото всички ние, които сме решени да Го последваме, сме грешни, дълбоко грешни... Духовници и миряни - харизматични или не толкова харизматични, но всички сме докоснати от Небето и сме приели свято духовно помазание. Уви, потопени сме в немощ, която е нашето малко проклятие, неизбежна сянка, която всеки от нас хвърля около себе си. Затова са и толкова значими, и полезни словата на първия йерусалимски архиепископ и брат Господен по плът: „молете се един другиму, за да се изцерите!“/Як.5:16/.

Както офицерите на бойното поле имат нужда от подкрепата на своите воители и искат те не само да изпълняват заповедите, но и да ги уважават, пазят и се грижат за тях, така и свещениците, като офицери Христови и посредници между Върхоначалника Христос и последователите Му, имат нужда да усетят грижата и реалната подкрепа на своите пасоми. И както при първите врагът се опитва първо да обстрелва и отстрани тях, за да смути редовите бойци, така още повече общият враг на християните – сатаната, по всякакъв начин се опитва да срази и попречи на духовниците.

Енорийските свещеници в редовете на Светото Православие не само отговарят за

няколко енории, изповядват, причастяват, кръщават, венчават, погребват и изпълняват всякакви треби, духовно обгрижват... Но имат и семейства, понякога многодетни, имат ангажименти от чисто светски характер и са потопени изцяло в стихии на злободневието и примката на този свят. Всичко това са кръстове, които носят и са длъжни да го правят не само с достойнство, но и с чувството за благодарност, че са призвани. На тях и пак на тях им е дадено да свързват и развързват греховете и да бъдат „тръби

Божии“ сред развълнуваното море от страсти и разочарования на хората. Те заповядват на паднали ангели-демони с духовна власт, отдадена им от тайнството на свещенството и са като гръмоотвод между Небето и земята.

В творенията на св.Паисий Светогорец /1924-1994/ има

един интересен епизод. Когато бил в своята килия „Панагуда“ на Атон, при него дошли група поклонници и започнали да оплакват от техния енорийски свещеник. Те твърдели, че е неблагочестив и с всички свои действия дава лош пример, както на тях - вярващите, така и на тези, които го познават. Споделили, че са ходили при владиката да се жалват от него, писали изложения, но нямало никаква полза. В отчаянието си, но и в надеждата си с голяма болка се обръщали сега към него, за да им даде съвет какво могат да направят в този случай. А старецът като ги изслушал внимателно, замълчал и след като се помолил, отговорил кратко: „Молете се за него! Молете се горещо и ще се оправи! Просто се молете!“А после ги благословил и отпратил.

След време те отново дошли и му благодарили, защото след като послушали съвета



## Начала

му, свещеникът постепенно променил поведението си. Започнал да служи редовно, да им обръща внимание и да ги обгрижва като истински добър пастир.

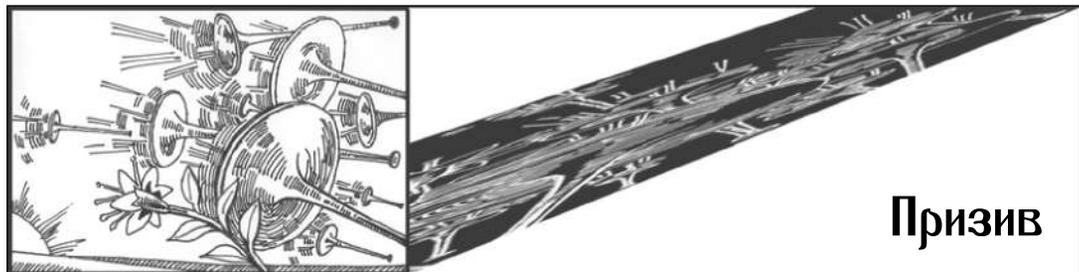
Затоа е проява не само на духовна благодарност, но и топла грижа миряните да се молят за свещеника си в молитвените си правила, да ги записват в началото на своите листчета за неделните свети

Литургии, да им поръчват свети четиридесетници и да отслужват петохлебия, и изреждат имената им в акатисти и молебени по енории и манастири. Това е не само по-

лезно, но и душеспасително!

Няма по-голямо свидетелство за любовта към някого от молитвата за него! Да се обърнеш с гореща молба и пламнало от болка сърце към Всемогъщия и Всемилостив наш Отец и Неговите светии за изцерението и спасението му, да го предоставиш в ръцете на Бога, да го връчиш на Неговата воля и милост, но пречупено през

твоята душа, която да е изпълнена с чувство на състрадание към него. Защото Господ Бог е велик във всичко и най-вече - в любовта и милосърдието Си!



## ЗАТЪНАХМЕ В БЛАТОТО НА ЛЙФОНИТЕ

Владимир Басенков

**Т**ой дава възможност да се свържем с човека на другия край на земното кълбо и да намерим отговор на всеки въпрос в рамките на няколко секунди. С неговата помощ проследяваме маршрути, плащаме за стоки и услуги, обучаваме се, гледаме видеа, споделяме най-съкровено с целия свят... Дори и не забелязахме, как попаднахме в лапите на новия Ваал, и вече не ние го управляваме, а той нас.

Получих покана да участвам във форум на православната младеж. Всичко мина много добре: върнах се у дома и както обикновено си отбелязах положителните моменти, които не бяха малко. Емоциите утихнаха и

разбрах: липса на нормална мобилна връзка и на интернет бяха явните предимства на мероприятиято.

Ние не носим със себе си меден образ, подобно на благочестивите ни предци, но да излезем от вкъщи без телефон, граничи с кощунство. Как изобщо да живеем без мобилен телефон? Сигурно в съвременната реалност вече не е възможно. Мобилен телефон стана най-добър приятел на човека. Нему се поверяват най-важните тайни, задават се съкровени въпроси, той винаги е с нас. Ние започваме да се нервирате, ако забравим телефона вкъщи. В храма не вед-



нъж можем да забележим, как по време на богослужението енорияш бърка в джоба, вади устройството и няколко секунди го гледа. И самият аз съм го правил.

Щраусът крие главата си в пясъка, а човекът в телефона. Тук можеш да се скриеш при възникнала на обществено място неудобна ситуация, слагаш си слушалки и пускаш музика. Да се занимаваш с нещо, докато пътуваш в обществения транспорт или докато чакаш на опашка, та нали в нашето общество не е прието просто да седиш и да разсъждаваш за нещо, задължително всяка секунда трябва да си зает с нещо „продуктивно“. Например, да

прегледаш съобщенията с новините или да си провериш електронната поща. Все по-често, православните християни държат в ръцете си айфон, а не броевица. Откъде-накъде! Броеницата

е за монаси и за много напреднали в делото си схимници-отшелници, а простосмъртните дори нямат и време за молитва. Утрото не започва с кафето, а с проверка на мобилния телефон. Дали не ми е писал някой? Или, дали не се е случило нещо важно, докато съм спял... Много се огорчаваме, ако не е така. И все пак телефонът остава в ръцете ни и ни съпровожда в банята, в кухнята и през целия ден. Някъде отвътре ни измъчва: «Защо никой не пише?» И в същия момент телефонът отново се озовава в ръцете ни, плъзваме пръстта по сензорния екран, отчаяно прескачайки от месинджъра в социалната мрежа.

Учените ненапразно говорят за цифрово безсмъртие. В техните представи това е съвкупността от нашите профили, които ще останат, когато ние вече няма да сме в този свят. Наистина, като пчелички събираме

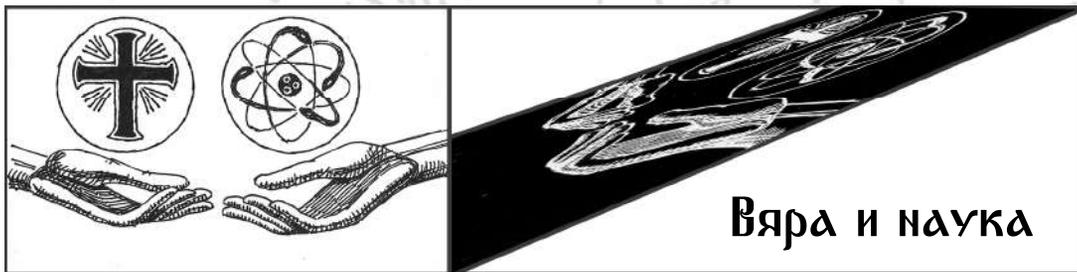
на страниците на нашите акаунти любими филми, музикални произведения, снимки и многозначителни картинки. Нашият профил е като нашата душа, по-точно подобрената ѝ версия с елементи на мечти. Нашите абонаменти – копнежи за идеалния живот с постери от дива природа и топли страни, „лайф хак“ за това, как да станем щастливи и да спечелим много пари. Често те така и си остават мечти. Прекалено дълбоко затънахме в айфоновото бласто. А и не ни се иска да излизаме от него – личността ни стана гъвкава, волята – мека, а натискането на екрана с пръст е много по-лесно от цялата съвкупност от усилия в реалността.

Ние търсим отговори на фундаментални въпроси в малък светещ правоъгълник. Понякога дори не ги търсим, а очакваме да се натъкнем на тях случайно, както в приказките. Вълшебното огледало трябва да направи чудо!

Обаче, няма чудо. Само губене на време, което и без това е малко!

Всички ние трябва вече да се спрем и да помислим. Джобният приятел не трябва да е най-злият ни враг. Той е създаден да ни помага, но не и да владее времето, разума, чувствата, емоциите и живота ни. Ние си направихме кумир, и отказваме да го признаем. Време е да подчиним „необяздания“ телефон, да вземем под контрол живота си, да се огледаме и да си спомним кое всъщност е важно за нас. Докато нервно очакваме съобщение в месинджъра, ние рискуваме да пропуснем съобщение от Бога. А Той винаги е с нас. И Той е истинският ни приятел...

*Превод от руски език: Вера Рачева*



## Вяра и наука

# СВЕТИ НИКОДИМ СВЕТОГОРЕЦ: ЗАНИМАНИЯТА С НАУКА КАТО УЧИЛИЩЕ ЗА СМИРЕНОМЪДРИЕ

Михаил Монолопулос

**П**рогресът в науката и занаятите е Божествен дар и не оправдава човешката гордост: „...Нещастни занаятчици и учени, с какво се гордеете? С мъдростта и таланта на вашия разум? Те са дар от Господа (Сир.1:1). С вашия занаят и наука? И тях ви е дарувал Бог, който не само е един-единствен демиург, сътворил небето, земята и целия свят със всесъзиждащата Си мъдрост, защото Той, както е казано в Писанието, е „художник и строител Бог“ (Евр.11:10), но и Този, който дава на хората знание и майсторство в различни занаяти и науки. И както казва св. Давид, без силата и помощта Божия не е възможно да се познае никакво изкуство и наука. Много животни се оказват по-мъдри и умни от вас, защото, без да изучават астрономия и без да изследват движението на звездите, по своята природа още от самото си раждане са способни да предвиждат бъдещето: смяната на времето и ветровете, промяната в атмосферата, дъждовете, морските бури. Всички вие, с вашата астрономия, наблюдения на небесните тела и звездите, не можете точно да предскажете всичко това.

Успехът в науките и изкуствата предизвиква завист, затова светецът препоръчва:

„... Занаятчиите и учените, преуспели в своя занаят повече от приятелите си, трябва, доколкото е възможно да скриват успехите си и да не ги показват на тези, които им завиждат, и да се смиряват...“



Светецът знае, че природата си има свои закони: „... Както казват светите богослови, и бесовете могат да предвидят много неща, но предимно естествени, черпейки тези знания от основите и законите на природата, също както и много хора, повечето от които – философи, могат да предвидят и да предскажат много неща...“ В частност в Пидалион светецът пише, че Светата Троица е създала естествените закони (законите

на природата), „... с помощта на които се съхранява редът и цялостната същност на вселената, така че, както е казал Орфей, цялото творение прилича на музикална симфония. По същия този начин, според светите канони, Троицата е създала и втори, умозрителен свят на Съборната Църква – замислен и създаден, съгласно светите канони...“

Природните закони не са нищо друго, освен резултат от действието на Светия Дух, Който, съгласно св. Никодим, „...отначало движи умозрителната природа на светите ангели, а след това и разумната природа на



хората. Светият Дух ръководи и осезаема-та природа: всяко движение на небесните тела. По същия начин и стихииите: огънят, въздухът, водата и земята остават крепки и животворящи, движими, съставлявани и съхранявани от Светия Дух...". В двадесет и първата глава на „Невидимата битка“ светецът пише: „Когато пред външните ти чувства стои някакъв чувствен предмет, който бива възприеман чрез виждане, слух, обоняние, вкус или осезание – отдели в помисъла си чувственото и вещественото от това, което е от творческия Божи Дух, и помисли, че не е възможно той сам от себе си да има свое собствено битие и всичко, което е в него“.

Но вмешателството на Бог в делата на творението се осъществява непрекъснато, нарушавайки законите, които Той сам му е дал: „...Да възпеем Господа, Който не само е създал в Египет чудесни и необичайни места и животни, но ни е помогнал да преминем Червеното море, по начин, превъзхождащ

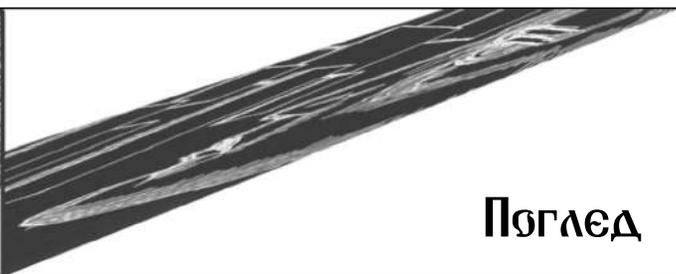
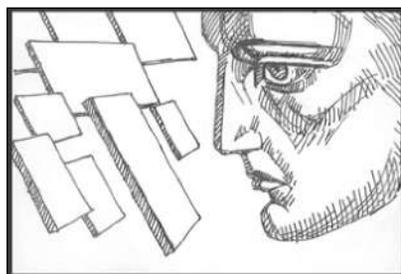
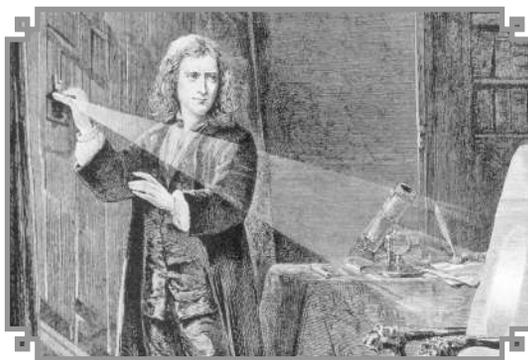
законите на естеството...“.

Трябва да отбележим, че подобна гледна точка не оставя на деизма никакъв шанс.

В писмените паметници от епохата на новогръцкото възраждане (просвещение) се срещат идеи относно материята, които съответстват на философските материалистични теории. В „Увещателното ръководство“ св. Никодим Светогорец пише: „... Силно се заблуждават някои съвременни метафизици, които прославят същността на нещата и приемат, че са нетварни

и вечни причините (основанията) в Бога и, следователно, наричат същностите на тези неща вечни. По този начин те възраждат погрешното мнение на древните, които считат материята (която древните наричали главната същност на нещата) за вечна, непрекъсната и безначална като Създателя. Естествените закони пък, свойствени на творението, са резултат и образ на техните Божествени нетварни причини...“.

*Превод от руски език: Дияна Янчева*



**ПОГЛЕД**

## ПРАВОСЛАВНИЯТ СПАМ

### Митрополит Антоний (Паканис)

**Д**нес вярващите хора сме в нелека ситуация. От една страна, сме под постоянния обстрел на средствата за масова информация, които разпространяват

клевети срещу Църквата и нейните служители и манипулират хората с недостоверни факти и др. Едновременно с това, в православния сегмент на социалните мрежи можем да

наблюдаваме публика, активно интересуваща се и необмислено разпространяваща различни новини, слухове. При това малко са онези, които се опитват да проверят информацията, преди да я популяризират. Всички бързат незабавно да споделят „сензацията“. А всъщност подобни действия са чужди на църковността. Как да се преборим с това?

Още пророк Йеремия е казал: „пророци пророкуват лъжа, свещеници господаруват чрез тях – и Моят народ обича това.“ (Йеремия 5:31). Очевидно и тогава, и сега, и във всички времена съществуват лъжепророци и хора, които им служат.

За съжаление, някои охотно слушат подобни лъжливи уверения и с радост се захващат за тях и

ги разпространяват. Пророк Йеремия е бил съкрушен, че израилският народ е бил на лъжлив път и не е проявявал и най-малкото желание да го промени. Ситуацията днес не е коренно различна. Който иска да бъде измамен, се оставя да го мамат.

Човекът по своята природа търси леки пътища. По-лесно му е да се натовари с различни спорове, обсъждания и слухове, свързани с Църквата, да изразява своето негодувание по разни църковни въпроси, да търси с какво може да се заяде, да решава чуждите проблеми, да дава съвети и да смята, че в това се заключава неговият духовен живот, вместо да се занимава със себе си, със собствените си духовни проблеми и болести.

Тази подмяна е много опасна. Тя може да отклони човек от спасителния път.

Духовният живот се нуждае от непрекъсната работа и постоянни усилия. Това

е ежедневен колосален труд над себе си, а не само определените 10-15 минути за утринни и вечерни молитви, колкото да се отчетем. На духовната нива е нужно с пот на лицето да изработваме хляба си. А за да обсъдим ближния си или да изразим недоволството си от нещо или някого, не се иска много – не ни е нужен прекален ум.

Главният критерий е ползата от информацията, която получава християнинът и присъствието на Христос в нея. Ако там няма и дума за Него, то по-добре да не се занимаваме с нея, тъй като тя не ни е нужна и не е полезна за нас.

По-голямата част от интересите на вярващия човек трябва да са съсредоточени около общението с Бога, а всичко останало да е на заден план. Струва си да се откажем от занятията, ако те са много и ни отдалечават от основната ни цел. Такава постъпка би била нашата жертва в името на Неговата любов. Личният опит на богообщението трябва да стане център на духовния ни живот.

Христос прие смъртта си не заради някоя държава или общество, а заради хората. В този смисъл християнството утвърждава наистина немислим индивидуализъм. Но не индивидуалният ум ще сподели победата на Христос над смъртта. Нея ще я сподели мистическото тяло. Защото само отхвърляйки естественото „аз“ или на суровия език на Писанието - разпъвайки го, ние получаваме пропуск за вечността. „Това, което не умре, не ще възкръсне.“ - пише Клайв Луис.

Днес в интернет страниците можем да срещнем хора, които уж са далеч от политиката, но които непрекъснато публикуват





цитати от творения на светите отци и на пръв поглед това са наистина благочестиви статуси. Но се създава впечатлението, че такива благочестивци губят цялото си време в разпространението на подобно съдържание.

Несъмнено, цитатите от Светото Писание и трудовете на отците на Църквата са полезни. Бедата е там, че виждайки тази дейност, ни се иска да ги попитаме: „А кога намирате време да се молите и да служите на ближните си?“. Тъй като е лесно да се въздигнем в „мисионери“ и да повярваме, че с постоянните си публикации на чужди благочестиви мисли, осъществяваме апостолското си служение и спасяваме и себе си, и ближните. В това се крие съблазънта. „Да говоря всички езици човешки и дори ангелски, щом любов

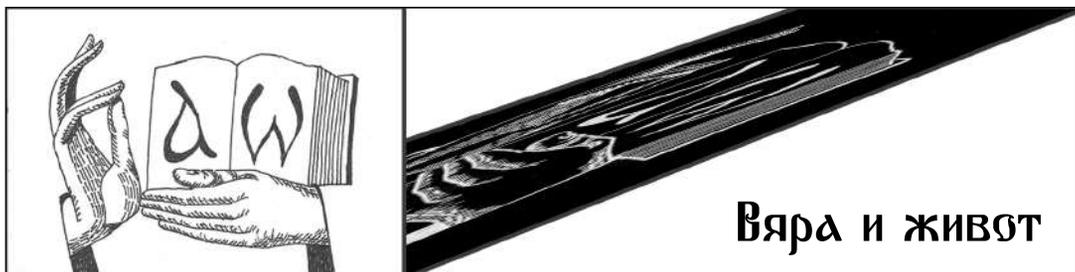
нямам, ще бъда мед, що звънти, или кимвал, що звека.“ - казва апостол Павел.

Само по себе си постоянното разпространение на благочестивите цитати, ако не се съпровожда и с дела на милосърдие и работа над себе си, може да се превърне в своеобразен православен спам, който не принася полза нито на самите нас, нито на ближните ни.

Точно така е и с налагането на някаква информация и съвети на друг човек, без той да е молил за такива и това не е нищо друго, освен неуважение към ближния. В това е и преди всичко целият проблем на човешкото общуване и не само в информационната сфера, но и в реалността.

Христос да бъде с всички нас!

*Превод от руски език: Теодора Цакова*



## Вяра и живот

# ДА ВИДИМ БОГ И ДА БЪДЕ МОЛИТВАТА НИ ЖИВА

## Протоиерей Димитрий Смирнов

**Е**то, молят се двама. Единият, Господ чува веднага – докато се помоли и Господ му дава, а другият се моли ден и нощ, вика към Бога дълго време. Защо е така? Защото единият човек е благодатен, свят, живее с Бога в тясно общение, цялото му тяло и душа са изпълнени с Духа Светаго. Не е необходимо да се укрепва вярата му – той вижда Бога непосредствено, затова и Господ го чува веднага. Поради това и молитвите на светите хора се изпълняват толкова бързо. А за да изпълни Господ нашите молитви, трябва да засилим вярата си, така че тя да е поне частица от синапеното семе. Защото,

ако човек има вяра, колкото синапено зърно, може дори планини да премести с молитвата си, даже и не става дума за някакви си изкушения и помисли.

Вярата е виждане на Бога. Поради това тя бива различна. Един не Го вижда и казва: не зная, има нещо. Човекът толкова се е отдалечил от Бога, че Той е станал непознавам за него. Друг пък знае нещичко за Бога, въпреки че познанието му може и да е невярно. Има и много хора на земята, които наричат себе си вярващи, но изобщо не си представят и не знаят какъв е Бог. Струва им се, че Бог е нещо сурово, което само се кара и по-



стоянно трябва да очакваш от Него наказания и скърби. Затова, Господ знаейки това, Сам дойде на земята, Сам живя сред хората, Сам говори със Своите Божествени слова, за да покаже на целия свят, на всички хора, какъв е Той всъщност: колко е кротък, колко е незлоблив, такъв, Който не иска нищо за Себе си, а жадуващ да даде всичко на хората. Идеал за човешка красота, за любов, за съвършенство – ето такъв е Бог. А чрез Сина Божий, ние познаваме и Бог Отец, и Пресветата Троица.

Как можем да засилим вярата си, как да повярваме в Сина Божий, как да повярваме на Неговите думи, така че нашата вяра да е истинска и молитвата ни да бъде чута от Бога по-скоро, за да не ни се на-

лага да се молим ден и нощ, дълги години? Много от нас четат молитвеника достатъчно дълго време сутрин и вечер, но от това няма голяма полза. Защо е така? Защото това не е молитва, а просто изчитане на правилото, което само по себе си не е достатъчно полезно, въпреки че от него също има някаква полза: човек все пак застава пред иконата, все пак чете за слава Божия, все пак принуждава себе си да принесе някакъв труд. Но този труд е телесен, не е живо обръщане към Бога.

Можем да си послужим със следния пример: късно вечер човек бива посетен от приятел и започва радостно да беседва с него, забравяйки че до преди пет минути му се е искало да спи. Защо така се получава? Защото е дошъл жив човек и те имат живо

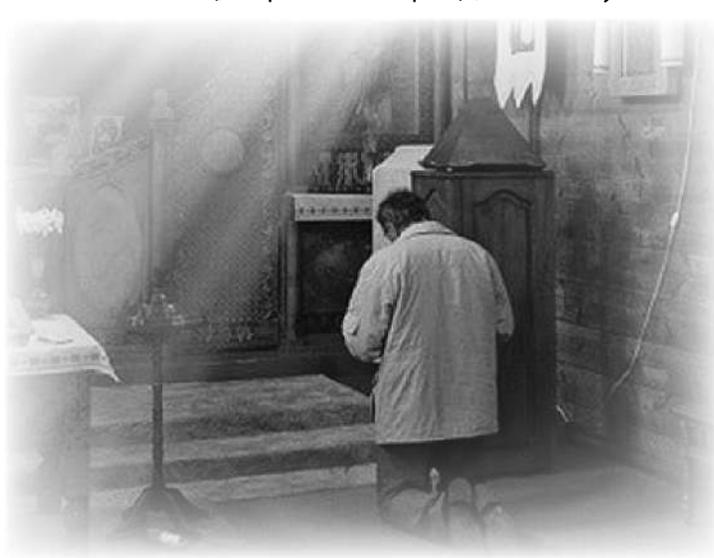
общение. Единият споделя с другия скъпи неща, а той му отговаря. Живо общение, което душата чувства – и ето, вече е един или два през нощта, а те така и не могат да се наговорят.

Но застане ли на молитва – всичко става много трудно, защото го няма живото общение с Бога. Човек формално произнася: „Отче наш, Който си на небесата“, съвършено не мислейки и не чувствайки към Кого се обръща, Кой го слуша в този момент, пред

Кого предстои. Затова Господ казва: не в многословието си ще бъдете чути! Всяка думичка от молитвата трябва да стане наша и живо обръщане към Бога – тогава това ще стане истинска молитва. Иначе си остават само бла-

гочестиви упражнения и в тях няма нищо лошо, но принасят малка полза, докато не ги превърнем в истинска молитва.

Разбира се, тези слова са написани от светите отци и четенето им е изключително полезно, те просвещават душата, и даже самото им проследяване с поглед, може да принесе полза на душата. По-добре да четем тях, отколкото някакви таблоидни романи, но това все още не е молитва. Молитвата – това е жива беседа с Бога. Както разговарят двама приятели, както разговарят мъж с жена, така трябва да се разговаря и с Бог. Това ще е истинска молитва, и тогава Господ ще я чуе. Иначе как Господ да откликне, когато човекът просто изброява няколко добри думи, но напълно забравя, че се обръща към Него. Той формално извършва





задължението си и бърза да се наспи, или за работа, или да сготви храна – или каквито други дела му предстоят в дадения момент.

Какво да направим, за да падне тази завеса, да видим Бога и молитвата ни да бъде жива? Колкото и да се стараем, нищо не се получава! Защо е това помрачение? Защо човек не вижда Бог? Защо вярата му е толкова малка? И след като вярата е виждането на Бога, значи доколкото Го виждаш, доколкото Той присъства в твоя живот, дотолкова е силна тя.

Преди да дойде Господ на земята и да яви Себе Си на света, и зпрати Йоан Кръстител, който проповядваше на хората, казвайки: „Покайте

се, защото се приближи Царството Небесно“. Небесното царство едва тогава се приближи, току-що започна да живее на земята, току-що прозвуча Божието слово, а днес то вече две хиляди години живее на земята – живото и реално Божие Царство – и то е тук, в храма. Само че не го виждаме, защото нямаме вяра, защото очите ни са затворени, ние не чувстваме, не разбираме, не виждаме, че сред нас е реалният, живият Христос, присъстващ със Светия Свой Дух и Святоото Си Тяло, и ние се приобщаваме с Него. Всъщност, това което се случва тук, в храма, на Божествената литургия, в духовен план по нищо не се различава от това, което се случва на небесата, у престола Божий. Но ние стоим като непознати, често напълно безсмислено, не осъзнавайки, че Господ е до нас.

Така е било и когато Господ е ходил по Галилея, проповядвал Евангелието, изцелявал е болните – до него са учениците, които вярват в Него, един краде пари от ковчежето, други се съмняват кой е Той изобщо, какъв е този нов пророк, четвърти дори ненавиждат Христа. Точно както и сега! Ходим в храма, но всички сме различни – един е ученик Христов, друг – съмняващ се, трети има някакви други съображения, четвърти е там поради нужда или някаква болест, но Бог

съвсем не му е нужен, а просто да бъде здрав, упети – болно дете, роднина, укого по кой или друга нужда... А Христос – Той е тук, при-

съства реално, но ние не Го чувстваме, не Го виждаме, защото нямаме сетива, с които да Го видим. А тези сетива са вярата!

Като условие за излекуване или за спасение Господ винаги поставя вярата, като казва: вярваш ли в Сина Божий? – и след това извършва поредното чудо. Какво е необходимо, за да се случи и с нас това чудо? Отговорът ни дава Йоан Кръстител: „Покайте се, защото се приближи Царството Небесно.“ Ако искаме да се доближим до Небесното Царство, да видим Божия Син, да разберем накъде сме се запътили, в коя посока, то определено трябва да се покаем за всичките си грехове. Мнозина разбират това буквално: да спомниш всичките си грехове, прилежно да ги изредиш в списък, да ги съобщиш по време на изповед. Не, това не е покаяние, а просто, може да се каже,





изследване на греховете. Покаянието е поврат. Буквалният превод на думата „покаяние“ е обрат на мислите, тяхната промяна. Да се покаем означава да се променим, да осъзнаем дълбоката си греховност, да намразим живота, който живеем, толкова безбожен, тъжен, без съзерцание на Бога, потопен в греха, този скучен, унил живот, устроен ни от демоните, с които сме в голямо приятелство - и с всички сили да пожелаем Царството Небесно, да възжелаем да станем наследници на Царството Христово.

Ето това отхвърляне на греховния живот и стремежът към Царството Божие е покаяние! И когато този обрат се случува в човека, тогава той ще осъзнае какво му пречи, какво закрива погледа му. Какво стои пред него

к а т о  
п а р а -  
в а н ,  
какво  
му пречи  
да съзерцава  
Света  
Троица?  
И човек  
започва да

проглежда: ето, притеснява ме гордостта, завистта, блудството, това, и това... И започва да ненавижда тези неща в себе си и да прави всичко възможно да ги изкорени, за да добере до светлината.

А как да постигнем това? Как например да се избавим от завистта? Никак не можем се отърва от нея. Единственият начин е да умоляваме Бог да я отнеме от нас, нищо друго. Дотолкова да я намразим, че ден и нощ да не ядем, да не пием, да не спим, а само да се молим: Господи, избави ни! Тогава ще видим как ще минат година-две, а може и само два дни - и няма я завистта, сърцето е чисто. Човек сам по себе си не може да се поправи. Сам може само да се научи да се държи при-

лично в обществото, сред хората - да бъде учтив, културен, любезен, да не проявява своята завист, да не проявява гнева си. Дори и да кипи в душата му, той все още може да бъде любезен, опитвайки се да не искри с очи, да не стиска юмруци и да не скърца със зъби. Той може да се принуди на това с усилието на волята си, но да се отърве от гнева като такъв, как е възможно? Един е начинът: Господи, прости, помогни, защити!

Нашият съперник е дяволът и ние трябва да го победим, като се прилепим към Бога. И така с всеки грях - да не си го позволяваме, да не го приемаме с охота, защото докато си помислиш, че грехът не е толкова голям, започва една непрестанна борба. Грехът помънява очите ни, така че да не виждаме Божия

Син, да не виждаме Светата Троица, да нямаме вяра. Тоест покаянието е лекарството, за да

добием духовно зрение. И апостол Павел пише в своето послание: „И тъй, подражайте Богу, като че да възлюбени, и живеете в любов, както и Христос ни възлюби и за нас предаде Себе Си принос и жертва Богу за приятно благоухание.“(Еф.5:1).

Ние трябва да подражаваме не на този или онзи, а на самия Бог - това се изисква от нас. Следователно, трябва да опознаем живота на Христос, да изучим старателно Неговите думи, трябва да познаваме Светото писание наизуст - всички думи на Господа, всичките Му дела; да се задълбочим в Неговия живот и да Му подражаваме, защото е наш Бог. И както Той се принесе в жертва, така и ние трябва да се жертваме. За как-





во? За спасение! Господ спаси всички нас, и ние трябва да спасяваме себе си. И ако ние спасим себе си, тогава всички около нас ще бъдат спасени. Божията благодат е като огън - запалва всичко наоколо. Св. Серафим Саровский казва: „Придобийте мирен дух и хиляди около вас ще се спасят“.

По-нататък апостолът пише: „блудство и всяка нечистота или користолюбие дори и да се не споменуват между вас, както прилича на свети, нито пък срамни и празни думи и смехории, които са неприлични, а наопаки, да се чува благодарение. Защото това трябва да знаете, че никой блудник, или нечист, или користолюбец, който е идолослужител, няма наследство в царството на Христа и Бога“ (Еф. 5:3-5). Тоест ако ние, живеейки на земята, не сме видяли Царството Божие, значи никога няма да го видим, защото „Царството Божие вътре във вас е“ – казва Господ. Поради това, живеейки на земята, ние си приготвяме обител там - в живота на бъдещия век. Всъщност, всичко зависи от нас, затова е нужно всеки противник, който ни пречи да виждаме Пресветата Троица, да намразим като наш враг. А ако у нас това го няма, нямаме тази вяра, нямаме това желание, то няма да имаме нищо: напразно ходим в храма, напразно се молим, напразно се причастяваме, напразно четем Евангелието, напразно сме окачили икони в домовете си – нищо от това не ни ползва, докато не положим усилие да влезем в Царството Божие, докато не придобием истинска вяра.

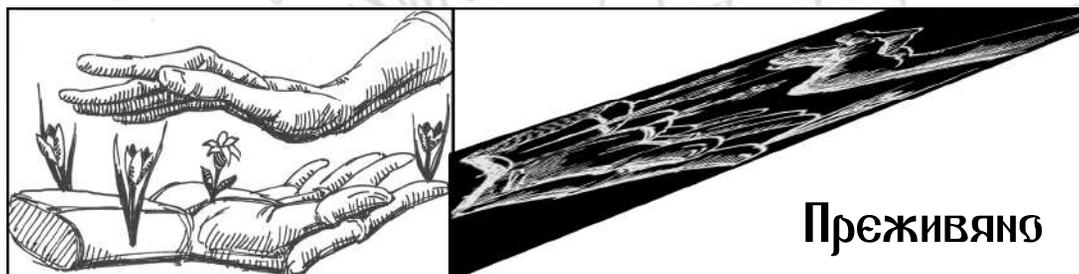
Затова, когато просим нещо от Бога и Той не откликва на нашата молитва, да не си мислим, че Господ е лош, че е сърдит, че не иска да ни помилва, или както казват някои – не чува молитвите ни. Не, Бог чува и знае, но Той иска едно: да достигнем Царството Небесно. И поради факта, че сме хора, които не устройваме живота си по християнски и докато не изпаднем в беда не се обръщаме към Него в молитва, Господ ни изпраща скърби - така че да ни научи да просим, да се молим. Той иска да чуе нашия глас, иска

да ни откъсне от механичното изпълнение на някои правила и да ни принуди да се молим истински, да имаме жив разговор с Него, а не просто да повторяме заучени, макар и прекрасни думи. Следователно Господ ни докосва живо и душата ни някак се съживява, събужда се, и ние веднага: о, Господи! Вече имаме сълзи в очите си и наистина сме готови да се помолим.

Заради това и пътят ни е така скръбен. Трябва да се доверим Богу, вярвайки, че чува, разбира и знае на кого, кога и какво да въздаде. Ето защо не трябва да Му се сърдим, а във всичко да Му се покоряваме. Единствено Бог най-добре знае какво трябва да направим, и сам Той ще изправи нашия живот. Ако у нас има такова отношение към Бога, правилно, то тогава и Той ще ни утеши със Своята благодат. А как, често ли? Човек изпросва нещо от Бога, и Господ му дава и това, и онова, и човекът вече привиква, но изведнъж Господ нещо не дава, и той започва да се сърди, да нервничи, да се вълнува, забравяйки колко вече е получил.

Когато ти молиш, а Господ не ти го дава, това означава, че по някаква причина засега не ти е полезно. Потърпи, не върши своята воля, а волята Божия, стреми се към това да я познаеш. И човек може да познае Божията воля само като види Бога. Ето така в духовния живот всичко е свързано. Затова, ако искаме да засилим вярата и благочестието си, да бъдем наследници на Царството Божие, трябва да вървим към Божията светлина, като се откажем от греховете си чрез покаяние. Тогава нашата вяра ще бъде истинска, жива и ние ще достигнем Царството Небесно. Амин.

*Превод от руски език: Армине Христова*



## ПРАЗНА РАБОТА

Наталия Рогозина

*„Какво по-голямо нещастие за тези,  
които се подвизават в добродетелите показно, пред хората,  
омрачават лицата си по време на пост, молят се по кръстовищата,  
защото те извършват всички тези трудове, но се лишават от всякаква награда“.*

Св. Йоан Златоуст

Глед като засади тагетиса върху цветната леха, Евгения бронзира оградата на гроба и тъкмо се канеше да се помоли за упокоение душите на покойните си родственици, когато мирната гробна тишина бе нарушена от див писък. Женя потрепна, огледа се наоколо: „ Може би на някого му прилоша?“, но след минута улови в потока от гърлени звуци, носещи се иззад дърветата, едва различимите думи: „ ... со святыми упокой, Христе, ... идеже несть болезнь, ни печаль, ни въздыхание...“ .

От истеричното пеене, приличащо на мъчителен предсмъртен стон, изплашена врана се стрелна нагоре, а събралият се народ започна да се разотива.

Скоро гробището се изпразни и Евгения също си тръгна. На централния изход тя видя една жена, облечена в дълга рокля и строго пребрadena, в която позна съседката си по вила:

– Анна, каква

неочаквана среща?!

– Баба ми е погребана тук – усмихнато каза познатата - бях на гроба й, пях надгробни молитви.

„Ясно какъв е бил този вой, който се разнесе из гробищата!“-помисли си Женя и рече:

– Как си ти, мъжът ти, децата ти?

– Ох, много е сложно! Въцърковявам се, мечтая да пея на клира, но съпругът ми е твърде далеко от духовния живот – пече си месце на скарата и се сърди, че не ям с него.

– А, ти, защо не ядеш? Нали в годината има четири поста, освен срядите и петъците?

– Реших да се откажа от животинска храна по примера на

светите подвижници, които са пребивавали в постоянен пост и молитва. Всеки ден чета Евангелието, Псалтира, като съм забранила на домочадието ми да ме безпокои в това време. Но напук,





тъкмо отворя молитвеника, и синът ми идва, и казва: „ Мамо, искам да ям“ или мъжът ми се провиква: „ Мога ли да пусна прането заедно с бельото и чорапите?“. Скарвам им се: „ Не ми пречете! Искам да се моля!“, а те се обиждат.

Анна се намръщи, и дърпайки възелчетата на протритата броеница около китката си, продължи:

– Миналия месец, например, тъкмо се стягах за поклонническо пътуване, моите се разболяха от грип- смъркат, кашлят. Помолих ги: „ Не ме приближавайте с вашите бацили, че да не ме заразите точно преди пътуването!“, а те пак се обидиха.

– И ти, независимо от това, тръгна?! – удиви се Женя.

– Ама, разбира се,... аз трябваше да отида на поклонение! Пътувах и се молах. Отсичането на привързаността към всичко земно е път към светостта - Анна

протегна демонстративно напред крака си, обут в разкривения ботуш. Пренебрегнала съм всяка външна суета, въпреки че мога да си позволя много неща – мъжът ми печели добре, но няма светиите в земния си живот са се грижили за външността си, и хвърляйки критичен поглед към Женя, одобрително каза:

– Обувките ти са поизносени, дрехата ти е скромна, нямаш грим – браво! Явно в теб има духовен стремеж.

– Не, нещата са по-прости, Аня! Докато обиколя десет пъти парка с детската количка или препускам към поликлиниката, а и два пъти до училище – обувките ми се износват. А вечерта, докато измия грамадата от съдове, изпера купчините пране, и тъкмо заспя, а трябва да ставам и да приготвям закуската, нямам кога да помисля за грим!

– Жалко, че си затънала в тенджерите

и тиганите, женице! Всичко това са празни неща, за душата трябва да се погрижиш!

– Разбирам, но никои няма вместо мен да свърши домакинската работа. Мъжът ми се труди до късно вечерта, трябва с всичко сама да се справям. По-големият ми син спортува, а малкият...

– О, каква суета! - прекъсна я събеседницата ѝ и мечтателно насочи поглед към небето- утре отивам с автобус до Златния пръстен (Золотое кольцо - съвкупност от средновековни селища в Централна Русия, на североизток от Москва- бел.прев.)- ще се моля, ще пея псалми. Искаш ли да дойдеш с мен?

– Бих се радвала, но няма как – децата на кого да оставя?

Анна въздъхна съжалително и промълви:

– Ето, затова казвам аз, че човек може да се моли истински само в манастир, а тук – празна работа!

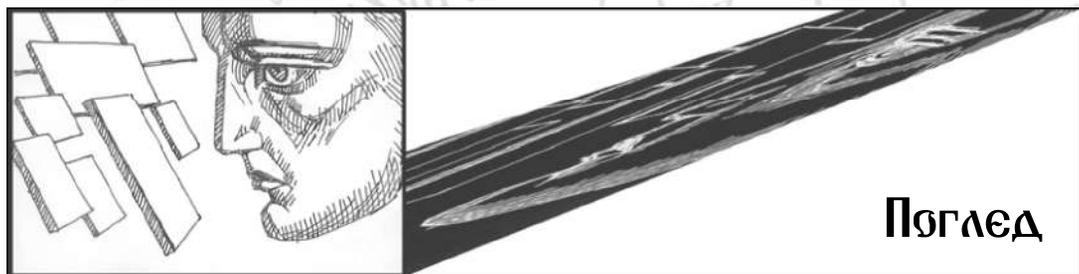
След което жениците се сбогуваха и всяка пое в своята посока.

Анна тръгна към храма, за да изпроси от настоятеля благословение да пее в църковния хор. До този момент диригентът ѝ беше отказал три пъти, намирайки, че на Аня „мечка ѝ е стъпала на ухото“, но тя упорито не се отказваше. Мислено си представяше, че е на клира и отивайки към автобусната спирка, напълно изключила от действителността, се запрозява „До, ре, ми-и-и, Ла, ми, ре-е-е-е“. Хората наоколо се пръснаха ментално на всички страни...

Евгения купи продукти и понасяйки тежките чанти на ръце, през целия път до дома си казваше: „ Господи, помогни на Твоята рабиня Анна и я научи, Милостиве, да обича ближните си като самата себе си!“.

*Превод от руски език: Валя Марчелова*





Поглед

## ИМА ЛИ ПРАВО ЖЕНАТА ДА БЪДЕ ПРИВЛЕКАТЕЛНА? ДВЕ МНЕНИЯ ЗА ВЪНШНИЯ ВИД, КОЗМЕТИКАТА И НАМЕСАТА НА ПЛАСТИЧНАТА ХИРУРГИЯ

СЪЗДАЛА СЕ Е ЩАМПА, ЧЕ ПРАВОСЛАВИЕТО Е  
НЕПРЕСТАНАЕН ПОСТ

Наталия Фадеева

**Д**а, известна ми е апостолската фраза за това, че женската красота не е в плетенето на коси. Но, доколкото ми подсказва логиката, изводът от тази фраза изобщо не е, че християнският идеал за жена е безформено безполово същество, напълнено с пребогато вътрешно съдържание и увенчано с проскубана, омазнена опашка на главата, вместо прическа. Не, никак не съм против вътрешното съдържание! Но нима това съдържание противоречи на един приятен външен вид?

Струва ми се, че не само сред страничните посетители в храма, но и сред редовните (въцърковените) православни миряни е създадена и битува някаква щампа, че Православието е един непрекъснат Велик пост. Тъмни одежди - колкото по-дълги и по-широки, толкова по-благочестиво изглеждат. Скучна забрадка в комплект с обувки без ток. И изгаснал, сведен надолу поглед върху „голо“ лице. А какво греховно има в това, например, ако жената е облечена красиво и с вкус, ако тя е с хубава прическа и лек грим? Та това е естествено женско желание – да бъде красива! Ако жената харес-

ва отражението си в огледалото, тя е с прекрасно настроение, такава жена не унива. А в Православието, доколкото ми е известно, унието се счита за грях.

И без друго нашият живот - кът на плача, обикновено не ни глези с курабийки, и ми се струва, че това е прекрасно, ако жената намира допълнителен източник на радост във външността си. И разбира се, щом става въпрос за красотата, ще отворя дума и за много важен неин съвременен аспект.

Известно е, че през последните години в медицинската козметология е налице невероятен напредък. Навярно православната жена не ще се подложи под скалпела на пластичния хирург, за да увеличи бюста си. Но какво да се прави в случаи, когато някаква нестандартна особеност на лицето превръща притежателката му в нещастно комплексирано същество? Нима има лошо в това, жената да коригира изгърбения си нос или щръкналите си уши? Ако това ще й позволи да види цветен света, защо не?

Нашият свят изглежда коренно различно, отколкото преди 2000 години. Днешната жена е човек, имащ право да живее пълно-



ценен живот. Тя отдавна вече не стои вкъщи при тиганите, прави успешна кариера в света на мъжете, работва и храни семейството наравно или вместо мъжа. И често покорява върховете на професии сред хора, на които са чужди християнските идеали. По мое виждане е правилно такава жена да не се превръща в някакво сиво и безцветно същество, а да изглежда ярка и млада.

Освен това отдавна и в православните среди са разбрали и приели, че достиженията на научния прогрес не са непременно бесовски приумици. Могат ли православните, приемайки компютъра, интернет и мобилните телефони, да не приемат например апаратна козметология? Нима е лошо жената да желае максимално дълго да носи „младия“ образ Божий? Защо да бъде в бръчки, ако има възможност те да бъдат премахнати?

И така, как все пак Църквата разглежда понятието за женската красота? Има ли в Православието някакви рамки, които регламентират с какво и доколко може да „ъпгрейдва“ външността си съвременната православна жена? Или Църквата по старому разрешава само това, което Бог е дал?

### **СВЕТЪТ ПОГИВАШЕ, А ЖЕНА МИ ПРОДЪЛЖАВАШЕ ДА СЕ КИЧИ**

**Свещеник Михаил Воробьев**

Ще споделя едно интересно наблюдение от иерейското ми служение. Известно е, че в православните храмове мъжете трябва да влизат с непокрита глава, а жените точно обратно – с покрита. Случва се в храма да влезе и случаен човек - не за да се помоли, а просто „по работа“ – за погребение или на

кръщение. С редки изключения и без особено припомняне, мъжът, дори и да не е особено набожен, сваля шапката си, показвайки, че това е правилно и благопристойно.

Но жените и тук започват да се борят за правата си! Оказва се, че да накараш някоя жена да си сложи кърпа на главата в църквата, е много трудно. И ако се вгледаме, можем да забележим една своеобразна упорита борба с традицията, която личи и в това, как някоя дама с показно облекчение, като прегрят тиган, бърза да снее кърпата от главата си, веднага щом излезе от Божия храм, както и в това, с какви кукленски шапчици, тънички шалчета украсяват прелестните си прически нашите енориашки. Само и само да не си сложат ненавистната кърпа!

Четох спомените на деветдесетгодишна мирянка от един от московските храмове. Много интересен

разказ за 30-те години на миналия век, за гоненията на Църквата, за репресиите, разстрелите, лагерите... И в същото време тази възрастна, много видяла и много изтърпяла дама по особен начин описваше как миряните в този храм, който тя посещавала, били интелигентни хора и как жените стояли на службите с изискани шапки на главите си, а не с простовати кърпи. Е, и... какво да кажем за това? Освен да си припомним византийската пословица от времената на гибелта на Империята: „Светът погиваше, а жена ми продължаваше да се кичи...“

Да забележим, че за прословутото „плетене на коси“ буквално с едни и същи думи се изказват апостолите Петър и Павел. Те са били хора с различни темперамент, възпитание и култура, имащи сложни взаимоотношения. При това, апостол Павел е бил ерген, а Петър е имал жена и съответно –





тъща. Единственото, в което мненията им дословно съвпадат, това е отношението към жените, които едвам дошли в християнския свят, вече се опитвали да заемат доминираща позиция в него, преправяйки го според собствените си езически представи: „Вашето украшение да бъде не външно, сиреч, плетено на коси, кичене със злато или обличане в премени, а вътрешно - скритият човек на сърцето в нетленната красота на кроткия и тих дух, което е драгоценно пред Бога.“ (1 Петр. 3:3–4) и „жените, облечени прилично, със срамежливост и целомъдрие да се гиздят, не с плетеници, ни със злато, или с бисери, или драгоценни дрехи, а

с добри дела, както прилича на жени, които се посвещават на благочестие.“ (1 Тим. 2, 9–10). Нали ненапрасно първовърховните апостоли са окачествявали някои като „женуря, претоварени с грехове и обзети от различни похоти, – женуря, които всякога се учат и никога не могат да стигнат до познание на истината“ (2 Тим. 3, 6–7).

Да се повтаря „пак и пак“, че две по две е четири, е скучна и неблагодарна работа. Разбира се, Православието не е само непрекъснат Велик пост, има и Рождество, и Пасха с разкошна трапеза, има и прекрасно Преображение с „благоразтворението на въздуха и изобилието на плодовете земни“, има и Месни, и Сирни заговезни ... има още много други неща!

И разбира се, православната жена не бива да изглежда занемарена, облечена в „тъмни одежди - дълги и широки“. В миналото жените са се обличали с официална рокля за богослужение. А ако някой е останал с

друго впечатление, то тук действа, казвайки условно, „социологията на грубовълненото палто“, защото кой основно е присъствал в храмовете преди демокрацията? Възрастни жени, пенсионерки, вдовици – най-бедните хора, които никога не са имали скъпи и хубави дрехи. Да си спомним тогавашните заплати и пенсии...

Невъзможно е да не се съглася с това, че богатото вътрешно съдържание на човека не изключва грижите за външната красота! Проблемът е в това, че зад една блестящата външна форма може да е скрита оскъдността на вътрешното съдържание. И никак не е трудно да се забележи простичката за-

кономерност: колкото по-беден е вътрешният свят, толкова по-предизвикателно богато се старее да се украси човек отвън!

И когато жена, използвайки козметика или пластична хирургия, изменя лицето си до неузнаваемост, това означава, че няма никакво вътрешно лице, че „скритият човек на сърцето“ (1 Петр. 3:4) просто липсва. И тогава външната красота, лишена от духовна основа, се превръща просто в красота на труп.

Оттук става ясен и отговорът на въпроса: с какво и доколко може да „ъпгрейдва“ външността си съвременната православна жена? И правилният отговор е: с това и дотолкова, че да не загуби собственото си лице! Вероятно уместна и умерена козметика, някаква необходима пластична хирургия (например за отстраняване на пигментни петна, брадавици...). Само че стремежът „максимално дълго да се носи „младият образ Божий“ с помощта на хирургията –

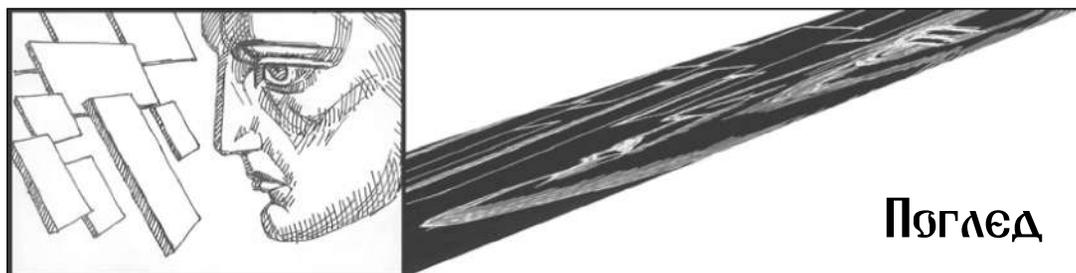




това е огромна илюзия! Някой от римските императори се стараел да запази свежестта на младите си любовници чрез кастрация – своеобразна пластична хирургия по онова време. Обаче след няколко години ги очаквало огромно разочарование: младоликият евнух, въпреки гладката си кожа и високия си глас, се оказвал неприятно неприличащ на собствения си първообраз. Точно така и някоя застаряваща актриса, успяла да съхрани с помощта на пластичната хирургия

стройната си талия и обтегнато си лице, изцяло загубва бившата си привлекателност и очарование. Невъзможно е двама да се влезе в една и съща река, и физическата красота няма втора свежест! Но истинската красота, тази, в която се усеща диханието на духа, никога не загубва свежестта си, дори до най-почтена старост!

*Превод от руски език: Марина Трухина*



## ЗАЩО СВИКНАХМЕ ДА БЕЗДЕЙСТВАМЕ?

### Свещеник Димитрий Малишев

**В** своята 24-та Беседа за книгата Деяния на светите апостоли, св. Йоан Златоуст казва: „Колко, според вас, са тези от нашия град, които ще се спасят? Тежко е това, което възнамерявам да кажа, но все пак ще го кажа. От многото хиляди не може да се намерят повече от стотина, които може да се спасят, но и за тях се съмнявам!“ Казано е преди седемнадесет века, но все едно е казано за нас. А аз искам да поговоря с вас, братя и сестри, точно за днешния ден: защо сме толкова топлохладни във вярата, равнодушни към нещастieto на близкия, защо сме свикнахме да бездействаме.

Ненаправно споменах думите на великия вселенски учител св. Йоан Златоуст. Онези, които са чели житието на този светец, знаят, че когато той на многолюдни места произнасял проповедите си, търговията на пазарите, съдилищата, животът сякаш спирани – всички идвали да чуят какво ще

каже св. Йоан Златоуст. Днес ви припомних думите, които той казал на властна и лукава императрица Елия Евдоксия Константинополска – съпругата на император Аркадий. Императрицата е водела порочен начин на живот, обичала да посещава театрални постановки. Св. Йоан Златоуст от катедрата на Св. София безстрашно изобличавал страстите, които били обзели императрицата: „Няма да сгреша този, който сцената, това пагубно място, пълно с най-различни болести, тази вавилонска пещ, ще нарече и седалище на погибел и училище на разпътство... Наистина, дяволът, като въведе града в театъра като в някаква пещ, после запалва огъня най-отдолу, подхвърляйки не съчки... а погледи, срамни думи, развратни стихотворения и най-негодни песни. ... Той не изгаря телата, но разрушава благосъстоянието на душите; а изгарящите, дори и не усещат това, защото, ако биха усещали,



нямаше да се смеят така силно, виждайки това, което става. А точно това е най-лошото, когато болният дори не знае, че е болен“. Евдоксия на два пъти успявала да издейства изместването Йоан Златоуст от епископската катедра и изгнанието на светителя в далечни провинции на империята, дори се опитвала да го осъди като еретик.

И така, опитайте се да си представите и да усетите атмосферата, която царувала в онези времена. Светителят изобличавал любовта на императрица Евдоксия към театралните представления, понеже тя противопоставяла своята любов към театъра на любовта към Църквата. Златоуст описва това, което се случва с душата на зрителя тогава, ко-

гато той гледа театрално представление: героите преживяват някакви събития, грозят ги всевъзможни опасности, а може би дори смърт. Вие искате да подскажете нещо на станал любим за вас герой, да му помогнете, да го предпазите... но това не е възможно, защото е постановка. Ето, точно тук се крие най-голямата опасност, за която говори Златоуст. Оказва се, че ако ние гледаме нещо, душата ни и сърцето ни съпреживяват, мозъкът издава съответните заповеди, които ни подбуждат да действаме, но ние сме принудени да мълчим, без да помръдваме от мястото си, а спокойно да наблюдаваме сцената или екрана, каквото и да се случва там. Сърцето ни започва да бие по-бързо, мозъкът работи, душата крещи, приканва към действие, но нищо не може да се направи. Да викаме или да коментираме нещо, се счита за липса на възпитание. Само децата могат да нарушават тези правила на поведение – вижте как те реагират на всичко, кое-

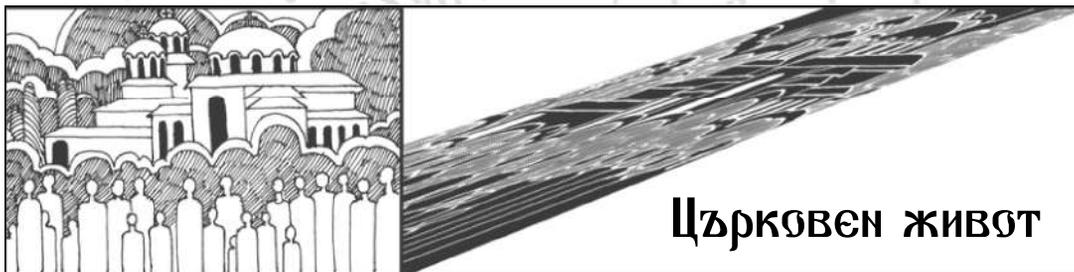
то се случва на сцената на детския театър: всички заедно на глас предпазват зайчето, което дебне Лиса, скачат от местата си, опитват се да се изкатерят на сцената, за да го спасят. С времето, тези пориви угасват и те се научават да бездействат.

Какво се случва в този момент? Случва се това, че се прекъсват връзките между съзнанието, мозъка, сърцето, душата и тялото. Тялото бездейства, докато в душата и в ума бушуват емоции. Така се разделят душата, която чувства и съпреживява, и тялото, което е принудено да запази спокойствие. Това е най-тайнственото разделение между душата и тялото, при това при човек, който е още жив! И ние, в продължение на целия ни живот,

отглеждаме и подхранваме този пагубен навик – да наблюдаваме житейски събития и да бездействаме, както в театъра или на кино. И това е страшно! Ние не живеем – ние гледаме как живеят другите, ние не сме личности, не сме действащи лица, дори не сме статисти – ние сме зрители. Забравяме да живеем активно, страхуваме се да показваме чувствата си, в най-добрия случай се срамуваме, а понякога, дори не се сещаме да предложим помощта си.

Ето как св. Йоан Златоуст се опитваше да предпази всички още преди 17 века. Какъв е изводът? Тези думи не са забрана за ходене на кино и театър и на различни фестивали. Но помнете, че театралните постановки, филми и други зрелища следва да се гледат с вътрешна молитва, иначе, няма да ни се размине пагубната раздяла между душата и тялото!

*Превод от руски език: Вера Рачева*



## ЦЪРКОВЕН ЖИВОТ

# „ТИ ОТ НАШИТЕ ЛИ СИ ИЛИ ОТ ВРАГОВЕТЕ НИ?“ ИЛИ СЛОВО ЗА МНИМОТО И ИСТИНСКОТО ВЪЦЪРКОВЯВАНЕ

Протоиерей Артемий Владимиров

**К**акъв е отличителният белег на истинския християнин, на онзи, който наистина е въцърковен? Разбира се, че любовта! *По това ще познаят всички, че сте Мои ученици, ако любов имате помежду си.* – казва Господ (Иоан 13: 35). Действително, участието в църковните тайнства, в Божествената литургия, доброто познаване на живота на православната енория, на обредната страна на вярата все още не са гаранция за придобиване на любовта – тази царица на добродетелите. Та някои „църковни“ хора често съвместяват несъвместимото: приобщавайки се към Светите Христови Тайни, все така са раздражителни и горди; извършвайки необходимото ежедневно молитвено правило, не избягват злословието и осъждането; ревностно придържайки се към църковните устава, с очите си са похотливи и съгрешават в мислите си ...

Мисля, че всеки от нас е срещал хора (а може би и ние самите сме такива?), които редовно са в Божия храм, и в същото време са натрапчиви в общуването, словоохотливи до припадък, нетактични и неделикатни, лишени от бодро, радостно възприятие на живота, но изобилстващи от печал, недоволство и даже непрекъснато оплакващи се. Тогава какво да приемем за истинско въцърковяване? Какъв е характерът му – външен или вътрешен?..

Няма да сбъркаме, ако кажем, че влиза-

нето в Божия храм има за цел да направи самото сърце храм Божий. Клончето трябва първо да се присади към плодоносното дърво, а след това, когато вече се е напоило с неговите сокове, ще стане и то плодоносно. Въцърковяването е състояние на сърцето. Състояние, при което сърцето е докоснато от благодатта, очистено и осветено със силата на Светия Дух. В това е и солта на християнското благочестие, смисълът и същността на живота по вяра, подвигът на изпълнението на Христовите заповеди.

Колко постепенно, незримо обаче става това въцърковяване на съвременния човек! За това с особена убедителност могат да съдят педагозите и възпитателите. Наистина, много по-лесно е да приобщиш децата към църковния живот, да ги научиш да се изповядват, да им помогнеш да разберат за причастяването със Светите Христови Тайни, отколкото да постигнеш главното – просветлението на вътрешния им свят. Оказва се, че много тийнейджъри (при тяхната „църковност“) използват в речта си лоши думи, проявяват грубост, а понякога и жестокост във взаимоотношенията си, позволяват си да вземат нещо без разрешение или да извършат други лоши постъпки. При децата всичко е открито или бързо се установява заради тяхната простота и наивност. При възрастните злото може да бъде избутано дълбоко навътре. Имайки външно



благочестие те могат да си остават раби на лукавството и мнителността, обидчивостта и самолюбие, похотта и користолюбие.

И така, истинното възцърковяване изисква очистване на сърдечната чаша отвътре ...*ако твоето око бъде чисто*, – казва Спасителят, – *и цялото твоє тяло ще бъде светло* (Мт. 6: 22). Ако помислите и чувствата на нашето сърце бъдат осветени от благодатта, то и думите, постъпките, начина на живот ще бъдат непосрамващи, пропити от духа на правдата, мира и любовта.

Достойнството на християнина се познава в изпитанията. За нас животът е едно такова изпитание.

Да бъдеш верен на думата си, да имаш чувство за дълг и отговорност, добротата и съпричастността да са главните принципи в общуването ти с хората, желанието да бъдеш полезен и готовността да служиш на ближните, сър-

дечното целомъдрие, личната скромност и смирение – всичко това оформя визитната картичка на истинния раб Божий. Има ли много такива хора около нас? Ние самите приближаваме ли се до този нравствен идеал? Със съкрушено сърце се налага да отговорим на тези въпроси отрицателно.

Но все пак: как да достигнем набеязаната цел? Та *Иисус Христос е същият вчера, и днес, и во веки* (Евр. 13: 8)! Църквата-Майка, изпълнена с благодатна сила и топлина, вечно ще излива посредством тайнствата спасителната благодат, възраждаща овехтялата и затънала в грехове човешка природа. Само от нас зависи **как да се** възползваме от дара на Светия Дух, да съхраним в себе си силите, които сме почерпили в храма, да

ги умножим чрез правилната духовна работа, чрез подвижнически начин на живот.

Какви способности за възрастване на сърцето ни предлагат наставниците на благочестието, Светите Отци? Първо, – **трезвение**, или непрестанно помнене на Христа Спасителя, съединено с внимателно и бавно, спокойно призоваване на Неговото свято име. Великият гръцки подвижник на XIV век свети Григорий Палама свидетелства, че всички християни, независимо от възрастта, званието и положението, са призвани по всяко време и на всяко място да извършват молитва, и преди всичко това да бъде

Иисусовата молитва: „Господи Иисусе Христе, Сине Божий, помилуй мене, грешния!“ Когато ние с вяра и любов призоваваме Господа, благодатта Му невидимо ни съдейства, отблъсква злите духове, осветява пространството, привлича към нас Божиите ангели,



усъвършенства дейността ни, а най-вече, предпазва ни от грехове, правейки сърцето подвижна църква, в дълбините на която непрестанно се извършва поклонение на Отца с Духа и Истина.

Второ, – **покаяние**, което е тясно свързано с трезвението. Не е трудно да се забележи, че Иисусовата молитва е сходна с молитвата на митаря и ни приучава винаги да помним своето падение, поставяйки грешния човек пред лицето на Всесвятия Бог.

Покаянието се изразява също и в **навика да се самоукоряваме**, а това е толкова спасително за всеки от нас. Умението да виждаш вината си, без да я прехвърляш на чуждите плещи, умението да укориш самия себе си (избягвайки, обаче, самоизяждане-



то) е и изкуство на изкуствата! Именно това избява съвременния християнин от раздразнителност и нервност, помага да бъдат забравени обидите и да се покрият с великодушна прошка многобройните слабости и недостатъци на околните.

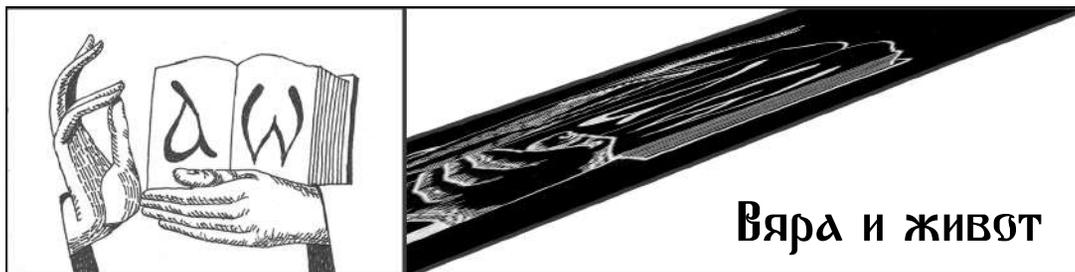
Накрая – **дейната любов**, с която трябва да бъде пропит целият ни живот. Да я отглеждаме, натрупваме, явяваме, изливаме чистосърдечно, да излъчваме братолюбие ни заповядват в своите послания светите апостоли Петър и Павел. Любовта да бъде нелицемерна... *Не се оставяй да те надвива злото, но надвивай злото с добро* (Рим. 12: 9, 21).

Такива са били, са и ще бъдат истинните Христови ученици! Само Църквата, като дивна лоза е способна да даде духовни гроздове, изпълнени с живителния сок на жертвената любов... Възцърковяването свидетелства чрез плодовете, които подвижникът

събира от живоносното дърво на Кръста Господен, във вечно молещото се сърце. *А плодът на духа е: любов, радост, мир, дълготърпение, благодат, милосърдие, вяра, кротост, въздържание* (Гал. 5: 22–23).

Възцърковяването, по същността си е равнозначно на спасението. Възцърковеният човек е посветил себе си на послушанието към Христос, Който чрез Своята благодат почива в простите и незлобиви сърца... Чрез Божиите приятели- възцърковените хора, Христос явява в света Своето могъщество и премъдрост. Ето защо Той ги нарича приятели, светлина на света и сол на земята. Дивно сияе небесната светлина на челата на Христовите ученици, така че и непознаващите Бога, наблюдавайки живота им, неволно прославят техния Отец, Който е на небесата.

*Превод от руски език: Йоанна Калешева*



**Вяра и живот**

## ОЧИСТВАНЕТО НА СЪРЦЕТО

**Лимасолски митрополит Атанасий**

**В** началото на седма глава от Второто послание на св. ап. Павел към Коринтяни, апостолът говори следното: „И тъй, възлюбени, имайки такива обещания, нека се очистим от всяка сквернота на плътта и на духа, като вършим свети дела със страх Божий“ (2 Кор. 7,1). По-нататък апостол Павел говори за скърбите, които коринтяните е трябвало да претърпят. На нас ни е много полезно да чуем това днес, защото по този начин виждаме, че и първите християни също са се сблъскали с житейски затруднения,

изкушения, грехове, че животът им не е бил ангелски. Но важното е, че са ги възприемали през духовната призма: чрез покаяние и труд за поправяне.

В предната глава апостол Павел казва, че тялото ни е храм на Светия Дух и Бог живее в човека. Щом тялото ни е такава светиня, трябва да внимаваме да не замърсим Божия храм. Как, например, се отнасяме към всяка храмова постройка: считаме я за свещено място и изобщо няма да ни хрумне да извършваме там някаква сквернота.

Същото трябва да е отношението ни към тялото, душата и цялото ни съществуване, което е Божи храм. „Защото вие сте храм на живия Бог“ (2 Кор. 6, 16) – казва апостолът. Господ ни призовава да отхвърлим греха, злото, всяко изкушение, за да станем наистина Божи народ, Господ Вседържител да ни стане Отец, а ние – Негови синове и дъщери (срв. 2 Кор. 6, 18).

И така, в началото на 7-ма глава се казва: „Имайки такива обещания...“. Този, Който обещава, е Сам Господ. Той обещава, че ще бъде наш Отец, а ние – негови деца, когато се отречем от греха и всичко, което замърсява нашето съществуване. И ако Бог обещава нещо, Той никога не лъже. Обещанията на Господа са свършени. За разлика от нас, които обикновено обещаваме много, а после и половината от това не можем да изпълним. Така че подвигът, който извършваме, има перспектива за вечен живот.

Получавайки обещаното от Господа, ние невинаги можем да го осъзнаем в пълна степен. Най-често очакванията ни от Бога се вменят в рамките на нашето възприятие и разбиране. Но всичко, което получаваме от Него, в действителност е много по-голямо и по-широко, отколкото можем да си представим. Божиите обещания работят като противовес. На едната чаша на везните е тежестта на духовните ни трудове, търпението, очакванията - при всеки нещо различно. От другата страна са Божиите обещания. Накрая се получава не само равновесие, но Божиите обещания неутралиризат всички теготи на нашия живот. Господ е непостижим. Ние не можем истински да осъзнаем и да обхванем всичко, което получаваме от Бога. Господ

е богат. Той не е като нас, които си имаме своята мяра, своите ограничения. Бог е щедър на милост, Божията любов е безгранична и нито едно тварно създание не може да я вмести в пълна степен. Човек, който усеща Божията любов, се затруднява да я опише, защото е неопишуема.

Спомням си разказа на светия старец Паисий за това, как е видял света Евфимия. Това се случило също по време на Великия пост, мисля, че през втората седмица. Тя му се явила сутринта, в каливата на Честния Кръст в Капсала, и прекарала с него целия ден. Света Евфимия му описала целия си живот, защото старецът не познавал житието ѝ. Той бил чувал, че има такава светица



Евфимия, но не знаел никакви факти за нея. Тя му разказала, че бидейки млада девойка, през IV век в град Халкидон трябвало да претърпи страшни страдания за Христа. Докато му разказвала, старецът виждал целия ѝ живот пред себе

си като телевизионен филм. Когато стигнали до страданията, старецът Паисий се изплашил от видяното и попитал: „Как си могла да понесеш всички тези страдания?“. Тя била млада девойка, а страданията били изключително свирепи. И светицата му отговорила: „Геронда, ако знаех, каква слава имат мъчениците на небесата за своите страдания, бих се постарала да пострадам още повече, защото всичко това е временно, а Божията слава е вечна“.

Затова апостолите и светите отци винаги са ни казвали, че ако претърпяваме някакво изпитание заради любовта Христова, трябва да помним, че Христовата награда ще бъде много по-голяма. Ние трябва да се стремим да получим тази награда от Господа и да



бъдем с Него във вечно общение. Да, може би това, че чакаме награда, изглежда користолюбиво, но сме слаби хора и ни е просто необходимо да виждаме перспективата на нашите действия, такава е нашата природа. Перспективата на вечния живот – това е обещанието, дадено ни от Бога. Затова, когато в живота ни настъпват тежки моменти, трябва да си спомняме Божиите обещания, необходимо е да разсъждаваме за нашето възкачване в Небесното Царство, че животът ни не свършва след тези не многобройни години, които трябва да прекараме тук, на земята, а ще продължи във Вечното Царство. По този начин ще можем да преодолеем всякакви трудности, с които се срещаме, било то в личен план, било то в социален или даже в световен като например, опасността от различни вируси или нападения на врагове срещу нашата безопасност и спокойствие. Естествено, ние

сме хора ни е свойствено вълнението и безпокойството за живота ни. Но кой може да ни гарантира безопасност? Кой може със сигурност да каже, че точно ние няма да хванем същия този короновиреус? Само Бог може да осигури безопасност на този свят. Когато човек връчва живота си на Бога и произнася: „Да бъде Божията воля за всичко“, той наистина започва да усеща душевен мир. Така са казвали предците ни и са били умиротворени хора. Те винаги са произнасяли: „Да бъде Божията воля“ и са вярвали в това, което са казвали. В същото време са били готови да претърпят всичко, което се случва в живота им, имайки вярата, че Господ вижда целия им живот. И дори ако дей-

де смъртта, тоест най-лошото, което може да се случи с човека, и тя не би била толкова страшна, защото Христос е победил смъртта.

В църквата ежедневно преживяваме победата на Христос над смъртта. Смъртта е разрушена чрез смъртта на Исуса Христа. И ако имаме надежда във Възкръсналия Господ, побеждаваме смъртта, тлението, страховете, чувството на незащитеност и т.н. Христос ни обеща, че пребивава и винаги е до нас. Той ни моли само за едно – да се очистим от греха. Как да го направим?

Разбира се, чрез подвиг, който всеки от нас трябва да извършва. Подвига на очистване от страстите, подвига на поста, на молитвата, на духовното четене, на изповедта, на участието в църковните тайнства, на милостинята - чрез всеки духовен труд, който е по силите на отделния човек. Безусловно всеки от нас има

свои слабости и не може да победи всичките си грехове. Нашето спасение се състои не в безгрешно съществуване, а в покаянието. Трябва да се научим да се каем за греховете си, да искаме прошка от Бога, от хората, от самите себе си за всичките грехове и слабости, които са в нас. Така, чрез покаяние и молитва, получаваме Божията благодат и покаянието става причина за спасението на човека. Защото в крайна сметка ще ни спаси не безгрешният живот (защото никой от нас не може да прекара живота си без грешки и грехове). И грешки ще правим, и грехове ще трупаме - всичко поради нашата слабост. Извършвайки подвиг на борбата с греха, ще разберем, че няма да успеем да се справим



с всичко. И точно тогава, когато усетим слабостта си, неспособността си да се справим с греха, трябва искрено да се покаем за това. Покаянието е признак на смирение. Смиреният човек винаги се разкайва, а гордият – никога, защото има много високо мнение за себе си и не усеща необходимост да се кае пред Бога.

Великият пост е най-прекрасното време, изпълнено с покаяние и смирение. Ако се вслушате във великопостните молитви, които всеки ден се произнасят в църквата, ще видите, че са изпълнени с плач на покаяние и смирение, който не изпълва човека с отчаяние и безнадеждност, а дава смелост, надежда, търпение, изход, светлина в края на тунела, която не е нищо друго, освен любовта на Бога и присъствието Му в нашия живот.

И така, по думите на апостол Павел: „Имайки обещания, да се очистим от всяка сквернота на плътта и духа...“. Тук той като че ли разделя греховете на телесни и духовни. Всъщност между тях няма разлика, защото когато човек греша, той греша и с душата, и с тялото си. Но за по-добро разпознаване на границите на греха, апостолът ги разделя и нарича „сквернота на плътта и духа“. Има телесни грехове, тоест които се извършват с тялото, за които ние всички много добре знаем и с които се борим. Но човек се спасява цялостно. Например, ако говорим, че постим, въздържаме се от храна. Такъв телесен пост, разбира се, влияе благотворно и на душата ни, защото всеки човек е единство на душата и тялото. Едно е да хапнеш рядка супичка, а друго - някакво шишче. Има разлика. Също така има разлика между човек, който пости, и човек, който не пости, между този, който бодърства и се моли, и този, който спи по 10 часа. Всяко

движение на душата и тялото има влияние едно на друго. Например, паметозлобието или злопаметството. Това е душевна страст, но тя оказва влияние и върху тялото ни. Паметозлобието се отразява върху цялото тяло на човека, върху неговото поведение, върху погледа му. И съвсем друг ще бъде погледът на чист, добродетелен човек. Неговото благочестие се отпечатва на лицето му. Вижете светците какви красиви лица имат.

Спомням си, пристигна веднъж на Света Гора група от около 7-8 учители от Солун. Двама от тях, организирали пътуването, бяха варваци хора, а останалите, за съжа-



ление, не вярваха в Бога. Те разглеждаха монасите през цялото време и накрая казаха: „Животът на монасите, разбира се, заслужава уважение, но нима те се отличават по нещо от нас, които не водим християнски начин

на живот?“. И един от учителите - организатори на поклонническото пътуване, отговори: „Не знам, дали ще можете да разберете разликата, но вижте своите лица и лицата на монасите, какъв поглед имате вие и какъв – те. Не виждате ли разлика? Това, което излъчваме ние, няма нищо общо с това, което излъчват тези хора“. И наистина тогава и аз обърнах внимание на това. Ако погледнем лицата на християните, които се подвизават духовно, в тях се вижда някакъв особен вътрешен мир. Гордият, хитрият, злият, сребролюбивият човек има съвсем друг поглед. Ние, разбира се, не трябва да съдим за човека по неговата външност, но много често лицето ни издава цялата истина за нас.

Когато човек се труди духовно, се освещава цялото му същество: и душата, и тялото, защото човекът е психосоматично единство. Не можем да разделим човека и да кажем, че тук свършва душата, а там започва



тялото. Не. Например, хлябът. За да го получим, трябва да смесим вода и брашно и да замесим тесто. Когато хлябът е готов, вече не можем да кажем, че тази част е вода, а тази – брашно, вече всичко е едно цяло. Същото се отнася и за човешките тела и души. Докато човекът е жив, той е неразделно единство на душата и тялото, затова смъртта е враг на човека, тъй като разрушава това единство. Тялото умира, а душата отива там, където обитават душите. Но Христос ще победи смъртта и човекът ще възкръсне отново. Ще възкръсне само тялото, защото душата не умира. И тогава отново ще се съединят душата и тялото. Тялото ще стане нетленно, както тялото Христово след Неговото Възкресение. Човек отново придобива психосоматично единство.

По този начин замърсяването на душата и тялото е всеки грях, който се извършва с тяло или душа. Затова да се подвизаваме със страх Божий, за да осветим душите и телата си. Светостта е духовен подвиг. Всичко, което човек прави, както му се струва, че е за Бога, всъщност прави го за себе си. Например, казваме: „Постя в името на Христовата любов“, „давам милостиня заради Христос“, „ходя на Църква заради Христос“. Всъщност на Христос всичко това не му е нужно. Ако днес не постим, какво губи Господ? Или какво ще получи Господ, когато даваме милостиня. Всъщност от духовния ни труд именно ние получаваме полза, ние получаваме благо, самите ние се освещаваме. Господ не получава нищо от това. Ние се подвизаваме, за да бъдем заедно с Христос. Ние се стремим да се очистим, за да се превърнем в такова място, където да се засели Господ. На нас ни е просто необходимо да извършваме всички тези духовни подвизи със страх Божий, за да имаме вътрешна чистота.

Какво значи „със страх Божий“? В храма често произнасяме тези думи или казваме за някого, че този човек има страх Божий. Трябва да разбираме, че този страх Божий няма нищо общо с нашите психологически стракове, като, например, страх от кучета,

котки, самолети, страх от турците или коронавируса. Ние не се страхуваме от Бога по този начин. Когато Църквата ни призовава: „Със страх Божи, вяра и любов пристъпете...“, това не значи, че веднага трябва да ни обхване страх, притеснение и да започнем да се тресем от ужас. Но страх Божий означава да усещаме благоговение, свят трепет, тоест чувството, че Бог е Свят, че Той е нашият Отец, че Той ни обича, че Той е най-святото и скъпото на този свят. И когато човек усеща в сърцето си благоговение, любов и почит – всичко това, взето заедно, е страх Божий.

В делото на изграждане на отношения с Бога страхът Божий ни е крайно необходим. Това е най-важното дело на нашия живот. Как човек може изгради тези отношения? Чрез спазване на Божиите заповеди, чрез покаяние за греховете и съкрушаване за направеното, чрез всекидневен подвиг, чрез участие в светите тайнства на Църквата, които са необходим елемент от живота в Христа. Всичко това, разбира се, трябва да съответства на силите на отделния човек. Като се подвизаваме така в страх Божий, придобиваме в сърцето си Божествена благодат.

Спомням си, когато бях игумен на манастира Махерас, преди около 30 години, отидохме в Грузия на конференция, организирана от Грузинската православна църква. Тогава Грузинската църква едва започваше да се съживява след толкова години гонения. Всичко беше разрушено. Дори на летището в Тбилиси, когато кацнахме, не можах да повярвам, че това е летище. Имах чувството, че сме кацнали в някаква нива: наоколо растеше пшеница и се разхождаха крави. Сградата на летището се състоеше от неголяма стая. В нея имаше дървен шкаф, на който беше написано «Duty free». Там се продаваха буркани със сладко и друга зимнина. Обстановката в Грузия по онова време беше много тежка. Църквата беше в упадък. Храмовете се рушаха. Много приличаше на това, което днес наблюдаваме на окупираната от турците територия на Кипър. В неде-



ля присъствахме на патриаршеска служба. Патриархът на Грузия е свят човек, жив е и днес, но е доста възрастен. Както е прието, облачението на патриарха се извършва по време на службата в средата на храма. Помагат му дякони и иподякони. Тогава стоях, гледах тази церемония и си мислих: „Защо е всичко това?“ (кой знаеше, че и на мен ще ми се случи същото). Един йеромонах, който стоеше до мен, като че чу мислите ми и каза:

- Гледаш как обличат патриарха?
- Да, - казвам му аз.
- Знаеш ли, защо го обличат така?
- Нямам никаква представа. Нима не може да се облече сам?
- Някога виждал ли си как минава една операция?
- На операция не съм присъствал никога, но когато бях малък, съм гледал по телевизията.

– Когато лекарят извършва сложна операция, всяко негово движение може да се окаже съдбоносно. Той не бяга из операционната в търсене на скалпел, игли и други инструменти. Той просто вдига ръка и помощниците му трябва незабавно да раз-

берат, какво му е нужно, или в краен случай ще назове номера на инструмента. Лекарят трябва изцяло да е съсредоточен върху операцията. Същото се отнася и за презвитера, епископа, свещеника, когато извършва Божествена литургия, - той не трябва да се разсейва за това, какво ще облече. Затова дяконите се наричат дякони (в превод от гръцки „служител, помощник“), тъй като те служат и помагат на епископа, за да може той, без да се разсейва, да се отдаде на молитва и на Божествената литургия.

Свети апостол Павел казва: „Със страх и трепет вършете вашето спасение“ (Фил. 2, 12). Тоест спасението ни, отношенията ни с Бог Отец, цялата духовна работа трябва да извършваме със страх и трепет. Не бързо или небрежно, не като някакво странично занимание, а като най-важното дело на нашия живот. Както, например когато шофираме, погледът ни е прикован към пътя, но ако започнем да се оглеждаме настрани, ще катастрофираме. Приблизително по този начин трябва да следваме Божия път, със страх Божий, въздигайки се към святост.

*Превод от руски език: Дияна Янчева*



**Богословски  
размисли**

## АНТИХРИСТ И „АНТИХРИСТИ“ В ПЪРВОТО ПОСЛАНИЕ НА СВ. ЙОАН БОГОСЛОВ

**Атанасий Мустакис**

**В**ъпреки, че мнозина считат Апокалипсиса за книга от Свещеното Писание, посветена непосредствено на антихриста и неговото идване, думата „антихрист“ не се среща нито веднъж в нея.

В цялото Свещено Писание думата „ан-

тихрист“ се появява само в четири стиха в първите две Послания на евангелист Йоан: 1 Йоан 2:18 (два пъти), 2:22, 4:3, 2 Йоан 1:7.

От библейските стихове става ясно, че антихристът е личност, а не състояние или положение.



В първия откъс (1 Йоан 2:18), където думата „антихрист“ се използва два пъти, присъства разделение на един идващ антихрист и на много антихристи, които според св. Йоан Богослов вече са съществували в края на I век след идването на Христос, когато св. Йоан пише своето послание.

В началото на този откъс св. Йоан говори за последните времена, подчертавайки, че „последното време“ вече е дошло. Авторът стига до това убеждение въз основа на критерия, че въпреки, че в тази епоха съществуват много хора, притежавали чертите на антихриста и отричащи Христа, истинският антихрист още

не е дошъл на земята. Ако говорим по-точно, антихристът е човек, който предшества второто идване на Господа, опитва се да увлече след себе си дори избрани-

те, докато „многого антихристи“ – това са еретици, които с учението си изопачават словото на истината и въвеждат вярващите в заблуждение.

Първите ереси се появяват още в новозаветната епоха. Св. Иринеи, епископ на Лион във Франция, съобщава за еретика Керинт, който изглежда е цел на посланието на св. Йоан. Керинт разделя Иисус и Христос. Според него Иисус се е съединил с Христос само в момента на кръщението. Той отделя Бога-Създател от истинния Бог. Според него на кръста е умрял не Христос, а човекът Иисус. В съчиненията на св. Иринеи виждаме, че св. Йоан имал ясна представа за еретическото учение на Керинт и изцяло го е отхвърлял.

По този начин в Първото си послание (1 Йоан 2:22) св. Йоан пише, че отхвърлящият Отца и Сина е антихрист. Освен това, в след-

ващия 23-ти стих Йоан подчертава, че този, който отхвърля Сина (както прави това Керинт), отхвърля и Отца. След това св. Йоан наставлява читателите на посланието, като ги призовава да пребивават в това, което им е било дадено и да не изменят това, на което са били научени.

От това, което четем в Посланието, се убеждаваме, че интересът на автора се съсредоточава не върху един антихрист, който не е център на неговото Послание, а на много антихристи, които изопачават словото и волята на Бога. „Това ви писах поради ония, които ви прелъстяват“, - казва той в 26-ти стих на 2-та глава, посочвайки целта си.

Третата и заключителна препратка към Първото послание на Йоан по разглежданата тема се намира в 3-ти стих, 4-та глава. Тя започва с разговор за псевдопророци – проблем, измъчващ първите християни.

Св. Йоан Богослов призовава християните да не вярват на всички проповедници, а да анализират казаното от тях. Тук той въвежда друга тема, ангажирала вниманието на Църквата по онова време: духът, който не признава, че Христос е приел истинска човешка плът, не е от Бога, а значи, трябва да го избягваме. Завършвайки тази мисъл, св. Йоан подчертава, че духът, който не признава в Христа съвършения човек, считайки, че страданията му не са били истински, е също „дух на антихриста“. Като завършва тази тема, светецът пише, че дух, който се стреми да изопачи учението на Христос и да опровергае Неговото спасително слово, е всъщност дух на антихриста. Затова християните трябва да проявяват бдителност.

Авторът на Посланието разделя хората





на Църквата на „хора от Бога“ и на чедата на антихриста, които са подчинени на волята му, които му служат и го прославят.

Четвъртата глава завършва с пространен разговор за любовта, който закрива темата за еретическите учения, създали сериозни проблеми в Църквата от I век.

Накрая можем да направим следните изводи:

1. Антихристът е конкретен човек, който ще се появи в последните времена.

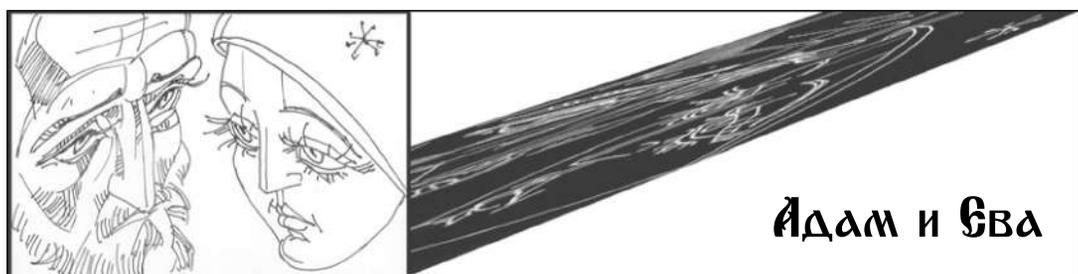
2. По време на св. Йоан съществували

много антихристи, които отричали истинността на възплъщението и кръстната жертва на Христос.

3. Отрицанието на истината е много важен проблем в живота на вярващия човек, тъй като разрушава отношенията му с Бога.

4. За да не попаднем в капана на лукавия, трябва да проявяваме внимание, сериозност и любов.

*Превод от руски език: Дияна Янчева*



Адам и Ева

## БРАК БЕЗ ВЗАИМНОСТ: КАКВО ДА ПРАВИМ, КОГАТО НЕ ЧУВСТВАМЕ ЛЮБОВ В СЕМЕЙСТВОТО?

Андрей Рогозянский

Често срещана е следната ситуация: В семейството съпругата почти изцяло е поела грижата за дома, за децата, за тяхното образование и организиране на свободното им време. Бащата е изключително зает и като че ли няма време за по-близък и сърдечен контакт със съпругата си и децата си. Отношенията все повече се формализират, всеки заживява в свой свят...

И така: **Какво да правим, когато в брака липсва взаимност?**

Не бива да униваме, а правилно да използваме това, което имаме. Взаимността е дар, а не правило. Емоционалната топлина, привличането са издигнати в непременно условие за съпругеските отношения, но хората са различни - чувствата и начините за

тяхното изразяване са различни. Стига се до диктат на определено правило - искаш или не искаш, трябва да излъчваш трепетна любов!

Това понякога унищожава установеното равновесие - разрушават се семейства, които не отговарят на подобен романтичен образ на любовния максимализъм. Ако любовта (считай възторгът от отношенията) липсва, бракът се обезценява. Тогава на помощ идва нова среща и хората с лека ръка разрушават всичко, което са създали, макар и много двойки да са се научили да си взаимодействат, да решават възникналите въпроси на едно по-спокойно и скромно равнище.

Любовта – това не са просто чувства,



пръски от шампанско и цветя! Ако съпругът остава верен и е загърбил всякакви флиртове извън семейството – значи обича; ако е търпелив към недостатъците и пропускайте на половинката си — значи обича; ако е отговорен за финансовото състояние на семейството – значи обича, ако са му скъпи децата – то тук още повече се проявява неговата любов.

Да, не е много! Но за семейството е пълно основание за неговото съществуване!

### **Една различна любов**

Тя не е така ефектна, както красивите жестове, подаръците и ухажванията. Страниците на социалните мрежи са пълни със снимки от съвместни пътувания, празнични мероприятия. Усмихнати лица, прегръдки, океан от чувства... И все пак е глупаво да се мисли, че любовта е това, което правят изключително само „за теб“, а предприетото заради „децата“ няма отношение към любовта. Напразно се противопоставя ежедневното на възвишената страна на брака.

Много хора в историята са се посветили на обществено призвание. Честа картина в семейството на дейци на науката, лекари, моряци, ръководители, военни е бащата до късно да е на работа или да е в дълга командировка. В същото време жената се занимава с децата, върти къщата. Така е и в свещеническите семейства, където съпругът често изоставя семейните дела, за да се отдаде напълно на пастирската мисия. Нима всички подобни семейства са нещастни? Не, разбира се, когато там има взаимно разбиране и достойнство. Съпружеството, в смисъл на изключителна отдаденост един на друг, отстъпва място на съвместното служене на голямото и важно дело.

Случва се човек да обича дома, децата и с това да се обяснява желанието му да създаде семейство. Трябва ли да считаме такава подбуда за неправилна? Трябва ли непременно мъжът и жената да се усещат като герои от мелодрама? Нерядко се случва да се сблъскваме с мнението, че човек, който не преживява постоянен трепетен възторг

от своята половина, непременно се намира в брак „заради удобство“ или „заради статуса“. Друг път, под влияние на общата мода, съпрузите се страхуват да признаят отсъствието на безумна любов и нарочно, и пресилено симулират и демонстрират някаква чудесна романтика помежду си.

Но няма нищо по-естествено от това, да те привлича и съгрява домашната атмосфера, ансамбълът от характери – детски и възрастни, възможността да послужиш и да бъдеш част от общото цяло. Взаимността се дава или не се дава – една за двама. Дори и най-силното, и настоятелно желание невинаги е достатъчно, за да се преодолее разликата в жизнените подходи. Ако ти доставя удоволствие общението с децата, грижите по дома – то това е твоят роман и твоето творчество!

### **Личност и лично**

Патосът в отношенията между две личности е в основата на съвременната представа за брака. Струва ни се, че докато произнесем „личност“ и „лично“, случващото се придобива особена значимост. Всички настояваме за лично отношение към нас, но в крайна сметка всичко в човека е лично и няма как да бъде другояче! Личните отношения са добри и лоши, сам по себе си личният им характер още нищо не говори за качеството им. И дори такова важно нещо като взаимността, невинаги е положително в брака. Едва ли бихме се зарадвали на единството и взаиморазбирателство в семейство на алкохолизирани съпрузи, например.

Истински дълбоките отношения между личностите не са толкова леки и достъпни, както ни се струва. Хубаво е, когато двама човека се събират, за да живеят по съвест, а не по прищевките си. За съжаление, доста разпространено явление е, когато съпружеските съюзи прикриват и поощряват недостатъците един на друг.

Правилни са отчасти критиките, насочени към тъмните страни на един брак: ограниченост, конформизъм, еснафска корист, изопачаване на истината за лична изгода.



Едната ръка измива другата. Тъжната истина: бракът невинаги прави човека по-добър. Нима не сме се срещали със ситуации, когато жена оправдава мъжа си, извършил някоя недобра постъпка – например, не е изпълнил поето обещание или не е върнал паричен дълг... От лъжливо чувство за семейна полза и солидарност такава жена насърчава мъжа си да се съсредоточи само върху собствените нужди, към недостига от средства и да търси вината за случилото се единствено у приятелите си. Нима не е разпространено и явлението, когато мъжът се застъпва за своята половинка, гневи се, произнася обидни слова по адрес на мними виновници, когато в същото време би трябвало справедливо да я смъмри за нейното лошо поведение, станало причина за конфликт.

Въпросът за отношенията на личностите изисква уточнение: с какво се занимават и каква роля играят един спрямо друг? Егоизмът на двама е по-лош от егоизма на сам човек.

Семейният живот притежава големи възможности, но и съблазни. Семейството може да стане училище за самоусъвършенстване, но за хора без необходимата самодисциплина, непостоянни в своите намерения, семейната среда често става питателна за разслаблеността и самооправданието.

Ако отворим Стария Завет на псалмите на цар Давид, в 145-ти и 115-ти псалом ще прочетем следните стихове: „ Не се надявайте на князе, на син човешки, от когото няма спасение“ и „всеки човек е лъжа“. Те касаят всекиго, без изключение. Неправда и ограниченост преследват взаимоотно-

шенията, в това число и брачните. Близкото познаване на другия може да наведе на тъжни размисли. Много неща препятстват взаимността. Голяма е разликата в ритъма на мъжете и жените, в пиковите и спадовете на активността им. Синхронът в оценките, преживяванията, а и в делата, също дава отклонение. В някои моменти на слабост е по-полезно човек да се отвлече и да обърне внимание на други предмети, лица, извън пределите на „аз“ и „ти“. Грижата за дома и децата в подобна ситуация е прекрасен шанс за спасение на съпружеските отношения. В други, по-продължителни периоди на емоционална суша, каквато най-вероятно преживява всяко семейство, остава надеждата за някакви общи промени на обстоятелствата в бъдеще.



В известен смисъл самата представа за пълна хармония в семейството може да навреди. Човек се довежда до състояние на неудовлетвореност, на безпокойно търсене, защото подоб-

ни надежди за брак без недостатъци, с пълно разрешаване на всички проблеми, са навинни и неосъществими!

Трябва да помним, че многото повтарящи се конфликти и неразбирателството в семейството са предопределеност, своего рода вроден недостатък на конкретната двойка. Това ни напомня, че във всеки от нас се наблюдават определени особености, недостатъци, силни и слаби страни от момента на появяването ни на света до края на дните ни.

Истинското в нас се разкрива по мярата на освобождаването от греха - на това ни учи християнският опит. Докато душата е увлечена от страсти, острите ъгли и грапавините



ни раняват при тясното съприкосновение. Разумният баланс между внимателността и откритостта, известното светоотеческо „обичай и бягай“ се оказва по-насъщно и действено, в сравнение с безогледния максимализъм.

### На честна дума и на едно крило

Но какво, ако не максимализъм, отговаря на християнския поглед върху брака, ще кажете Вие? Нима най-хубавите епитети за съюза между двама не се съдържат в Църковната проповед?

Образът на християнския брак е висок – по думите на св. ап. Павел, той напомня съюза между Христос и Църквата. От това начаса може да прорастват смут и объркване. Високата степен на единство, издигана като ориентир за християнски брак, обикновено не се получава при семейните двойки. Различните семейни традиции на мъжа и жената, проличават в нес-

ходството на вкусовете и темперамента на всеки от тях. Когато една млада майка започне да чете за любовта между съпрузите като залог за правилното развитие на детето ѝ, ѝ се приисква да заплаче. Тя е дълбоко смутена, защото мъжът ѝ не проявява голям интерес към нея и към детето, поради което се страхува, че няма да успее да възпита добро и психически здраво дете. И колкото повече чете за идеала за християнско семейство, толкова повече засяда буца в гърлото ѝ. Църковното учение за идеалното семейство, като че ли е написано за някого друго, но не и за нея, както примерно би било убеждаването на болен и беден човек в ползата и предимството на здравия и състоятелен живот.

Но нека се ободрим! Семейството става

християнско не просто заради съответствието с идеала, но заради постепеното въплъщаване в себе си на качества: търпение, трудолюбие, служение, имащи произход духовен и евангелски. Каквото и да се случи, грижата за семейството продължава да бъде нравствена ценност. При недостиг на взаимност, съпрузите биха могли да се удържат в кръга на християнските понятия. В крайна сметка, един от съпрузите трябва да носи основната семейна отговорност и да бъде устремен към общ за всички резултат. Подобно на екипаж на въздухоплавателен съд, бракът в такъв случай продължава полета на „честна дума и на едно крило“, дори и тогава, когато едната половина е невъцърковена или остава невярваща.

Заради това ап. Павел казва: „неповярвал мъж бива осветен чрез вярващата жена“ (1 Кор 7:14). Свободният нравствен избор е в това, да се продължи съхранява-

нето на висок образ на случващото се в семейството, независимо от неблагоприятия и липсата на необходимото единство.

Семейството продължава да живее и да има вътрешен потенциал за самонастройка и възстановяване, дори и при наличието на „слабо звено“. Постепенно, с Божия помощ, това слабо звено може да укрепне. Впрочем, случва се и немощите на единия съпруг да бъдат носени от другия до края на живота му, което обстоятелство не бива да се приема като нещастие и несполука. Нравственият труд в брака се ползва с особената милост и благоволение в Божиите очи!

За детските възприятия е плодотворен опитът на родителското преодоляване, борбата за половинката, отстояването на семейните ценности – с молитва и търпе-





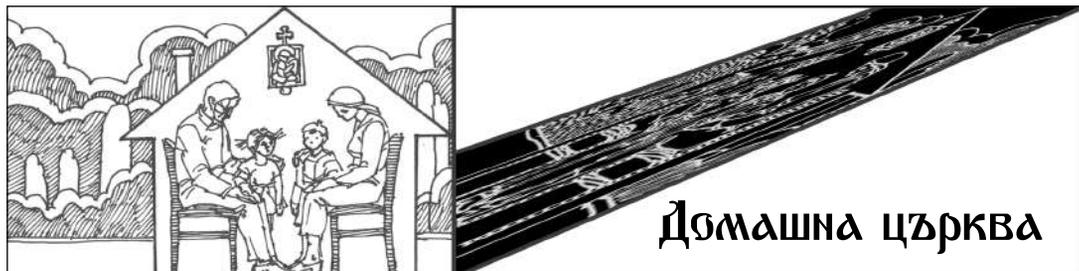
ние. Положителните резултати във възпитанието се достигат не само там, където отношенията са хармонични. Възможно е дори децата от семейства, преодоляли сложни и трудни моменти и катаклизми, да излязат по-подготвени и с по-силни характери.

Да, поначало трудно приемаме идеята за такъв брак, където не достига взаимността. Всеки се надява горещо на топла, изпълнена с доверие домашна атмосфера, като на надежден пристан. Впоследствие може се сблъскаш с „ограничените възможности“ на своя партньор, подобно на човек, скован от болест. И можеш да започнеш да негодуваш от това, че животът ти не е като на някого от

познатите ти. Може да се терзаеш, може и да се поддадеш на паника. Мъдрото решение се състои в това, да се научиш да живееш с болестта си! Да умееш да се радваш на малкото, да си поставяш неголеми задачи и да ги разрешаваш.

Семействата, в които не достига взаимното разбирателство, трябва да си създават реалистични цели и да се движат към тях с неголеми стъпки, според мярката на силите си. Трябва да вярваме, че и най-малкият успех в запазването и развитието на добрите семейни начала, никак не е малоценен пред Бога.

*Превод от руски език: Валя Марчелова*



## ДЕТСТВОТО - ВЧЕРА И ДНЕС

**Протоиерей Андрей Ткачев**

**Д**нес децата не искат да порастват – стигнах до това поразително откритие неотдавна!

Доскоро бях убеден, че всяко момче в отговор на въпроса: „Какъв искаш да станеш като пораснеш?“, би ми отговорило гордо: „Космонавт!“ или „Алпинист!“ или още някъв герой. Нали ненапрасно момиченцата обуват обувките с високи токчета на майките си и мажат лицата си с техните козметики, а пък момчетата бързат да обръснат едва появилия се мъх по лицето им, за да се превърне в гъста брада – да, така те подражават на възрастните и искат бързо да напуснат детството.

Но ето, че настъпи време, когато запита ни какви искат да станат като пораснат, де-

цата отговарят: „Не искам да ставам възрастен!“. Да, не искат да порастват, но са умни и знаят добре, че все някога ще се превърнат във възрастни. Това обаче не означава, че искат да се откажат от удоволствията на възрастните. Но означава, че добре ориентираното съвременно дете съзнателно не желае да влезе в зоната на личната отговорност и да напусне зоната на комфорта, където всички работят за него! Нашата цивилизация е цивилизация на ритуалните танци около малкото дете, седнало като на трон. Детските атракциони, телевизионни канали, детските магазини, препълнени с козметика за деца, играчки и облекло... Сякаш целият свят се е наговорил (за първи път в историята на човечеството) да даде на децата всич-



ко и веднага. Какви ще бъдат плодовете на тези усилия, вече отчасти виждаме, а и все по-ясно ще става.

Не бих искал да критикувам всичко по-дър – например педиатрията може да бъде похвалена, защото ако някога детската смъртност е била навсякъде в колосални размери, то днес много бебета са щастливи, че могат да се родят и израснат, за разлика от тези в миналото. Детството е нежна беззащитност и безпомощност. За детския живот днес се води борба и много детски животи биват наистина спасени. Всеки човек е уникален и неповторим и за всеки живот, без разлика от пол, раса, вродени недъзи, си заслужава да се бори, а и съвременните постижения на медицината позволяват това.

Но да продължим нататък, като направим оценка на това, което има днес съвременното дете и което не е имало по-рано.

**Литературата** – накъде без нея?! Накъде без „Приключенията на Том Сойер“, без „Алиса в страната на чудесата“, без „Червената шапчица“ и още много... Между другото, детската литература се появява в 18 в. Примерно в това време се появява и представата за детството като особена част от житийното време, представата за „института на детството“. А дотогава и в Германия, и в Англия, и в Древна Рус всичко е било другояче. Разбира се, на децата са се разказвали приказки, страшни истории и поучителни повести, но това не е било като отделен вид умствена дейност и устно творчество, специално за деца. Всичко е било много близко до света на възрастните. Днес едва ли бихме прочели на децата си такива

действителни истории, пълни със страхотии или натурализъм, ако не са минали през ситото на специална литературна адаптация за тях. И именно в новите времена, с тяхното особено отношение към детството като към златна и невинна възраст, сме задължени на всички Карлсоновци. Това също е несъмнена победа!

**Облеклото.** И по разнообразие, а и по цени, пазарът на детското облекло е сходен с този на възрастните. Днес ни е трудно да си представим, че детското облекло, като такова, се е появило преди 200 години. Отначало в Англия. И в какво биха могли тогава да облекат децата си тези островитяни, освен в моряшки дрехи?! Така са се появили костюмчетата, известни като „матроски“. После конкурси за детска мода и манекенчета... Но до тогава децата винаги са били



обличани като малки възрастни – размерът малък, а фасонът и тъканите – като на възрастните. По-малките доизносвали дрехите на онези, които вече са пораснали.

Да, днес се ужасяваме от това как са изглеждали някога тези малки деца, облечени като възрастни, както и ни ужасява съществуващата експлоатация на детския труд, която съвременното законодателство осъжда. Гледайки детските площадки, на които играят днес малчуганите, хвърляйки поглед към витрините на детските магазини, констатираме колко рязък е контрастът между миналото и настоящето, и наистина можем да кажем, че има огромен прогрес.

**Играчките.** Неотдавна прочетох в биографична книга за император Юстиниан следната византийска епиграма, отнасяща се за прехода от детството му към след-



ващия етап в израстването. Става дума за втората половина на първото хилядолетие след Рождество Христово:

„Днес, Господи, ставам на 7 години. Не бива повече да играя. Ето ти моя пумпал, моя обръч, моя меч. Вземи ги, Господи!“

Както виждаме, тук е представено едно твърде рано встъпване ( по съвременните ни виждания) в зоната на отговорността на възрастния човек. Както и е представен един доста оскъден списък с играчки, симболизиращи детството тогава.

Вие можете ли да си представите, че нашето дете ( е, добре, не на седем, но макар и на четиринадест години) би дало на Христос своите играчки? Аз не мога – то на никого не би ги дало, най-малко пък на Господ. То ще поиска в замяна нови. И списъкът ще бъде доста подробен. „ Ето моите костенурки –нинджа, трансформери, динозаври. Ето моите релси, влакче и всякакви други механически играчки. Ето безбройни кукли, тротинетки, които отдавна вече не са ми интересни. Ето таблета и всички електронни джаджи с игри. На никого няма да ги дам, защото винаги ще продължавам да играя“. Така ми звучи прочитът на византийския текст в съвременните условия. Именно в това отношение, не бих твърдял, че сме направили крачка напред! Стоя пред витрината на съвременен магазин за играчки и си спомням за онези класически свирчици от глина, спомням си парцалените кукли и потръпвам от контраста с днешното изобилие. Мисля си за момиченцето, което прави на куклата Маша инжекция, храни я с каша и ѝ разказва приказка за лека нощ. За момченцето, което търкаля по пода пожарната кола, която издава звук. По-

сле се замислям за днешните деца, погълнати от сензорния екран и разбирам колко различни са тези нови игри!

Но да продължим нататък. Вече видяхме, че съвременното дете живее в свят, в който за него са създадени толкова красиви и полезни неща, че да ти се замая главата. Всичко това не са имали милионите предишни поколения. Някогашните деца не са били обгрижвани от добри лекари и всяко осем от десет деца е умирало в крехката си възраст. Носели са груби дрехи и от много ранна възраст са работели. Играчките им били примитивни, а детски книжки не е имало, да не говорим за филмчета или компютърни игри. Храната им е била като на възрастните – в асортимента на „детската храна“ е влизала само майчината кърма, а когато са го лишавали от нея, детето е трябвало просто да яде всичко, което и възрастните в дадения регион... и никакъв шоколад не е имало или газирани напитки...

Какво излиза, че днес сме построили рай за нашите деца?! И докато някогашните твърде рано придобиваха възрастно изражение на лицето, то днешните отказват да пораснат. Съвременните деца, дори навършили пълнолетие, не искат да работят, защото е трудно. Искат да сменят играчките си и да редуват удоволствията. Те изпитват ужас от това, всеки ден да стават рано за работа! Не само тежката и опасна професия, като например пожарникар, им се струва неносима, но дори и по-обикновената ги тяготи с непоносима тежест.

Младият човек не желае да създаде свое семейство – направо се бои. Но от половинте радости не може да се откаже, доколкото





природата в юношеската възраст е почти непобедима, дори и за съвършените. Получава се нещо странно: от една страна – изнежено и капризно, от друга – развратно и жестоко безотговорно расте младото поколение. Заплащането на услугите по обезпечаване на собствените си удоволствия, съвременният младеж тихом мълком възлага на родителите си – та нали те са го родили, без да гопитат?! И пак те са го дундуркали и глезили... Защо сега да не продължат да го правят? На всичкото отгоре родителите си позволяват да остаряват, да отслабват и се налага да разчитат на помощ от детето си. А горкото то не се е „абонирано“ за подобно нещо!.. То така е привикнало към факта, че целият свят се върти около него с всичките шоколадови блокчета, въртележки, гаджети и други, докато е било в центъра на вниманието на възрастните и е предизвикавало в тях нескрит възторг, декламирайки им наученото стихотворение!

По-нататък ви оставям, мили родители, сами да стигнете до вижданията за възможните минуси на такова нечувано щастие, което сполетява нашите деца в края на човешката история. Да, това, което имаме, е очевиден плюс – цветен, наконтен, карнава-

лен плюс. И ние вече не можем да живеем другояче, категорично не и с тежкия труд, и глинените свирки. Но животът не е единствено и само плюсове! Трябва да има и минуси, както при батериите, благодарение на което работи дистанционното на телевизора ни. Може би действително нашите деца, попили в себе си немислимо за предните поколения количество удоволствия, трябва да бъдат сполетяни от нежелани скърби?! А и ние, заедно с тях! Пази, Боже, но наистина трябва да се размислим!

И струва си да каляваме децата си и да ги учим на труд, както и да търпят на болка, а и да уважават ближните си. Още много неща! Защото създавайки някаква имитация на рай за децата ни, ние загубваме истинския Рай! Животът така е повреден и отровен от греха, от болката и от смъртта. Цивилизацията просто измива очите ни с блясъка на декорацията, но децата ни трябва да бъдат подготвени за истинския живот, а не за супермаркета! Иначе няма как да искат да пораснат. А, съгласете се, възрастен дядка с мозъка на дете, е явление колкото отвратително, толкова и социално опасно!

Моля ви, размишлявайте над това!

*Превод от руски език: Валя Марчелова*



## Домашна църква

### КАЧЕСТВОТО НА ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ

#### Свещеник Пьотр Коломейцев

*Грижата за възрастните е едно невероятно трудно и при това съвършено безнадеждно дело. Престарелите майки и бащи капризничат, дразнят се, паникьосват се или забравят кой сте.*

**З**ащо нищо не ни се прави?  
Има такова понятие като „процент доживели“. Това са онези хора, които

достигат до 70, 80 или да допуснем и до 90 години. Изразът не е много приятен. Разбира се, че „доживелите“ не ти носят радост.



Но е факт, че продължителността на живота се е увеличила и съответно доживелите също. От друга страна, хората започнаха да доживяват и до проблеми, които някога са се срещали много по-рядко: старческото слабоумие (или деменцията), болестта на Пик и Алцхаймер. Как да живеем с такива хора и да се грижим за тях? Смятам, че това е много по-сложно от грижата за болни деца, защото както гласи една латинска поговорка: „старците са два пъти деца“.

Тези, които полагат грижи за възрастните, самите са вече хора на възраст. Това е проста аритметика: ако майката или бащата са на 80-90 години, то и децата им са вече баби и дядовци. А това означава, че са достатъчно заети да помагат на собствените си деца и внуци. Елементарно е, просто физическите сили не достигат.

Освен това е и много трудно да промениш начина, по който гледаш на човека, за когото се грижиш. Защото помниш родителя си здрав, изпълнен със сили, самостоятелен и способен на много неща, „гигант на духа“, преживял непоносимите условия на войните, без съпруг да отгледала майка децата си и справила се с тежките материални проблеми. И да видиш родителите си лишени от разсъдък и безпомощен, въобще не е лесно. Трудно е да се пренастроиш, да повярваш, че тези, които някога са се грижели за теб, сега самите се нуждаят от твоята грижа.

Когато се грижиш за дете след родилна травма, при кръвоизлив в мозъка, олигофрения винаги можеш да наблюдаваш някаква динамика. Тази динамика е положителна: детето започва да говори, да различава буквите и най-накрая и да чете. Виждаш зоната на приближаващото развитие на това дете, радваш се на успехите му, дори да не са големи. А когато говорим за някой старец, там също има динамика, но уви, с отрицателен знак. Налага се да полагаш усилия, знаейки, че няма да има никакво подобрене, а даже обратното - влошаване.

От какво предимно се оплакват хората, които се грижат за възрастни хора - от тех-

ните капризи, раздразнителност и провокации. Струва ни се, че сякаш нарочно го правят. Даваш всичко от себе си, а в отговор получаваш истински издевателства. Не е лесно, но трябва да разберем, че зад това не се крие желание да ни обидят, унизят и да се погаврят с нас. Това е начин да съобщят за своето състояние. Човек не може да го направи по друг начин.

### Не е подвиг, но има нещо героично

„Отче, какво трябва да направя?“ - задават ми този въпрос често. Когато отговарям: „Нищо, просто бъди до този човек.“, хората се обезкуражават. Понякога е добре да получим от Господ сигнал, даже можем да кажем и бърза телеграма: „Не всичко зависи от теб. Ти не си Бог. Аз съм Бог. Аз мога, а ти не. Всичко зависи от Мен, а не от теб.“ Необходимо е да се смирим и да разберем, че по този начин също можем да проявим любовта си. Човек трябва да знае, че не е сам. Помните ли една реплика от филма „Приключенията на барон Мюнхаузен“: „Това, разбира се, не е подвиг, но в него има нещо героично.“

Грижата за по-възрастните не е като да пробягаш сто метра или да спринтираш, а дълъг маратон, в който, за да не паднеш, е необходима ритмичност, да не бързаш и да пестиш сили. Не бива да забравяме, че помагаме на близките си чрез себе си. Ако ние сме самият инструмент на помощта, то трябва да запазваме този инструмент от всякакви неизправности. Необходимо е да сме спокойни и балансирани, да подхождаме понякога с чувство за хумор, доброжелателно, но така че гласът ни и самият ни маниер на общуване да успокоява, да дава надежда, да отнема страха и тревогата. Но за да бъде човек такъв, е нужно да мисли много за себе си и да не забравя, че не би бил способен да помогне на друг човек, ако се занемари или пребивава в истерично състояние.

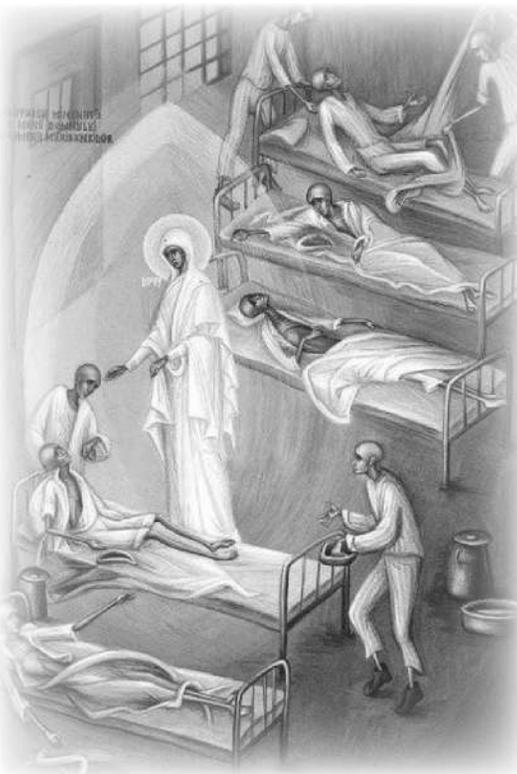
Една жена със сълзи на очи ми разказа, че вече не може да живее и иска да сложи край на живота си, след като е била толкова разстроена, че в сърцето си направо е наби-



ла майка си. И когато чу, че има нужда от поправка, да се поглезе малко, да опази силите си, тя отговори: „Не, по-скоро жива трябва да ме закопаят, да издъхна от тази работа, за да може това поне малко да ми послужи като оправдание.“ А аз ѝ отвърнах: „Пукната пара не струват тези усилия, защото не ще дадат никакъв плод.“ Знаете, че когато пътувате със самолет, стюардесата винаги напомня, че ако пътувате с дете, при разгерметизация на салона изскачат автоматично кислородните маски, които първо трябва да поставите на себе си, а след това на детето. Защото ако сложите маската на детето, а след това изгубите съзнание, то няма да успее да сложи вашата и тогава вече няма да имате възможност да се погрижите за него.

Не се притеснявайте да помолите за помощ. Свикнали сме да крием проблемите си, но невинаги това е правилно. Ако някой има кола и може да отиде за лекарства или пък може да постави био тоалетна, ако има такъв, който да идва веднъж седмично да къпе болния човек, то не бива да го пренебрегваме. Тъй като тези усилия са в полза на всички и най-вече на тези, които участват в това. Познавах една жена, която се грижеше за своята майка, но забрани на децата си да я навестят за рождения ѝ ден, като им каза: „Не ми е до гости!“. Те я убеждаваха, че сами ще приготвят всичко и ще го донесат, но тя въпреки това настоя: „Да не би и мен да искате да вкарате в гроба!“. А когато

тази среща все пак се състоя, се оказа, че е била необходима. Бабата в някакъв момент дошла в съзнание, погледнала към внука, правнука и правнучката си и скоро след това починала. Представяте ли си, ако бяха послушали майка си и не бяха дошли, то не би се състояла тази удивителна среща. Не е нужно да показваме красива фасада и да кажем гости само по празници. Но и лозунгът: „ние сме бедни хора, но горди „ също не е правилен. А е по-добре да следваме евангелското: „Искайте, и ще ви се даде...“ (Матей 7:7)



### Тухлите на оце- ляването

Трябва да си представим какво се случва в душата на този, за когото се грижим, какво чувства и как живее, защото ще ни помогне да се отнасяме с разбиране към това, което казва и което прави. Необходимо е да разберем, че се извършва радикална смяна на поведението, както и на ролите. Господ казва на апостол Петър: „когато беше помлад, сам се опасваше и ходеше, където си щеше; а кога остарееш, ще простреш ръцете си, и друг ще те опаше и поведе,

където не щеш.“ (Йоан 21:18). Главата на семейството изведнъж се оказва безпомощна.

За една възрастна жена беше голям проблем да използва подлога. Тя се възмущаваше: „Как така в стаята? Това е истински позор“. Тя беше привикнала към доста активен начин на живот и изведнъж я слагат на инвалидна количка. А един ветеран от войната отказваше даже да се къпе, защото му



помагаха дъщерите му:

- Но аз съм мъж! - казваше.

- Естествено, че си мъж, но преди всичко си наш баща и ни е грижа за теб. Да не би да искаш Бог да ни накаже!

Понякога възрастните задават такива въпроси: „Ти да не забрави, че имаш майка? А иначе се пишеш за християнка и ходиш на Църква!“ Това, разбира се, е манипулация. Ала от какво се провокира и какво се крие зад тези думи? Те означават, че човекът го е страх и просто иска някой да поседи с него. Когато малкото момиченце помоли: „Мамо, остана с мен, страх ме е!“, това е нормално, а когато е обратно, сякаш се нарушава естественият ред нещата. Затова и престарялата майка избира такива изрази, които да прикрият този страх.

А при болестта на Алцхаймер, когато сякаш цели пластове са изтрети от паметта, възниква най-силното възможно чувство на тревога и след него се появява подозрителността.

- Много добре помня, че имах толкова пари. Навярно внукът ми ги е откраднал.

- Ваня да ги открадне? Ха-ха, за теб всички са крадци. Всички само мислят какво да откраднат от теб.

- Не, вие искате да ме вкарате в гроба и т.н.

Трябва просто спокойно да кажем: „Изчакай, ще ги потърсим и ще попитаме Ваня, като дойде. А защо мислиш, че някой ги е откраднал? Може би просто ти не помниш къде си ги оставила. Може би ще се намерят.“ Но не, завихря се цял скандал. Дори после и парите да се намерят, това вече никого няма да зарадва, защото всички ще са омърсени от обиди. Разберете, че ако реагирате с викове на старческата раздражителност, по-спокойно няма да стане никому, нито раздражителността ще изчезне.

Съществуват и наистина непоносими ситуации, когато човек престава да разпознава близките си:

- Кой е това?

- Как кой? Това е дъщеря ти.

- Не, тя иска да ме убие. Махнете ме от тук.

Представяте ли си какво му е на човек да слуша това за себе си? Можете да си обяснявате, колкото си искате, че родителят е болен, но как да се примирите с разрухата на образа на човека, с когото сте свикнали, как да продължите да го обичате, ако той вече съвсем не е същият? Някои смятат, че е невъзможно да погледнеш на болния си близък така, както лекарят наблюдава пациента си. Но не бива да забравяме, че въпреки всичко той е нашият баща или майка, любимият човек, с когото сме ходили заедно на риболов, чели сме книги, ходили сме на кино. Трябва да се абстрахираме, но не от него, а от неговата болест, поведение и от този проблем, който го е върхлетял. Дори това да не помогне да се справим, то поне ще ни бъде от полза да издържим раздвоеното, което се случва в главата ни.

У стареца, който се намира в това състояние, основните фактори, които наричаме тухли на оцеляването, се разклащат. И едната от тях е физическата безопасност. Не може да се чувстваш в безопасност, когато нямаш сили да отидеш до края на дома си, до кухнята дори. Каква физическа безопасност, като той разбира, че не може сам да отиде да си налее чаша вода, когато е жаден? Как може да реагира на гнева и агресията, когато не е способен да им се противопостави и няма сили да се бори? Другата тухличка е стабилността. Днес се храня като всички останали, а утре някой от органите ми отказва и вече ми трябва сонда или специална диета. Липсва постоянство и в отношенията: днес близките ти са в истерия и ти викат, а утре те молят за прошка. Третата тухла е усещането, че контролираш ситуацията. Кой ги знае тези роднини? Ще вземат утре да те дадат в интернат за психично болни. Какъв ти тук контрол? Когато всички тухли започват да се рушат, възниква тревожно, паническо състояние. В такива моменти е необходимо търпеливо да се обясни, че всичко е поправимо и е под контрол, че светът не се руши и



земята под краката ни не изчезва.

### Важното в последните дни

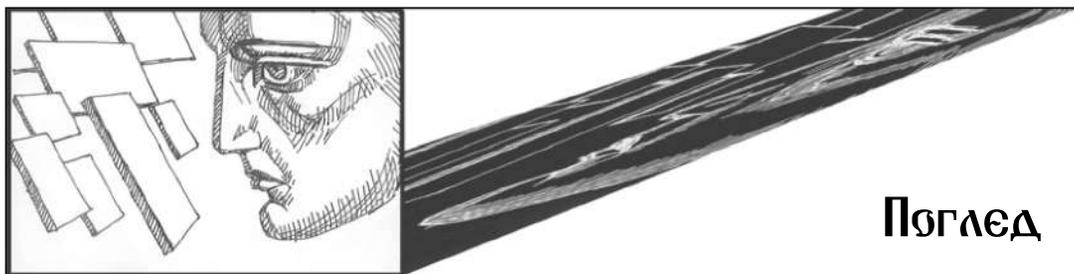
Моят тъст Виктор Николаевич Милованов имаше Алцхаймер. Той разбираше, че ще дойде време, когато ще престане да помни кой е. Веднъж ни каза: „Длъжни сте да ми разкажете кой съм. Всеки път, като ви попитам, ми разказвайте.“ И той започна да записва историята на живота си на диктофон: детството; войната от първия й ден, когато от училищната скамейка се е озовал на фронта; после как три години е служил като военен преводач в управлението на нашите окупационни войски във Виена; след това сватбата; битовите проблеми; смешните истории; нелепостите, които са се случвали по време на войната; мислите, които са му минавали през главата тогава; всякакви чудеса. Когато тъстът ми приключи тази история, той почина. След редакцията добавихме писма, снимки и рисунки. От разказите му се получи книжка - „Я-Victor“, която скоро ще излезе от печат.

Стана така, че той в последните мигове

на живота си направи много важно нещо със съзнанието, че не просто разказа някаква житейска прагматика и не опитва да съхрани паметта за себе си. Не, той изведнъж почувства, че по този начин запазва частичка от общата памет, живата история, която няма право да бъде заличена, а съхранена. Виктор Николаевич капризничеше като всички старци и се дразнеше, но в момента, в който включехме микрофона, той изцяло се променяше.

Затова не смятам, че качеството на живота се заключава единствено в памперсите, лекарствата и надуваемия матрак против декубиталните раните от залежаване, въпреки че и тези неща са изключително важни. Качеството е в това, човек да се чувства необходим, обичан, интересен на себе си и на другите в последните дни на живота си и е една достойна цена за старческите страдания.

*Превод от руски език: Теодора Цакова*



## ИНТЕРНЕТ ЗАВИСИМОСТТА КАТО ПРИЗИВ ЗА ВОДЕНЕ НА ДУХОВЕН ЖИВОТ

**Атанасиос Калифотис**

**П**остоянното и непрекъснато използване на интернет от тийнейджърите е причина за изменения в психическото им състояние и развива в тях депресивно настроение, което става част от живота им може да доведе до самоубийство. Атинската

служба за борба с виртуалните престъпления, ръководена от Монолис Сфакианакис, стига до шокиращи разкрития: „Спасили сме от самоубийство 700 деца“. Господин Сфакианакис споделя за следния случай от своята практика: „Никога няма да забравя как в ка-



бинета ми дойде бащата на осемнайсетгодишно момиче, което успяхме да спасим в последния момент, след което тя споделила на баща си, че ако не бил господин Сфакианакис, тя нямало да бъде между живите.

Непрекъснатото използване на интернет от тийнейджърите ги прави изнервени, агресивни и раздразнителни. В следствие на това, те не са в състояние трезво да се отнасят към проблемите в живота.

Чувството за ниска самооценка, стрес и социофобия угнетяват вродените творчески способности на детето и съществено забавят процеса на социализация. Тийнейджърът става боязлив и неспособен да се противопоставя на житейските трудности.

По този начин интернет зависимостта у тийнейджърите създава суицидни наклонности и това безусловно я прави важен пастирски проблем, изискващ голямо внимание. Самоубийството, като акт на безнадежност и отчаяние, разкрива освен всичко друго, но и неверие и недоверие към Бога – значителна антихристиянска постъпка. Самоубийството е показател за замъгляване на християнското съзнание у човека и неговата вяра - той е загубил надежда в Христа – изгубил е най-силната надежда.

В действителност, в Църквата християнинът е призван да живее с паметта за значението на Възкресение Христово. Той става част от тялото на Църквата и благодарта на Светия Дух съществува в перспективата на Възкресението и новото творение. Той

живее като участник в живота на Христос, заедно с вярата, надеждата и любовта. Неговият дух не е дух на страха и притеснение, а дух на силата и надеждата. Той чувства присъствието на Бога в света, чувства Неговата любов, приема бъдещето като настояще и се доверява на Божия промисъл. Несъмнено християните са хора на надеждата и надеждата им е постоянна. Тя не се основава на нещо вероятно или възможно, а на нещо вечно и не подлежащо на съмнение и това е Бог. Тази надежда побеждава временността на настоящия живот, свързвайки я с вечността на Божественото присъствие.

По такъв начин християнинът е призван да се въоръжи със сила, надежда и радост в борбата със своите житейски проблеми. Ниската самооценка, ежедневиият стрес и социофобията заменят без-

опасността и мира на Христос. Понятието за мир в Църквата е значително по-широко от светското състояние на спокойствие и притежава друг смисъл. То е свързано със състоянието на богообщуване и с освобождаването на човека от греха. По такъв начин тук не става дума за случайно успокоение, а за онтологично освобождаване от тление и смърт. Християнинът живее в мир със самия себе си и с околните, като не се терзае от никакви безпокойства и вълнения.

Той е способен да съхранява неприкосновеността на своя вътрешен свят даже в най-големите трудности и превратности на живота, наследявайки духа на кротостта и търпимостта, източник на които се явява





опитното преживяване на Божествената любов. Тези убеждения той пренася и във външния свят, който е призван да промени и възроди. Християнинът гледа на ближния и на целия оста-

нал свят през светлината на Христовото Възкресение. В контекста на всеобщото възраждане на света, съществен смисъл придобива и възраждането на междуличностните и социални отношения. Човек

према Божията любов – източника на Неговата радост, като тя се явява резултат от търсенето на щастие, но в същото време е надарена и с духовно съдържание.

По такъв начин, фактът, че интернет-зависимостта на тийнейджърите оказва негативно влияние върху вътрешния им свят, развивайки в тях дух на песимизъм, агресивност, раздразнителност, конфликтност, саморазрушение и страх, извън всяко съмнение е, че тя противостои на делото на пастиря, чиято цел е да посади в своите духовни чеда истинска християнска надежда и увереност.

И накрая, зависимостта на младежта

от интернет стеснява, което е очевидно, техните духовни хоризонти, доколкото техните интернет-търсения са съсредоточени основно върху игрите и други, лишени от

познавателен ефект, обекти и действия.

Постоянно-то и непрекъснатото използване от детето на интернет и посочените по-горе видове дейности – безполезни от гледна точка на педагогиката, влияе и на езика на нашите съвре-

менници. То задълбочава бедността на речниковия запас до такава степен, че детето не е в състояние да разбере някои езикови термини и изрази, породени от неговия роден език, вследствие на което те постепенно преминават в категорията на остарелите думи, явяващи се само спомена за славното минало. И този проблем има не само образователни последствия за младежите, които не са способни да се развият до цялостна и сформирана личност.

Тийнейджърите откриват езикова не-

състоятелност и в разбирането на значението на догматичното учение на Църквата. Такива термини, като „т р о и -

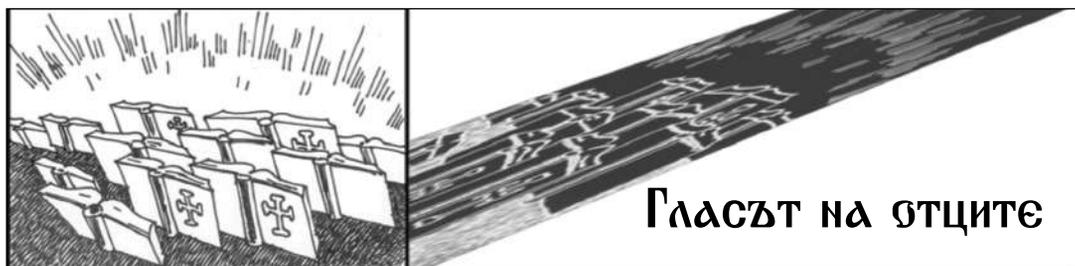




чен”, „нероден”, „непредаваем”, „нетварен”, „въплъщение”, „спасение”, „благодат”, „вяра”, „Църковни Тайнства”, „вечен живот” и други, посредством които Отците на Църквата с огромна точност са запечатали същността на нашето вероучение, в днешно време не се считат за достъпни за разбиране, ако не се съпровождат от обяснението на човека, който ги използва. Фактът, че интернет-зависимостта на тийнейджърите участва в ограничаването на духовните им хоризон-

ти и препятства разбирането на термините, обясняващи съдържанието на нашата вяра, превръща тази зависимост в сериозен пастирски проблем, изискващ неотложно и бързо решение.

*Превод от руски език: Андреа Иванова и  
Йоанна Калешева*



## СТАРЕЦЪТ ФИЛАРЕТ КАРУЛСКИ

### Монах Андрей Светогорец

**П**о разказите на отец Даниил от братството на Данилеите, старецът Филарет (1872-1962) беше един от началниците на манастира Ставроникита. Но го напусна, понеже в онези времена това беше идиоритмичен манастир, и животът на братята там се оказа различен от това, което си представяше отец Филарет. Той си тръгна оттам за да придобие повече безмълвие и душевен мир, да достигне съвършено успокоение на ума и да се отдаде на това, за което копнееше душата му - на умната молитва. Така той отиде в Каруля и се засели в усамотена калива.

Старецът имаше специално образование, понеже дойде в манастира в зряла възраст - съзнателно избра монашеството, отказвайки се от брачния живот, който е свързан с много грижи и вълнения, които често отдалечават от Бога.

Той беше въздържан, спокоен и говореше малко, молеше се непрестанно, и не-

уморно изучаваше Священото Писание, писанията на светите отци, опитваше се да постигне наставленията и Божественния смисъл на живота на нашия Господ Иисус Христос. Ден и нощ разсъждаваше за величието на любовта на Бога и Отца към метежния и неблагодарния човек, дотолкова, че заради него пожертва Единородния Си Син, Който доброволно, посредством Божествено домостроителство на Своето въплъщение, прие да принесе Себе Си в жертва, за да спаси човешкия род от робство на греха.

Отец Филарет реално си представяше съвършеното снизхождение, безкрайното смирение, ужасните страдания, обидите и ужасните мъки, които Единородният Син и Божието Слово претърпя, като Човек съвършен, и разсъждаваше за любовта, която Той яви, явява и ще продължи да явява към човека, който е неблагодарен, зъл и убиец. Той се възхищаваше на величието, славата, радостта и мира, които Господ наш Иисус

## Гласът на отците

Христос вдъхна в сърцето на човека след Своето тридневно Възкресение, когато се яви на Своите, свети апостоли и каза: „Мир ви оставям, Моя мир ви давам“ (Йоан 14:27), и: „Приемете Духа Светаго. На които простите греховете, тям ще се простят; на които задържите, ще се задържат (Йоан. 20:22-23). Така Той приготви жилище за Светия Дух, начинателя на тайнството, очистващо и освещаващо, за Бога на всички, като сам каза: „А Утешителят, Дух Светий, Когото Отец ще изпрати в Мое име, Той ще ви научи на всичко и ще ви напомни всичко, що съм ви говорил“ (Йоан 14:26).

Филарет, молейки се, и размишляваше денем и нощем за това, че човекът е идеалното обиталище за Преплагия, Трисияния и Трипостасния Бог - Отец и

Син, и Свети Дух, както Той Сам казва в Свещеното Писание: „ако някой Ме люби, ще спази словото Ми; и Моят Отец ще го възлюби, и ще дойдем при него и жилище у него ще направим“ (Йоан 14:23)

Окрилен от такива духовни размисли, и разпален от огъня на Божествената любов, отец Филарет изцяло се предаваше на умната молитва, и сърцето му преизпълваше от любов към всички братя, към всички хора и към целия свят видим и невидим. Воден от такива чувства и искайки да помогне и да послужи с нещо конкретно на своите сподвижници, той, на пресъхналите островчета земя, която обработваше сам, засаждаше картофи, които, поради недостиг на вода

порастваха дребни, но много вкусни.

Отец Филарет раздаваше тези картофи на всички наоколо, казвайки, че по Божие благословение тази година има богата реколта и той не може да ги изяде сам, а в същност, не си оставяше нищо. Той искаше всички да вкусят от неговия труд, следвайки примера на апостол Павел, който казваше: вие „сами знаете, че за моите нужди и за нуждите на ония, които бяха с мене, ми послужиха тия мои ръце ... именно така трябва да се трудите и да поддържате слабите ... по-бла-

жено е да се дава, нежели да се взима“ (Деян. 20: 34-35). Също така правеше и със зеленчуците, репички, зелена салата, всичко което отглеждаше, като ги раздаваше на отците, а сам се хранеше с груби билки, които вареше,

смесваше с трици и това за него беше най-добрата храна.

Той никога не носеше боти или други обувки и обикаляше бос труднопроходимите светогорски места. Краката му, често наранявани от камъните, а също така и поради изгаряща жега, преобладаваща лятно време по тези места, загрубяха и заприличаха на черупка на костенурка.

Често, за да мислят другите че не е на себе си, отец Филарет говореше несвързани неща. И го правеше толкова естествено, че много хора наистина го мислеха за луд. А той се радваше на това. Някои му се подиграваха, презираха и дори обиждаха. А други искаха да разберат с каква цел го прави.





Така, веднъж, настоятелят на Данилеите, отец Геронтий, един от най-изкусните и преуспяващи монаси, добър иконописец и съвършен певец, каза на стареца Филарет:

– Брате Филарет, прости ми, но ти си лъжец и се преструваш, ходиш бос, правиш се на свят пред нас. По този начин искаш да впечатлиш хората, за да те хвалят и да те мислят за свят човек! А се опиваш от хвалбите, превъзнасяш се и се изпълваш с гордост и тщеславие. Горкия, нима не знаеш, че ще бъдеш наказан за това, което правиш, и за това, че изкушаваш братята?

Старецът Геронтий му каза всичко това в присъствието на монаха Даниил младши, който ми разказа, как старецът Филарет веднага се покаял и помолил за прошка. И всеки път след това, като отиваше в скита на Данилеите, вадеше стари и прекалено големи за него боти, които носеше в една торба, и като приближаваше дома им, обуваше ги, за да не ги изкушава.

Той изпитваше голямо благоговение пред Пресвета Богородица, и когато поменаваше името ѝ, сълзите потичаха от очите му като ручей. Когато чуваше църковните песнопения, особено „Достойно есть“ започваше да плаче, и сърцето му се изпълваше с радост и веселие.

Веднъж отец Даниил попита стареца Филарет:

– Отче Филарет, отдавна те наблюдавам и забелязах, че когато ние пеем псалмите, ти вместо да се радваш като всички нас –

плачеш? Какво те кара да плачеш?

А той нерешително му отговори:

– Когато чувам братята да пеят псалмите, умът ми се издига от земята към небето и ми се струва, че чувам как пеят ангелите Божии. Душата ми така силно ликува, че очите ми се пълнят със сълзи. Друг път, осъзнавайки своята греховност, плача, понеже не умея да пея заедно с тези земни ангели. И тогава сълзите потичат още по-силно, понеже си мисля, че щом не мога да пея заедно с тези ангели тук на земята, то как ще се удостоя, аз, грешният и недостоеен, да славя нашия Господ Бог и да възпявам името Му

заедно с чиновете на небесните ангели? От всички тези мисли, брате, очите ми винаги се пълнят със сълзи на радост и печал, и започвам в душата си да славя пречестното, пресвятото и великолепно име на нашия Господ Бог!

След като навърши осемдесет години и след суровите подвизи, старецът Филарет стана слаб телесно, но мисълта и ревността му за духовния живот продължаваха да укрепват и възрастват, както казва апостол Павел:

„Знаем, че когато земното наше жилище, тая хижа, се разруши, ние имаме от Бога дом на небесата, жилище неръководно, вечно“ (2 Кор.5:1), и: „духът е бодър, а плътта – немощна“ (Мат.26:41)

Като усети, че времето на отхождането му от този свят се приближава, старецът Филарет помоли монах Геронтий - настоятеля на братството на Данилеите, да го благо-





слова и да позволи на монасите Геронтий и Акакий да дойдат в неговата калива и да изпеят няколко църковни песнопения, славейки Бога.

Старецът Геронтий, познавайки духовното състояние на отец Филарет, благослови тези певци с изключителни гласове, които с много любов, радост и благоговение му изпяха „Пресветая Владичице, не ме поверявай на човешка защита...“, „Отците на Атонската пустиня...“ и други атонски песнопения, при което бяха възнаградени с неговите молитви и благословение.

Сълзите на радост, като два ручея се стичаха от очите на отец Филарет. Той на глас славеше Бога, благодареше на Пресвета Майка Божия и, като коленичи, възнесе гореща молитва към Владиката Христос за скита на братството на Данилеите, за тези земни ангели на Пустинята и за всички монаси, подвизаващи се на Света Гора.

Като завърши горещата си молитва, започна да ни поучава за Божествените откровения и залозите на добродетелите. А именно, напъти ни как да започнем да практикуваме умната молитва, как да избегнем заблудите на дявола, който умело сее плевели на себелюбието и гордостта в умовете и сърцата на онези, които искат да се подвизават и да преуспяват в духовните добродетели... Те ще срещнат, каза ни той, много трудности, обаче, да не се обезкуражават: трябва със смирение и постоянство непрестанно да извършват молитва „Господи Иисусе Христе, Сине Божий, помилуй мене грешния!“

- Но, - каза той, - деца мои, внимавайте в това, което ще ви кажа: произнасяйте тази молитва цялата, а не както някои свикнаха, уж за по-кратко, да казват само половината. Това, според светите отци, е непозволена заблуда, защото, като се пропуска „Сине Божий“, се губи богословският смисъл на тази молитва, която е проста, но в същото време, изпълнена с богословие, понеже обобщава тайната на Домостроителството и Въплъщението на Сина и Словото Божие, както

казва свети Никодим Светогорец. Трябва да знаете, че от този момент започва дяволско изкушение за онези, които се подвизават да придобият Божествена и небесна молитва, която трябва да се съедини с нашето дишане.

А когато свикнем да я произнасяме правилно, от самото начало, умът ни ще се очисти от всяко светско тъмно петно и ще влезе в нашето сърце, което в началото ще усеща притеснение, болка, затруднено дишане и печал. Но, ако бъдем настойчиви в цялостно произнасяне на молитвата, а не на половина, тогава човешките страсти и немощи, които винаги намират място в нашето сърце, ще отстъпят. И ако най-накрая, сърцето се очисти, тогава ще възсияе светилникът на Божествената светлина, а по-точно ще възсияят небесните светлини, и там ще се въздигне престолът Божий.

Старецът каза това и още много други неща, които не можахме да запомним, понеже това бяха откровения и високи мисли, които ние не можахме добре да разберем, но все повече се чудехме: „Какво духовно съкровище се крие в този глинен съд!“ Както казва апостол Павел: „Но това съкровище ние носим в глинени съдове“ (2Кор.4:7).

Леглото му винаги беше оправено, и единствения път, когато той се докосна до него, беше часът на смъртта му.

След всичко това, той ни изпрати до вратата на своята подвижническа калива, а на следващия ден, когато дойдохме да го навестим и да го помолим за молитва и благословение, го намерихме завинаги напуснал земния живот. Той лежеше със скръстени ръце, затворени очи, все едно заспал, но душата му вече беше отлетяла към небесата. Той заспа блажен сън, удостои се с преподобен край, за който, „душата му копнееше, чезнейки по Господните двори“ (виж Пс. 83:3).

*Превод от руски език: Вера Рачева*



# СЪДЪРЖАНИЕ



НЯМА ПО-ГОЛЯМО ЩАСТИЕ ОТ ОБЩУВАНЕТО С ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА.....	1
ПРАВОСЛАВИЕТО КАТО ТЕРАПИЯ.....	2
ЗВУЧИ НЕВЕРОЯТНО, НО ДУМАТА „ХРИСТИЯНИН“ СЕ СРЕЩА ЕДВА ТРИ ПЪТИ В ПИСАНИЕТО.....	7
КАК ДА ВЪЗВЪРНЕМ ВЯРАТА СИ?.....	10
ЗАКЪДЕ БЪРЗАШ? .....	12
„АКО ТЪРПИТЕ НАКАЗАНИЕ, ГОСПОД ПОСТЪПВА С ВАС КАТО СЪС СИНОВЕ“ ИЛИ: ЗА ЕДНО ЗАБРАВЕНО ИЗПИТАНИЕ ЗА НАШИЯ ГРАД ПРЕЗ КРИМСКАТА ВОЙНА .....	15
„ТОВА, КОЕТО ПРАВИШ, Е СТРАШЕН ГРЯХ!“ ИЛИ МОЖЕ ЛИ НАСИЛА ДА ПРИНУДИШ ХОРАТА ДА СА ДОБРИ?.....	19
КАКВО Е НАЙ-ДОБРО ДА НАПРАВИМ ЗА НАШИТЕ СВЕЩЕНИЦИ? .....	22
ЗАТЪНАХМЕ В БЛАТОТО НА АЙФОНИТЕ .....	24
СВЕТИ НИКОДИМ СВЕТОГОРЕЦ: ЗАНИМАНИЯТА С НАУКА КАТО УЧИЛИЩЕ ЗА СМИРЕНОМЪДРИЕ.....	26
ПРАВОСЛАВНИЯТ СПАМ.....	27
ДА ВИДИМ БОГ И ДА БЪДЕ МОЛИТВАТА НИ ЖИВА.....	29
ПРАЗНА РАБОТА.....	34
ИМА ЛИ ПРАВО ЖЕНАТА ДА БЪДЕ ПРИВЛЕКАТЕЛНА?.....	36
ЗАЩО СВИКНАХМЕ ДА БЕЗДЕЙСТВАМЕ? /СВЕЩЕНИК ДИМИТРИЙ МАЛИШЕВ .....	39
„ТИ ОТ НАШИТЕ ЛИ СИ ИЛИ ОТ ВРАГОВЕТЕ НИ?“ ИЛИ СЛОВО ЗА МНИМОТО И ИСТИНСКОТО ВЪЦЪРКОВЯВАНЕ .....	41
ОЧИСТВАНЕТО НА СЪРЦЕТО .....	43
АНТИХРИСТ И „АНТИХРИСТИ“ В ПЪРВОТО ПОСЛАНИЕ НА СВ. ЙОАН БОГОСЛОВ.....	48
БРАК БЕЗ ВЗАИМНОСТ: КАКВО ДА ПРАВИМ, КОГАТО НЕ ЧУВСТВАМЕ ЛЮБОВ В СЕМЕЙСТВОТО?.....	50
ДЕТСТВОТО - ВЧЕРА И ДНЕС.....	54
КАЧЕСТВОТО НА ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ .....	57
ИНТЕРНЕТ ЗАВИСИМОСТТА КАТО ПРИЗИВ ЗА ВОДЕНЕ НА ДУХОВЕН ЖИВОТ.....	61
СТАРЕЦЪТ ФИЛАРЕТ КАРУЛСКИ.....	64

## Енорийски живот

Православни беседи - петък от 18:00 ч  
 Неделно училище за деца - неделя от 10:30 ч  
 Библиотека - петък от 18:00 - 19:00 ч и неделя от 10:30 - 11:00 ч  
 Поклоннически пътувания по манастирите

## Богослужение

Акатист към Света Богородица Всецарица пред чудотворната ѝ икона - сряда от 17:00 ч  
 Акатист към Свети Георги пред чудотворната му икона - четвъртък от 17:00 ч  
 Молебен канон към Света Богородица - петък от 18:00 ч  
 Вечерня - събота от 17:00 ч  
 Утрения - от 8:00 ч  
 Св. Литургия - неделя от 9:00 ч и всеки понеделник, четвъртък и петък от 8:30 ч  
 Св. Литургия се отслужва и на всички по-големи църковни празници

## Редакционен екип



Ставрофорен иконом  
Дончо Александров



Свещеноиконом  
Теодор Стойчев



Протоиерей  
Ясен Шинев



Йонна Калешева



Весела Митева - Костова



Крикор Андреасян



Диана Янчева



Валя Марчелова

## Епархийски новини



На 20 юни 2020 г. Негово Високопреосвещенство Варненският и Великопреславски митрополит Йоан освети параклиса от гръцки тип в село Калина, посветен на светите равноапостолни царе Константин и Елена. Множество жители взеха молитвено участие в празничния ден. Кметът на Община Генерал Тошево подари на храма икона с лика на Божията Майка и с благопожелание Света Богородица да закриля селото. Негово Високопреосвещенство благодари на всички ктитори, дарители и спомоществатели и благопожела Бог да пази всички от бедни, злочастия, скръбни обстоятелства и да дарува сили!

На 17 юли 2020 г. Негово Високопреосвещенство Варненският и Великопреславски митрополит Йоан отслужи света Литургия в храма на Ботевския манастир „Св. Марина“. С благословението на Негово Високопреосвещенство Доростолския митропо-



лит Амвросий бе донесена от Доростолска епархия дар - мощехранителница с частица от честните мощи на света великомъченица Марина, които бяха пренасяни за поклонение из епархията.



На 26 юли 2020 г. в Катедрален храм „Успение Богородично“ бе отслужена Архиерейска света Литургия, възглавена от Техни Високопреосвещенства Ловчанският митрополит Гавриил и Варненският и Великопреславски митрополит Йоан. В съслужение с тях бяха ставрофорен иконом Вениамин Павлов от Ловчанска епархия, ставрофорен иконом Димитър Стоев, председател на Катедралния храм и духовен надзорник на Варненска и Великопреславска епархия и други свещеници. Светата Литургия завърши с многолетствие за богоспасаемите Ловчанска и Варненска и Великопреславска епархия, както и всички православни християни.

## Енорийски новини



Благодарение инициативността на Църковното настоятелство на храма и неговия предстоятел – ставрофорен свещеноиконом Дончо Александров, както и на дръзновението на енорияшите, стана възможно **пряко излъчване на светите Литургии** във времето

на строгите ограничения, наложени в обстановката на пандемията. По този начин, макар и непряко, богомолците се сподобиха по Божия милост да участват в Евхаристийното събрание, което не секна във времето на наложените строги епидемиологични ограничения.



По традиция, и тази година, макар и в условията на ограниченията, наложени от епидемиологичната обстановка, празнично бе отбелязан вторият наш храмов празник – денят на св. великомъченик Георги. В навечерието на празника на 5 май бе отслужена празнична вечерня с петохлебие и акатист към св. Георги пред чудотворната му икона. А на самия ден честването започна с утрения, след която бе отслужена и светата Божествена Литургия. Както се полага, след това бе извършен водосвет, а после и осветен и раздаден рибният оброк.

Дарения за храма:

**BIC COD: STSABGSF**

**IBAN: BG 49STSA93000010451152**

**„Банка ДСК“ ЕАД клон Варна**

Посетете интернет страницата ни: [www.sv-atanasii-varna.org](http://www.sv-atanasii-varna.org)



**Разпространява се бесплатно**